

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

COLLATIO
codicum II Havniensium

cum editione Elberlingiana

G. Julii Cæsaris Commentt. de B. G.

Instituit

H. K. Whitte, A. M.

Indbydelsesskrift

til

Rønne lærde Skoles offentlige Examen

i Juli 1847.

Kjöbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1847.

Oblata hac occasione scribendi quum ad aliquid limatius elaborandum mihi tempus deesset, non plane inutilem me laborem suscepturum putavi, si collatione mea utriusque codicis Havniensis (A et B) ad Cæsaris de bello Gallico libros edenda eorum commodis inservissem, qui illos libros recensendos suscepturi essent.

Et de universa quidem ratione horum codicum satis erit conferre Elberlingii nostri, V. Cl., ed. horum librorum (Haun. 1827), præfat. p. V seq. et observatt. critic. (Havniæ 1828), p. 9 seqq. et p. 21, et meam editionem p. III.

Collatio hæc cum edit. Elberlingiana instituta est. Ordinem verborum summa cum diligentia observavi et ubique indicavi.

Etsi in ratione vocum scribendarum non omnia afferre mihi propositum fuit, pleraque tamen atque etiam apertos errores commemoravi, quod vel ad indolem horum codicum cognoscendam vel ad cognationem codicum investigandam haud ita parum utilitatis inde redundare posse videbatur.

Confecta jam collatione cod. B (Gottorpiensis) quum eum remissem, Davisianum cod. nactus sum et cum descriptione illa Gudii collationis meam non semper

consentire animadverti. Pauca hæc sæpissime indicavi signo Gott. (?) addito. Quum non satis semper mihi constaret, quid quoque loco scriptum esset, etiam hoc significavi.

Qui errores a librario statim correcti esse videbantur, raro eos commemoravi. Etiam iterationem verborum raro attigi.

Prænomina in cod. A sæpe omissa sunt, in cod. B omnibus litteris scripta. Numeri in A sæpius notis, in B plene scripti sunt. Per posteriores quattuor libros hæc et similia accutius indicavi. Pro **ii iis, eis** (et quæ sunt ejusdem generis) scribitur in A plerumque **hi, his**, in B **hii, hiiis**; ubi hoc non factum est, semper commemoravi. Scriptum est fere semper **e** pro **oe** et **æ** (**æstus** et **ægre** tamen in A sæpissime occurrunt). **n** et **u** (et similia) in A raro discerni possunt.

Quum propter brevitatem temporis et intervallum locorum corrigendi labori non eam curam, quam vellem, impendere potuerim, si qui errores relictæ sint, spero fore ut mihi venia detur.

Scr. Romæ Kal. Julii 1847.

A inscriptus est:

*Incipiunt libri Caii iulii cesaris belli gallici de
narratione temporum.*

B inscriptus est:

C. IULII CAESARIS VIRI CLARISSIMI COM-
MENTARIORUM BELLI GALLICI LIBER PRIMUS
INCIPIT FELICITER. [*B. marg.* ALIAS CELSI
IULII DE REBUS GALLICIS Lib. 8.]

Lib. I.

1. Gallia omnis divisa est *A*. *tres AB* (sic fere sem-
per) Garunna *A*. Oceano] Oceanum *A*, oceanum *B*.
ab Sequanis] a Sequanis *B*. pertinent] *helvecii A*. in sep-
temtrionem *A*, ad septentrionē *B*. solem] et ab *A*. et ad
eam] et eam *B*.

2. nobilissimus fuit et ditissimus *AB*. p. m. pisone
AB. nobilitatis] *cum helvetiis eis A*. potiri] potirentur *A*.
eis] sic h. l. *AB*. Helveticum *B*. qui prov.] quia prov.
A. qua de caussa] qua ex parte *AB*. finis] fines *A*. in
longitudine *B*. millia] mille *AB* (*B ia* habet supra script.)

3. Orgethorix delegitur *B*. Is sibi legationem *AB*. Ca-
tamantaleodis *B*. a senatu p. r. *A*, a senatu p. q; romano
B. quod pater ante habuerat itemque] quo pater (*cetera
om.*) *A*, pater *om.* *B*. Dunnorigi *A*, Domnorigi *B*. heduo
AB (*sic plerumque A, semper B*). (*consiliatorum A*). per
tris potent. et firm. *B*.

4. Ea res ut] ut *om.* *AB.*
5. præter quod] preterquam quod *B.* efferrī *A.* Tulinguis *A.* Latocucis *AB.* Boiosque qui] Boios *A.*
6. Erant *autem* omnino *B.* inter fines Helvetiorum et Allobrogum *AB.* pacati] *pacti* *AB.* nonnullis] non ullis *A.* Geneva] Genua *AB.* a. d.] ad *AB.* (aprilis *B.*, ap' *A.*).
7. Verudætius *A.* Verodo^ctius *B.* principem] principum *B.* sub iugo missum *A.* faciendi *A.*, faciⁱundi *B.* a. d.] ad *AB.*
8. decem et novem *A.* sexdecim *A.* possel] sic *B.* possit *A.* altitudo erat fluminis *B.* verba (operis — conatu) *om.* *B.*
9. His quum] hiis tum *B.* possent] poterant *B.* suo sibi] sibi *om.* *AB.* fines *A.* uti inter] ut inter *B.* perficit] perfecit *B.* itinere] temere *B.*
10. in Santonum fines iter facere *B.* (Santonium *A.*) cum periculo provincie *AB.* circum] circum *B.*, (supra-scr. *l.* *apud*). citerioris] exterioris *A.* fines *AB.* Sebastianos *A.* *B.*
11. transduxerat *B.* (trad. *A.*) rogatum] rogaturi *A.* Santones *B.*
12. partes copiarum *AB.* nundum *B.* (*sape*). partem eorum *AB.* sese fuge *B.*, sese fuga *A.* in proximis siluis *A.* princeps] *A.* marg. adscr.: *al. principio.* eius soceri] *om.* *B.*
13. Arare *AB.* faciendum] facere *B.* traducit *AB.* agit] egit *B.* et *A.* (?). (hic add. *AB.*: legati ab helvetiis ad Cesarem missi pacem petuntum (*B.* petunt?) cum denuntiatione terroris). sin] si *B.* magnopere *AB.* aut ipsos despiceret] *om.* *A.* suis] *om.* *B.* ne] non *B.* constituissent *A.* et *B.* *p. m.* internitione *B.*, internectione *A.* proderet] perderet *A.*
14. accidisset *AB.* (eduos *A.*) Allobrogas *B.*, allobroges *A.* memoria deponere *AB.* iniurias tulisse *AB.* impu-

nitatem *interdum* concedere *B.* satisfacerent *B.* Divico *ita* respondit *B.*

15. Idem facit Cesar *AB.* committunt] committitur *B.* coeperunt] cepere *A.* populationibusque] que *om. B.*

16. Arare *AB* (sic semper fere). uti minus *AB.* metiri] partiri *A.* oporteret] oportebat *Gott. (?)*. magistratui preerant *AB.*

17. Tum] tunc *B.* privatim *AB.* plus possint] plus possent *B.* dicant] debeant *AB.* non possint] non possent *AB.* *B* marg. add.: *satius esse.* eisdem] isdem *B,* hisdem *A.* nostra] nova *B.* necessariam rem *A.* id cum] *om. B.*

18. iactari sentiebat nolebat *A* (sentiebat *punctis notatum est.*) repperit *B.* novarum rerum *A.* compluribus *AB.* licente—liceri] dicente—dicere *A.* (licere *B.*). Vitorigibus *A.* ac potentissimo] *om. B.* per Helvetios regni *AB.* habeat] habebat *B.* in quærendo] inquirendo *A.*

19. Romanum] *om. A* vocari ad se *B.* Procillum] troauxillum *A,* troancillum *B.* omnium rerum *AB.*

20. in fratrem gravius *B.* quum ipse] quum *om. B.* crevisse *B.* eius Cesar dexteram *B.* reprehendat] reprehendit *AB.*

21. Qualis] quales *B.* cognoscerent] cognosceret *AB.* iis ducibus] his ducibus *A,* hisdem ducibus *B.* sit] esset *B.* P. Considius] P. *om. AB.* L. Sille *AB.*

22. T. Labieno] Lucio Labieno *A* (*B* *lucio* et supra ads. *tito*). voluerit] voluerat *A* (correct.). id se Gallicis] id se aut Gallicis *A.* renunciavisse *AB.*

23. exercitui *AB.* Bibraste *B,* bribracte *A.* seu quod] seu de *A.*

24. Veteranorum *AB.* supra se) supra sed *A,* supra sz (s: set) *B.* citeriore] interiore *B.* collocari — compleri et *AB.* interea] inter ea *A.*

25. districtis *B.* inflixisset *AB.* bipertita *B* bipercito *A.* prima et secunda *AB.*

26. aversum] adversum *A,* a^dversum *B.* mattaras *A.*

filia] filie *A.* unus *ex A.* hominum milia *AB.* IV] quarto *AB.* quum et propter] cumque propter *B.*

27. perterriti] pert'iti *A.*

28. unde profecti erant *B.* fructibus] frugibus *A.* *om. B.* e suis fin.] e *om. A.* parem partem] *AB.* conditionem] condicione *A* et *Gott. (?)*.

29. eorum exisset *B.* possent ferre *B.* domum] domo *B.* censo *A.* (nonaginta duo *AB.*) repertus] raptus *A.*

30. tam etsi] iam etsi *A.* reliquasque] que *om. B.* totius *om. B.* indicere] indiceret *B.* concilio] consilio *A.*

31. Eo concilio] eo consio *A.* iidem] idem *A.* Locutus] locutusque *B.* Arvernos] Avernos *A.* (*fere semper, B. plerumque*). accercerentur *A.* accessserentur *B.* Unum se esse] se *om. B.* decedere] discedere *B.* venissent ad eum *A.* Ariovistum autem] Ariovistus autem *AB.* proelio] *om. B.* admagetobrie *A.* ad maietobrie *B.* sustinere *AB.* in Cæsare] in Cesarem *A.* Gallis] Galliis *A.* faciendum *AB.* fecerint] fecerunt *B.* Ariovisto sint] *A.* sunt *A.* transducatur] reducatur *AB.* Eriovisti *A.*

32. ab Divitiaco] a Diviciaco *A.* unos] unus *AB.* quæsiit] quesivit *B.* posset] possent *B.* miseriorem *et* graviorem *AB.* reliquorum] ceterorum *B.* velut] velud *B.* tamen] tantum *A.*

33. concilium] consilium *A.* (*persæpe*). ab senatu] a senatu *AB.* ditione] deditione *A.* ac Sequanorum] *et* Seq. *A.* temperaturos] optemperaturos *A.* (*obl. B.*) occupavissent *AB.* ut ferendus non videretur] *om. A.*

34. legatos] *om. B.* diceret] deligeret *AB.* ipsi] ipse *A.* opus esset] esset *om. B.* ille se] ille ^a se *B.* se neque] neque se *A.* emolumento *AB.* Cæsari] cesar *A.*

35. relatis] legatis *A.* delegatis *B.* mandatis] responsis (*punctis notat.*) mandatis *A.* Quoniam] quod *A.* Quo *B.* (*supra adsc. q'*). ut — liceret] *om. B.* (*infra adscr.*) sociisque *AB.* populoque] pp'li *B.* M. Pisone] l. pisone *A.* (*B?*)

36. ut qui] ut hij qui *B.* item] idem *B.*, id est *A.*
 sese a] se a *AB.* iniuria] iniuriis *A.* abfuturum] affu-
 turum *AB.*

37. Treveris *B.* Harudes] arudes *B.* popularentur fines
 eorum *B.* potuisse] potuissent *A.* Treviri] trevirii (*v.*
 treviri et) *A.* Itaque] *om. A* (Cymberium *A.*)

38. Vesuntionem *A.* Vesuncionem *B.* a suis] a *om. A.*
 (tridui — suis *A* marg.). profecisse] processisse *A.* dis-
 cessisse *B.* sibi precauendum *A.* facultas] difficultas *AB.*
 sic natura loci *B.* daret] darent *A.* Alduasdubis *AB.*
 quod non est amplius *A.* radices eius] eius *om. B.*

39. Dum] cum *A.* ad Vesontionem] a Vesontionem *A*
 (*d.* erasa est). oculorum dicebant] ferre *AB.* a tribunis]
 ab trib. *A.* magnum periculum miserabantur quod] *om. B.*
 dicerent] diceret *AB.* petebant] petebat *AB.* quique]
 ut quisque *B.* equitatu] equitatu *A.* itineris et] et *om.*
B. que inter eos atque Ariovistum intercedebant *A.* re-
 nunciabant] nunciant *B.* audientes] obedientes *Gott. (?)*

40. consilio] concilio *B.* aut in quam p. *B.* condi-
 tionum] et conditione *A.* perspecta] perfecta *B.* populi
 Romani] Romani *om. A.* a C. Mario] ac mario *A.* a Gaio
 Mario *B.* in Italia] in Italiam *A.* in Ytaliam *B* (*m* post
 adscr.). servili tumultu] servilem tumultum *B.* quam]
 que *B.* inermes *AB.* eosdem] Germanos *A.* cum quibus
A. in suis] in suis sedibus *A* et *B* marg. illorum] suis
A. superarint] superassent *A.* exercitui *AB.* se ac] se
 et *B.* hac ne] ac ne *AB.* simulationem] simulatione *A.*
 itinerum] itineris *B.* conferrent] conferret *B.* viderentur]
 auderent *A.* Lingones *B.* milites] *om. AB.* male] mala
B. convictam] coniunctam *AB.* perpetua vita] perpetuam
 vite *AB.* fuisset] esset *A.* representurum esse et *A.*
plus valeret *A.* sibi] ibique *A.* Cesar legioni (et *om.*) *A.*

41. mentes omnium *B.* per tribunos] cum tribunis *B.*
 centuriones] centurionibus *B.* uti Cesari] uti per eos Ce-

sari *A.* neque] nec *B.* existimasse *Gott.* (?) Gallis] aliis *AB.* milibus] militibus *Gott.* (?).

42. id per se] ideo per se *A.* facere] facile *B.* existimare] existimaret *A.* tantis] tanti *A.* Interim sepe cum leg. ultro citroque *A.* Int sepe u. c. cum leg. *B.* ratione sese *B.* legionarios eo *A.* facto] facta *A.* esset] *om. B.* Cæsarem facere] *C.* ei facere *B.* pollicitium esse in cohortis se p. *A.* nunc] *om. AB.*

43. æquo fere spatium] equum f. spacium *A.* utrisque] utriusque *A.* Ariovisti et Cesaris *B.* devexerat] vexerat *B.* constiterunt] constituerunt *A.* (*sic sapius*). ut ex equis *A.* denos ut] ut *om. A.* adducerent] adduceret *B.* Ubi] ut *A.* commemoravit] predicavit *A.* amplissima] amplissime *B.* tam amplissima *A.* et pro magnis] et a Romanis pro maximis *A.* quum neque] quando neque *A.* Docebat] referebat *A.* quoties] quotiens *AB.* sui nihil] suis nichil *B.* auctiores] auctos *B.* velit] velint *A.* Postulavit deinde] deinde *om. B.*

44. Transisse Rhenum sese] Transire (supra adscr. *isse*) *R.* sese *B.* Rhenum *om. A.* oppugnandum] expugnandum *A.* uno a se *A.* fusas *AB.* velint] vellent *A.* se iterum paratum esse decertare *B.* se paratum decertare (iterum *om.*) *A.* si pacem mallent *A.* dependerint] pependerit *B.* ea spe] hac spe *A.* libenter sese] se libenter *A.* sui] suos *A.* inpugnandæ) oppugnande *A.* testimonium] testimonio *A.* se prius] sepius *A.* fines egressum] finibus egr. *B.* fines ingressum *A.* hanc esse Galliam *B.* sicut] ut *A.* Ut ipsi] uti ipsi *B.* ut ipsis *A.* si] et si *A.* qui in suo] quod in suo *AB.* Quod fratres heduos appellatos diceret *B.* Quod a se heduos appellatos amicos diceret *A.* decedat] discedat *B.* sed pro] pro *om. B.* multis sese] multis se *A.* (discessisset *B.*) ac liberam] et liberam *AB.*

45. ab Cæsare] a cesare *A.* (non *B.*) possit et] et *om. A.* meritos] merentes *B.*

Quod si antiquissimum esse in G. imp. quodque t. sp. op. p. R. iustissimum si A (antiquissimum quoque B). observari senatus B.

46. ad nostros] ad om. A. fecit] facit B. periculo ullo A. delecte *commissum* cum A. ut diremisset] ut om. A. maius) magis A.

47. mittit] misit A. si id] id om. B. ex suis] e suis B. causa cesari A. tela in nostros coicrent A. ex suis sese] e suis sese qd' B. visum est Val procillum Celsi valeri (B quoque) A. Celso valerio Flacco A. donatus erat, *quorum amicitia* iam Ariovistus long. cons utebatur A (qua — utebatur *infra* om.). et una Marcum Metium A, et Marium tytum B. usus erat] utebatur B. apud se] om. A. Ariovistus in castris B. Conantes AB.

48. qui ex Sequanis] quod ex S. A. aciem structam A. (castris continuis A). contendit cotidie A. salutis sue c. A. Cum in hiis preliis B. ad hos] ad eos AB. si quis B. celeritas horum exercitatione A.

49. castris sese A, se castris B. eum loc.] cum ydoneum loc. B. idoneum loc.] idoneum om. B. in armis esse] i. a. sese tenere A. Hic locus] Is loc. A. XVI milia] mil' XVI (om. numero) A perterrerent] terrerent B. legiones ibi A. reliquas *legiones* A.

50. e castris] ex c. A. paulumque] paululumque A. castris progressus) castris om. A. Tum] tunc B. quae castra] ut c. A. oppugnarent AB. Acriter] acriterque B. multis et] et om. A in castra] in castris B. causam reperiebat A. ea consuetudo] ea om. A. et vaticinationibus] vaticinationibusque A.

51. praesidio] presidium AB. alarios omnes A. constituit] instituit A. multitudine] multitudinem A. acie instructa B Tum demum) T. vero A. constituerunt] consisterunt B, instituerunt A. paribusque] paribus B. Arudes A. Marcomagnos A. Tribocos A, triboces B.

Sedusios] Sedunos *B.* in proelium] ad pr. *A.* crinibus] manibus *A B.*

52. præfecit] prefecit *B.* uti] ut *A.* testes *AB.* partem eam *A.* nostri] nostri etiam *B.* (etiam *post del.*), in hostes acriter *A.* in hostes pila coiciendi *A.* Reiectis] relictis *A.* Reperti sunt] repertis *A.* nostri milites] milites *om.* *A.* phalargas] phalanges *B.*, phalangem *A.* et scuta] et *om.* *A.* a sinistro] a *om.* *A.* in fugam conversa] in fuga coniecta *A.* aciem] partem *A.*

53. neque] nec *A.* quinquaginta] quinque *B.*, *V A.* pervenirent] pervenerunt *AB.* transnatare] tranare *B.* repererunt *A B.* consecuti equites] equitatu consecuti *B.* a domo secum eduxerat *A.*, domo secum duxerat *B.* Norica] Norici *AB.* Vocionis] Voctionis *B.*, Voccionis *A.* in Gallia] in Galliam *AB.* missam] missa *A.* utræque] utraque *A B.* perierunt] periit *A.* harum] earum *A.* Gaius Valerius *B.*, Celsus Valerius *A.* hostes equitatu pers. *B.*, hostium equitatum insequentem *A.* e manibus] ex manibus *A.* videbat] viderat *B.* diminuerat *AB.* Is se] hic se *A.* ter sortibus] tergoribus *B.* Marcus Metius *A.*, marcus mecius *B.*

54. Ubi] ubi *AB.* perterritos *senserunt AB.* ex his magnum numerum *A.*

Explicit liber I *A.*, finit primus *B.*

II Lib.

Incipit II, A. C. IULII CAESARIS COMMENTARIORUM BELLI GALLICI LIBER SECUNDUS INCIPIT B.

I. in hibernis] in *om.* *A.* uti supra] supra *om.* *A.* omnes Belgas] omnis Belgas *A.* coniurandi] conuandi *A.*

pacata] peccata *A.* ut Germanos] ut *om. AB.* noluerant] nolent *A.* partim qui] qui *om. B.* vulgo] vulgus *A.* in imperio] in *om. A.* consequi *non* poterant *B.*

2. inita] ineunte *A.* interiorem] ulteriorem *A.* exercitus] exercitum *B.* non dubitandum exist. *B.* duodecimo die] *om. B.* provisā] comparata *B.* diebusque] et diebus *A.*

3. omni] omni *B.* (omnium *supra script.*). Sicium et Andocumborium *AB.* (*A* marg.: *al. Andebrogium*). civitatis] civitatis sue *A.* qui dicerent] *om. A.* in potestatem] in *om. A.* reliquis Belgis *A.* omnino] *om. B.* omnes Belg.] omnis Belg. *A.* cis Rhenum] ripas Rheni *A.* incolant *B.* eodem iure] eorum iure *B.* et eisdem] et isdem *B.* eisdem (*om. et*) *A.* imperium unumque] *om. A.* cum ipsis] cum illis *A.*

4. fines suos] suos fines *A.* prohibuerint] prohibuisset *A.* prohibitus esset cognoverant *A.* Bellonages *A.* hos] eos *A.* armata] arma *A.* lecta milia LX *A.* electa sexaginta (milia *om.*) *B.* fines latissimos *A.* regionum harum *A.* regem] *om. B.* summa totius belli *A.* suam totius belli summam *B.* polliceri *et* milia *A.* habeantur] habebantur *A.* XV milia] milia *om. A.* (*sæpius h. c.*) IX milia] VIII milia *A.* VII milia *B.* Veromandios *A.* Atuatucos *A.* catuacos *B.* XIX milia] X *et* IX milia *B.* Cerrosos *B.* Cerosos *A.* Pæmanos] cemanos *A.* *B* marg. *adscr.:* Summa copiarum est milium CCLXXXVI.

5. Rhemos *B.* magnopere *B.* omnis Belgas *A.* Axonam] Axona *A.* quæ essent] que erant *A.* portari possent] deferri posset *B.* relinquit] reliquit *A.* in altitudine *AB.* II vallo fossaque duodeXX p. *B.*

6. Ab his] ab ipsis *A.* obpugnatio est hæc] obpugnatio est. At *A.* oppugnatione hic *B.* (*correct.*). in murum lapides *AB.* succedunt] succendunt *AB.* Nam quum] Namque *A.* conicerent] coiciebant ut *A.* erat] esset *A.* præerat] præferat *AB.* unus] unum *AB.* nuncios] nuncium *AB.* submittatur] mittatur *A.* substinere diutius *B.*

7. iisdem] isdem *A*, hisdem *B*. Ictio *B* (*sæpe*) Iccitio *A*.
Balearesque *A*. quos adire] quo adire *AB*. potuerant]
poterant *A* II] duobus *AB*. ut *ex fumo A*. significabantur *B*.

8. periclitabatur] sollicitationibus exquirebat *A*. is
collis] his collis *A*. paullulum] paulum *A*. occupare]
tenere *A*. frontem] in frontem *B* fastigatus] castigatus *AB*
(*B add. castratus sed del*) obduxit] ducit *A*. ab lateribus]
a lateribus *AB* si qua] si quo *AB*. suas] et
suas *A*.

9. Hanc] ac *A*. initium transeundi facerent secundiore
B. partem copiarum suarum transducere *A*. si minus]
sin minus *B*.

10. Cæsar] *om. AB*. Titurio] Titurio Cesar *B*. primos]
primosque *A*. undique] utique *A*. finibus] *om. B*.
poterat] poterāt *B*.

11. His *Q*. Pedium] eique Quintum Pedium *A*. lucium
auruculeium colam *B*, laurunculeium Cottam *A*. ponerent]
sumerent *A*. interfecerunt] interfecere *A*. sub occasu
solis sequi *A*, sub occasumque solis *B* (*a pr. m.*).

12. hostes se ex pavore ac fuga *A*. defendentibus]
defensoribus *B*.

13. Galbæ] Gallie *A*. regis] *om. B*. milia passuum *V*
mil' passuum *A* (milia *om. B a pr. m.*)

14. hedue civitatis *A*. omnes redactos *A*. hujus]
eius *B*. intellegent] intelligeret *A*. sed etiam] seu
etiam *A*. ut sua] sua *om. A*. apud omnis Belgas *A*.

15. dixit sed quod] *d. et quod A*, dixit quod *B*. homines]
omnes *A*. *DC*] sed *A* omnibusque] omnibus *B*,
et A. Cæsar quum] Cæsar *om. A*. esse aditum ad hos *A*.
ad luxuriam pertinentium] *om. B*. animos eorum *AB*.
virtutem remitti (*et om.*) *A*. magnæque] magne *A*. patriamque]
et patriam *A*.

16. triduum] triduo *A*. ex captivis eorum *A*. ab ca-

stris] ab *om.* *A.* Atrebatibus] Attrebatis *B.* uti eandem] ut eandem *B.* inutiles *esse* vid. *A.*

17. castris idoneum *A.* Quumque] cum *AB.* demonstraverunt *B.* legiones] legionum *B.* prima] primum *A.* in castris venisset *B.* adiuvabant *B.* quum·eqvit.) quum *om.* *B.* venissent *AB.* inflexis crebris] *om.* *B.*; inflexis crebrisque *A.* ramis *enatis* *B.* munimenta] munimentum *A.* non modo *non* intrari *AB.* posset] possit *B.* sibi] *om.* *B.*

18. adclivitate] declivitate *A.* infima] infimus *AB.* aperto] apto *A.* pedum circiter trium *B.*

19. quod hostis aporinquabat *B.* quoad hostes adpropinquabat *A.* silva] leva *A.* legiones sex] sex *om.* *A.* primæ] ante *A.* dimenso] diuiso *A.* silvis] silva *A.* sese] se *A.* proturbatis] perturbatis *AB.* (in *B.* a *pr. m.* *prot. script.*) decurrerunt *B.* et ad] et *om.* *A.* et iam] iam *om.* *A.*

20. concurrì] cucurri *A.* instruenda acies *A.* Quarum rerum] qua de re *A.* temporis] temporum *A.* successus et] *om.* *A.* et incursus] *om.* *B.* ipsi sibi *magis* *prescr.* *A.* legatos Cæsar] Cæsar *om.* *A.* celeritatem et propinquitatem *A.* spectabant] expectabant *AB.*

21. fors] sors *AB.* decurrit *A.* oratione *est* cohortatus qua *A.* adiici] abici *A.* induendas *B.* detrahenda] detrudenda *B.* Quam quisque ab opere in partem *AB.* ad hec constitutione inquirendo suos tempus pugnandi dimitteret *A.*

22. deiectusque] delectusque *AB.* diversis locis legiones] diversis legionibus *AB.*

23. nona] XIXe *A.* acie] aciei *A.* (*B.* *pr. m.* *acie*) vulneribusque] vulneribus *A.* impeditam] *om.* *A.* regressos ac] *om.* *B.* reintegrato *A.* dederunt] coniecerunt *B.* octava] IX *A.* Viromanduis *A.* (plerumque), proeliabantur] preliantur *A.* At totis fere castris (castris *infra om.*) *A.* attonitis fere *B.* quum in] quo in *B.* ab ea intervallo] ea *om.* *A.* coeperunt] cepit *AB.*

24. cum iis] cum is *B* (pr. m.), cum his *A*. ab decumana] ab *om. B*, ab decuma *A*. ac] et *A*. transisse] transire *A*. alii que] alii qui *A*. partem] parte *B* (sic sæpius per *pro par v. por*). Treveri *B*. opinio est virtutis *A*. ad Cesarem missi *B*. Castra compleri nostras *B*. nostris rebus] rebus *om. A*.

24. urgueri] urgeri *AB*. conlatis] collocatis *A*. impedimento vidit *AB*. signiferoque] que *om. A*. reliquarum] reliquarumque *B*. primipilo *B*. Sextio Baculo] Sexcio paetio *A*. ab noviss.] a noviss. *A* (*more suo*). hostis] hostes *AB*. a fronte] a *om. A*. esse subs.] esse *om. A*. uni mil.] uno mil. *B*. eo sine] sine eo *A*. uti gladiis *B*. Cuius] Huius *A*. in extr.] in *om. B*. operam] opera *A*. cuperent] cuperet *B*.

26. septimam legionem] septima legio *A* (*correct.*). alius alii] aliis alii *A*, alius aliis *B*. ferrent] ferret *B*. aversi] adversi *A*. in castris nostris *A*.

27. est facta *AB*. reintegrarent *A* (*d* erasa est). occurrerent] occurrerunt *B*. pugnæ] pugnant quo *B*. cecidissent] *om. A*. et pila] pilaque *A*. deberent ausi quod essent *A*, deberent ausos esse *B*. iniquissimum] iniquissimum *B*. magnitudo] magnitudine *A*.

28. internationem *A*, internitionem (*corr. interytionem*) *B*. redacto Nerviorum *A*. miserunt] mittunt *B*. vix] *om. B*.

29. scripsimus] diximus *A*. oppidis] oppids *A*. aditus] additus *A*. latitudinem] altitudinem *B*. pedum *CC A*. munierant] minuerant *A*. tum] tunc *B*. præacutas] peracutas *A*. et præac. trab. i. muro] *om. B*. conlocarant] collocarunt *A*, collocabant *B*. prognati] procreati *A*. in provinciam] per previntiam *A*. iis impedimentis *B*. custodiam — presidium *B*.

30. Ac] at *A*. crebras] crebas *A*. parvulisque] que *om. A*. postea vallum pedum (*om. XII*) *B*. milium] *om. A*. crebrisque] que *om. A*. turrem *A*. (sic sæpius). quo]

quod *A B.* homines presertim *A.* hominibus] omnibus *B.*
muros] muro *B.*

31. moenibus] muris *A.* non se] se *om. B.* divina]
deorum *A.* et ex propinquitate pugnare] *om. B.* ac]
om. A. quamvis] quis *A.* cruciatum] cruciatus *A.*

32. Ad hæc] Quibus ad hec *A.* murum] *om. B.*
dedidissent] dedissent *B.* in Nerviiis] in Nervios *A.* fini-
tumisque *A B.* quæ imp.] illi se que imp. *A.* dixerunt
facere *A.* adæquarent] equarent *A.* perspectum] com-
pertum *A.* ea die *A.*

33. vesperum] vespere *A.* ante] autem *B.* deducturos]
non inducturos *A.* indiligentius] indulgentius *A.* repente]
repentino *B.* pugnatumque] que *om. B.* acriter est *A B.*
ex vallo] ex *om. A.* salutis] *om. A.* intromissis] inmis-
sis *A.* milium LIII] mille LIII *A.*

34. Osismos *B.* Osiosmos *A.* Coriosolitos *A.* omnis
cas *A.* ditionem] deditionem *B.* redactas esse *A.*

35. uti ab his] ut ab hijs *B.* legati ad Ces. mitte-
terentur *A.* quæ se] qui se *B.* inita prox. æstate] initio
proxime estatis *A.* hiberna] hibernacula *B a. p. m.*

Explicit liber II. Incipit III. *A.*

C. IVLII CESARIS COMMENTARIORUM BELLI GALLICI LIBER TERTIVS INCIPIT. B.

Lib. III.

1. Nantuates *A B.* a finibus *A B.* Alp̄is pert. *A.* iter
per] inter *B* (*supra* iter per *scr.*). Alpes *B.* cum portoriis]
cum *om. A.* causa hiemandi *B.* cohortes *A B.* legionis]
regionis *A.* adpellatur] adpellatus *A.* Octodorus *A B.*
planicie] plenitie *A.* cum hunc in duas partes flumen di-
videretur (*corr.* divideret) *B.* alteram part. — concessit]

om. B. Gallis ad hiemandum concessit *A* (*infra ut B om.* ad hiem.), ab illis] ab hiis *B*.

2. frumentumque] et frumentum *B*. factus est certior *A*. (Gallis] *om. B.* qui] que *A*. absentibus] *om. B.* quod propter] quod *om. A.* impetum suum posse *A*. finitume *AB*.

3. opus] *om. A.* convocato] revocato *B*. completa] completā *A*. huiusmodi] eiusmodi *A*. iisdem] isdem *A*, hisdem *B*. reservato] servato *A*. et castra] ad castra *A*.

4. his rebus] his *om. B.* administrandis] ministrandis *AB*. lapides] in pedes *A*. garsaque] telaque *B*. repugnare] prop. *A*. ut quaque] et quecumque *A*. eius loci] ei loci *A* (constiterant *A*).

5. sex horis *A*. languidioribusque] que *om. A.* Gaius Volusenus *B*, Celsus Vol. *A*. accurrunt] accurrerunt *B*. esse spem] esse *om. A.* ex castris] e castris *A* (persæpe).

6. Ita] Itaque *A*. potiundorum] potiendorum *A*. in castra munitionesque] intra munitiones *A*. alio se] alios sese *A*. aliis se occur *A*. commeatusque] que *om. A.* permotus inopia *B*. demorante] demonstrante *B*. in "antuatibus *B*, inantuatibus *A*. Allobroges *AB*.

7. ita inita] ita *om. A.* Oceanum] *O. qui A.* hiemaverat *B*. finitimas *AB*. commeatusque pedendi] *om. B.* quo in numero erat] qd' in n. est *A* (*est B* quoque). missus in Unellos sesuivos in treviris Gallus *A*, missus in eusebicus marcus trebius gallus *B*. Coriosolitas *AB*. Vellanus *A*. Sillio *A*.

8. Huius est civitatis *A*, est *om. B.* oræ] hore *B*. consuerunt] consuerant *A*. rerum nauticarum *A*, rerum *om. B.* reliquos] ceteros *A*. in magno] in *om. B.* eo mari] eodem m. *A*. ab iis fuit] ab his fit *A*. Sillii *AB*. Vellanii *B* (*add. hic A*: et si quos intercipere potuerunt). recuperaturos *B* (*et A corr.*). acceperant] acceperint *A*. mallent] malint *A*. recipere] recuperare *A*. sibi] *om. A.*

9. a Crasso *A*. ædificari] edificaturi *B* (*pr. m.*) Li-

geri] Ligere *B.* in Ocean.] in *om. A.* ex provincia remiges *B.* institui] instituit *A.* item] *om. B.* adventu certiores facti *AB.* quod nomen] *om. A.* ad omn. nat] apud omu. nat. *A.* portuum] *om. A.* inopiam frumenti *A.* acciderent] accederent *A.* acciderant *B.* Romanos] quam Romanos *AB.* novisse] nosse *A.* vastissimo atque] *om. A.* (*A* marg. *iustissima* adscr.) perspiciebant] prospiciebant *B.* respiciebant *A.* primum esse bellum *B.* Osismos *AB.* lexobios *AB.* Ambiliatos] Ambianos *A.* Diabrintres *B.* auxilia — arcessunt] *om. A.*

10. hæ] hee *B.* he *A.* supra] *om. B.* tamen multa Cesarem *A.* id ad b. *B.* civitatum] civium *A.* sibi idem licere *AB.* omnis autem *A.* libertatis studio se incitari et cond. *A.*

11. flumini Rheno *B.* flumini *om. A.* Germanosque] que *om. B.* auxilio] in auxilio *A.* ab Belgis *B.* a Gallis *A.* Coriosolitas *A.* curiosolites *B.* distinguendam *AB.* D. Br.] Decium Br. *B.* Pectonibus *AB.* præficit] præfecit *A.*

12. posita] postea *A.* lingulis] linguris *A.* pronuntiorisque *B.* incitasset *B.* his] his *A.* semper accidit *B.* obpugnatio] expugnatio *A.* his ferme] hiis *B.* hisdem *A.* (ferme *om. uterque*). desperare fortunis suis *A.* omnia sua deportabant *A.* iisdem] isdem *AB.* loci oportunitatibus *A.* difficultas] facultas *AB.*

13. Namque] Nam *B.* transtra] Ranstra ex *A.* (*B* ex supra adscr.). digiti — ferreis] *om. A.* sive propter] he sive pr. *A.* hee sive pr. *B.* inopiam lini *A.* sive eo] sive *A.* sustineri] sustinere *B.* commode] commode posse *B.* congressus erat] c. esset erat *A.* præstaret] incitatione præstaret *A.* noceri *A.* adiciebatur] *om. A.* (*vac. spatium*). copulis] scopulis *AB.* sævire ventus coepisset] *om. A.* et se] *om. B.* et tempest.] et *om. A.* derelictæ] relicte *A.* (rei relicte *B.*). cautes] cotes *A.* casus erat extimescendus *B.*

14. Compluribus] cum pluribus *A.* sumi] suum *A.*, summi *B.* nocere *B.* exspectandam] expectandum *B.* spectandam *A.*

omni genere] omnium *g. B.* (*pr. m.*). e portu profecte *A.* quam rationem] qua ratione *B.* nocere *B.* inferiore] superiore *A.* satis commode] *om. A.* a Gallis gravibus *A.* longuris *AB.* absimili] in *A b erasa est.* moralium fascium *B.* antennas *AB.* destinabant] destinabant *B* (*A* clistinebant; *in hoc cod. sæpe d et cl commutatae sunt*). prærumpebantur] prorump. *A.* abscisis] precis *A.*

15. delectis] diselectis *AB.* singulas] singulis *A.* ternæ] trine *B.* circumsteterant] circumsteterent *A.* fieri barbari *A.* contenderunt] contendebant *A.* quo ventus] in quam ventus *A.* malacia] malicia *AB.* ac] et *A.* movere] comovere *B.* obportuna] oportunitati *A.* pervenerint] pervenirent *A.*

16. omnes etiam] omnis etiam *A.* in unum locum *B.* se suaque] sua *A.*

17. His præerat] Is preerat *B.* Vridovix *A* (*Uridonix A marg.*). his paucis] iis paucis *B.* seque] seseque *A.* convenerat *A.* et quotidiano] cotidianoque *B.* rebus omnibus *A.* castris se tenebat *A.* duum] duorum *A.* contemtionem] contemptum *A.* militum] *om. B.* hostium] *om. A.*

18. Hac] ac *v. at B.* quemdam] quandam *A.* et calidum] et *om. A.* pollicitationibusque] que *om. A.* uti] ut *A.* et quid] et *om. A.* pro perf.] pro *om. A.* prematur] premebatur *A.* Venetici] Venetii *B.* fere] *om. B.* Vridonicem *A.* arma uti copiant] ut copiam faciant *A.*

19. ab imo *de adclivis A.* mille *AB.* armandosque] *om. A.* propter ea quæ] propterea *qd' A.* militum et superiorum *AB.* ac statim] et statim *A.* inpeditos] *om. A.* numerum occ. rel. equit. eorum cons *A.* Cesar ē certior factus *A* (*factus est B m. s.*). perferendas] ferendas *A.*

20. fere] *om.* *A.* in his locis] in *illis* *l.* *A.* Præconius] Preconius *B.*, p. covinus *A.* interfectus esset] interf. est *A.* Manilius] ualerius (*del. punctis*) malius *B.* anissis] relictis *B.* Itaque] Ita *B.* provisa] previsa *B.* Carcasone] *om.* *B.* Narbona *AB.* finitumæ his] finittime ex his *A.* Sociatium *A.* Sonciatum *B.* quo] quod *A.* in itinere] in *om.* *A.* nostrum] nostrorum *A.* equitatu] equitatuque *B.* pedestres copias *B.* Hi] *li* *B.*

21. Pugnatum] Pugnatumque *B.* salutem] salutaē *A.* nostri] nostris *A.* quid] qd' *A.* possent] posse *B.* volneribus *A.* vertere] verterunt *A.* secturæ] secturæque *AB.*

22. Adcatuannus *A.* Adiamtonnius (*infra* Adiatunus v. tumnus) *B.* uti] ut *B.* dediderint] dederint *B.* devovissent *A.* mortem] mori *B.* munitionis] eruptionis *A.* concurrissent] cucurrissent *B.* esset] est *B.* repulsus] repulsi *B.* ab Crasso] a Crasso *AB.*

23. Volcatirum *AB* (*A* marg.: vocatur). Tarausatium *B.* quoquo versus] quoque versus *A.* quaqua versum *B.* Aquitaniæ] equitanie *A.* Aquitanee *B.* omnes annos *AB.* diduci] deduci *B.* numerum] *om.* *B.* cuntandum *B.* consilium] concilium *B.*

24. coniectis] collectis *AB.* se tuto] consecuto *A.* ullo] *om.* *A.* (vulnere *A.*). sese] ce se *A.* inferiores] inferiore *A.*, infirmiore *B.* perspecta] prospecta *A.* timoris] timidiores *AB.* (hostis *A.*). effecisset *A.* (*et B* correct.)

25. Ibi] Ubi *A.* ad aggerem] ad *om.* *A.* acciderent] acced *B.* circuitis *B.* renuntiarunt *A.*

26. velit] vellet *AB.* quatuor] Illor *A.*, iis (*pr. m. is*) *B.* intritæ] intrite *A.*, interrite *B.* (a labore *A.*, ut *plerumque*). ex hostium] ex *om.* *A.* his] is *B.* prorutis] proruptis *AB.* numero mill' que (voluit *mil' l.*) *A.*

27. dedit] dedit *AB.* misit] obtulit *A.* Preciani] Ptiani *B.*, Pthiani *A.* Elusates] flustates *AB* (*B* marg.:

flusates) Garites] Gates *AB*. Garurini *AB*. Sibusates
A, suburates *B*. suberat] subeat *A*. hoc] id *A*.

28. Cesar tempore *A*. celeriter] *om. A*. eo] *om. B*.
 adduxit] duxit *A*. agere instituerunt] gerere ceperunt *B*.
 Nam] *om. A*. habebant] quas habebant *A*. Cesar cum
A. silvas] silvam *A*. disperdiderunt *B*.

29. diebus] *om. A*. imprudentibusque] que *om. A*.
 latus] velatus *A*. sunt tempestates *B*. uti] ut *A*. re-
 duxit] perduxit *B*. item in civitatibus *A*. proxime]
 maxime *B*.

Explicit liber III. incipit IIII. *A*.

B neque hic neque ad finem reliquorum librorum exitum
 aut initium librorum notavit.

Liber IV.

1. Cn.] Gneo *B*, *om. A* (*uterque more suo*). Coss.]
 eos *A*, cons. *B*. et item] et *om. A*. Tenchtheri] Tenche-
 teri *A*, tantheri *B*. cum magna *B*. quo] cui *A*. a
 Suevis *AB*. exagitati] exagitato *A*. et agricultura pro-
 hibebantur] *om. B*. ex finibus] e finibus *B*, suis e
 finibus *A*. educuntur *B*. manserint] manserunt *B*, reman-
 serunt *A*. illos] alios *B*. anno post] anno p'mo *B*. se-
 parati] superati *B*. nihil est] nichil sunt *B*. incolendi]
 colendi *A*. sed] set *B* (*sz.; sic persæpe*). multumque]
 que *om. A*. alit] aluit (*v. alint*) *A*. inmani] in mani *A*.
 efficit] efficiat *A*. adduxerunt] *abd. B*. pelles *AB*.
 habeant] haberent *AB*. quidquam *om. A*. lavantur *AB*.

2. ad eos] *om. A*. magis eo] eo magis *A* (*eo B*
supra adscr.). Galli delectantur *B*. inpenso] immenso *A*.
 parant] parent *B*. importatis hiis *B*, importatis (*his om.*)
A. deformia] diff. *B*. equosque] eosque *B*. adsuefa-

ciunt] assuefecerunt *B.* celeriter se *B.* usus est] usus
 poscit *A.* inertius] incertius *A.* ephippiatorum] ephip-
 piorum *A.* quamvis] quis *A.* omnino ad se *A.* sinunt]
 patiuntur *A.*

3. esse laudem putant *A.* vacare agros] vagari *A.*
 civitatum] civitatum *B.*, civitatem *A.* posse] potuisse
A. ex una parte *B.* a Suevis] a suis *A.* passuum DC]
 passus e *A.* multumque — propinquitatem] *om. B.* (mul-
 tique *A.*) Gallicis sunt] quod *G.* sunt *A.*, quod *G.* sint *B.*

4. thencteri *B.*, tencheri *A.* complures] cum plures *B.*
 sustinuerint *B.* multis locis Germanie *A B.* et ad] hi ad
A. aditu] adventu *A.* demigraverunt] demigrare *A.*
 equitatuque *B.* remigraverunt *A.* quieta in suis sedibus]
om. B. quieta] qui *A.*

5. plerumque] *om. A.* (vac. spat.). est autem] est
 enim *A.* uti] ut *A.* quaque] qua *A.* vulgus, *A B.* ve-
 vian] veniat *A.* cogant] cogat et *A.* rumoribus] rebus
B. summis rebus sepe *A.* e vestigio] in vestigio *A B.*
 rumoribus] *B supra scrip.* moribus.

6. (*a nonnullis A.*) omniaque quæ] omnia queque *A B.*
 (*sic sapius uterque*). (*a se A.*) iam] *om. B.* vagabantur]
 negabantur *A.* finis] fines *B.*, finibus *A.* Eburorum *A.*
 Condrusonum *B.* trebirorum *A.*, treverorum *B.* pervene-
 runt *A.* evocatis] vocatis *B.*

7. Germanos esse *A.* nec tamen *B.* neque deprec.]
 atque deprec. *A.* eis] iis *B.* (eis *A.*) tenere eos *A.*
 sese unis] sese hunis *A.*, se unis *B.* Dii] di *A.* (pr. m.)

8. que visum est Cesar *B.* qui suos] qui^{ll} suos *B.* ve-
 lint] vellent *B.* Sueborum *A.* hoc se ab ubiis impetra-
 turum (∴ *se ab ab iis imp.*) *A.*, hoc suchis (∴ *se ab is*)
 imperaturum *B.*

9. petiverunt *A.* (*a se A.*) impetrare *A B.*

10. Vahalis] vacalus *A B.* insulam que efficit uatauo-
 rum (que *del. signif*) *B.* transit] influit *A B.* Nantau-

tium *B*, namnetum *A*. Mediomatricum *B*. Tribucorum] *om. A*. ubi oceanum appropinquavit *A*. defluit *B*. e quibus *A*. atque qui ovis *A*.

11. progredere] procederet *A*. ut potest. *B*. fidem fecissent *B*. IV] quatuor *A*, quatuor *B*. nunciarent] renunciarent *B*. quoad] quo adusque *A*.

12. quod ii *B*, quod hi *A*. ierant t. M.] erant t. M. profecti *A*. is dies] his dies *A*. resistentibus nostris] his resist. *A*, resistentibus *B*. sua consuetudine *A*. suffosisque *A*, Subfossis *B*. disiectis *B*. coiecerunt *A*. in conspectu *A*. in iis fortissimus vir Piso *B*. a senatu *A* (semper fere). ex periculo] ex *om. A*. quoad] quo adusque *A*. cecidisset] decidisset *A*. animadvertisset *B*. est interfectus *A*.

13. obportunissima] oportunitissime *B*. simulatione et perf. Germ. usi *A*. frequentes] frequentibus *B*. adhibitis] adhibitis *B*. purgandi sui causa *A*. gavisus] gravior *B* (*marg.*: alias gavisus).

14. instituta] *B marg.* "al. instructa. possent sentire *A*. et celerit.] ac celerit. *B*. educere] ducere *B*. Quorum] Quo loco *B*. nam cum] namque cum *A*.

15. post tergum] post regna terga *A* (regna *punctis del. signif.*). e castris *A*. quum ad] et cum ad *A B*. timore et lassitudine et vi *B*. omnes ad unum *B*. CCCXXX *A B*. vexaverunt *B*.

16. ut in G.] qd' in G. *A*. voluit] noluit *A*. tencterorum *B*, Tenectherorum *A*. proelio] in prelio *A*. Suganbrorum *A*. cum iis *B*. esse imperii] esse *om. B*. legatos] *om. A*. reipublicæ] p. R. *B*. ad auxilium] ad *om. A* (*B supra adscr.*). spemque] que *om. B*. tantum e. n. apud eos a. op. exercit. *Romani*, Ariov. *A*; eius, exercitu Ariovisti pulso *B*. uti] ut *A*.

17. transire se neque sat. *A*. faciendi *B*. imo] uno *A*. inmissa *B*, imissa *A* (*infra similiter*). in flumine defixerat festiculisque *A*. derecta] derecte *A B* (*B m. s. directe*) prone ac fastigate *A B*. bina] duo *A B*. quadragenum] XI. *A*,

quadraginta *B* correct. ita tamen ut *e* eluceat. bipedalibus] pedalibus *A*. destinebantur *B*, *A* marg. distinguebantur. artius] altius *A*. inligata] ligata *A*. materie] materiae (o : a v. e) *A*, materia *B*. et longuriis] ac l. *B* (longuris *A*). operis] operis causa *A* (*B* supra cā scr.).

18. opere] ponte *A*. contendit] intendit *A*. At Sig.] Ut Sug. *A*, at om. *B*. Tenctheris *A*, thencteris *B*. atque] et *A*. exportaverant] asportaverant *B*. abdederant *B*.

19. succisis] succēssis *A*, succensis *B*. a Suevis *A B* (infra Suebos *A B*). consilio habito *A B*. in omnes] in om. *A*. in silvis deponerent *A B*. expectare *B*, spectare *A*. rebus hiis conf. *B*. exercitum traducere *A*. X et VIII] decem et octo *B*, om. *A*. profectum] perfectum *A* (et *B* corr.). recipit *B*.

20. septemtrionem *B*. contendit proficisci *A*. bellis Gallicis *A*. intelligebatur *A*. deficeret] defecerat *A*. usui sibi *A*. adisset et genus *B*. illo adit] illos adiit *B*, aditi ad illos *A*. horam maritimam *B*. evocatis] vocatis *B*. multitudinis *A*.

21. Celsum Volus. *A*, Gaium V. *B*. cum longa nave *A*. ubi] ut *B*. et quam] quam et *B*. effecerat classem *B*. consilio eius] eius om. *A*. eius insulæ] eius om. *B*. pollicerentur *A*. cum iis una *B*. fidelem esse arbitr. *A B*. magni] magna *B*. ut populi] ut om. *B*. seque celeriter eo] se eo celeriter *A*. regionibus omnibus, quantum et facultas dari *B*. navi] ex nave *A*. quinto] V *A*.

22. qui se] se om. *B*. superioris] prioris *A*. pollicentur. hoc sibi cesar satis optune *B*. (haec sibi *A*). tantularum] tantarum *B*. sibi Brit.] sibi om. *B*. numerum obsidum *A B*. eos in fid.] eos om. *B*. LXXX] octingentis octuaginta *B*. quot] quod *A B*. quidquid] q^ot *B* (correctus videtur). quæstori] id questoribus *A*. ex eo loco] eo om. *B*. vento] om. *A*. pervenire] venire *A B*. distribuit] tribuit *A*. deducendum] ducendum *B*.

23. solvit] naves solvit *A*. id paullo] paulo (om. id)

AB. circiter diei quarta *B.* adeo] atque ita *B* (non *A*). uti] ut *A.* adici] adigi *AB.* hunc ad egred.] hunc aggred. *A.* locum nequaquam idoneum arbitr. *A.* (ydoneum locum arbitr. *B*). militum] militibus *A.* et quæ] et *om. A.* cognovisset *A.* cognosceret *B* (*marg. cognoverat*). ut rei] uti rei *A.* maximeque *A.* ut quæ] ut quam *AB.* omnes res] omnes *om. B.* ab iis *B.* circiter mille passus VII *A.* aperto] *om. B* ac] et *A.*

24. cognito Romanorum *B* (*ut suspicatus est Schneider*). onere armorum *AB.* obpressis) pressis *A.* de navibus] de *om. A.* paullulum] paulum *AB.* expeditis *A.* pugne generis imperiti omnes eadem *A.* nitebantur] utebantur *AB* (*A* nitebantur).

25. animadvertit *B.* erat barbaris] ac barbaris *B* (*m. pr.*; erat *supra script.*) paullum] paulo *A.* et remor.] et *om. A.* Atque] at *A.* contestatus] obtestatus *A.* commilitones] milites *B.* hostibus] *om. A.* voce magna *AB.* se ex navi *B.* ferre aquilam *B.* e navi *A.* desilierunt *AB.* appropinquaverunt *A.* appropinquarent (*nt del. post*) *B.*

26. atque alii alia e navi *A.* aggregabat *A.* aggerabat *B.* magnopere *AB.* littore *A.* ex nave egr. *A.* animadvertisset *B.* laborantis *A.* non potuerunt *AB.* Cesari ad prist. fort. defuit *A.*

27. ex fuga se *B.* sese fact.] facturos esse *B.* una] unam *A.* venit] *om. A.* mandata] *om. B* (*add. in marg.*). perferret] deferret *B.* vincla *A.* et in] et *om. B.* contulerunt] coniecerunt *B.* petierunt *AB* (*A m. pr. petiverunt habuisse videtur*). (*a se A*). statim partem *A.* longinioribus] longinioris *A.* paucis] paucis *post A.* daturus esse dixer. *A.* in agros remigrare *A.* convenere] convenire *B.* coeperunt] *om. A.*

28. IV] quantum *AB.* ventos (*in fine versus*) solv. *A.* cohorta est *AB.* petierunt *A.*

29. estus maritimos *B.* linguas *A.* complebat] com-

pleuerat *B.* aut admin. aut] amministrandi et *A.* Compluribus] cum pluribus (quum *infra om.*) *A.* id quod] id *om. A, del. B.* erant] *om. B.* eas usui sunt] naves erant usui *B.* hiemare *B.* in his locis *A.*

30. qui post prelium ad Cesarem convenerant *B* (*cetera om.*). cum et equites *A.* Romanis] *om. B.* interligerent *A* (*m. pr.*) optimum factum *B* (*m. pr.*). iis superatis *B.*

31. ac suos] aut suos *B,* et suos *A.* ex eventu] ex-ventu *A.* erant afflicte *A.* e continenti *A.* comportari] comparari *A.* id] *om. A B.* navigare *A.* commode] *om. B.*

32. missa frumentatum *B.* ventitaret] vendicaret *A.* ii *B.* castrorum] *om. B.* Cesari nuntiaverunt *A B.* maiorem pulverem *A.* ferret] foret *A* in eā partē *A.* qua in parte *A* (*correct. videtur*). novi] novum *A.* consilii] *om. B.* ex reliq. duas in stat. *cohortes* succed. *B.* sese] se *A.* omnibus — reliquis] *om. A.* partibus] *quibus* partibus *A.* animadvertit *B.* pari ulla *B.* dispositis *B.* in metendo] metendo ut *A* (*correct.*).

33. insinuaverint] insinuaverunt *B,* insinuaverint et *A.* pedibus] pedites *A.* paullatim] paulum *A.* e prelio *A.* currus] se *A.* se inde *B.*

34. ex timore se *A.* et ad] hostem et *A.* legiones intra castra red. *B.* continuos dies complures *A,* continuo plures dies *B.* in omnes] per omnes *B.* quanta] quante *A.*

35. ut si] et si *B* (*pr. m.*). impetum nostrorum militum *B.* verterunt] dederunt *B.* quantum] quanto *A.* potuerunt efficere *B.* adflictis incensisque] ædificiis (*ed. B*) incensis *AB.* in castra se *A.*

36. antea] ante *B.* subiiciendam] subeundam *B* (*hiemi B, sed aliquid crasum esse videtur*). ad continentem] in cont. *A.* sed ex his] sed *om. A.* portus quos relique *A.*

37. e navibus *A.* magno] *om. A.* si sesse] se et *A.*

et celeriter A. milia VI] mill' sex AB. convenerunt] om. A (add. in marg.). misit auxilia A. abiectis] acceptis B.

38. *cum iis leg.] iis om. A (hiis B) Qui quum] et cum A. siccitatem palud. A. perfugio] om. B (add. marg.). semper fuerant usi B. omnes fere] om. A. venerunt] pervenerunt B. duxerant legiones B succisis] succensis B. edificiisque A. ad cesarem se A. XX] viginti B. (Explicit liber III. incipit V. A).*

Liber V.

1. *Lucio Domitio] Omitio B. consulibus A, cons. B. curarent] curent A. demonstrat] monstravit A. subductionesque B. id eo] ideo AB. fluctus ibi fieri cognoverit A. ad onera ac mult. A, ad ^honera ad mult. B. latiores] altiores A. in reliquis maribus uti assueverant A. ad quam rem m. h. adiuvabat A. usui sunt A. Ipse iubet] om. B. Ipse] ita A. Pirustis] piratis A (*infra* pyrate). factum esse consilio, sese par. B. rationibus] om. A. accepta ratione (rōne) A, percepta oratione (orōne) B. His] Is B.*

2. *His] Is B. venisset et B. circumitis AB. rerum omnium A. DC] sexcentos B. XXVIII] duodeXXX A, XXIX B. possent] possint AB. iis] is B. velit] vellet B. omnis] omnes A. (Ytium B). Britanniam A. transmissum esse] esse transiectum B, traiectum esse A. mill' passus XXX tramissum A (B transmissum). IV] III B, III^{or} A. consilia A.*

3. *Cingetotrix A (*infra* Cingetorigis). e quibus B. omnis in off. fut. confirmat neque A. iisque] eosque B, eisque A. Sed postea] et postea A. familiaritate] auctoritate A. privatis rebus A. posset AB. Indnciomarus post desereretur habet B. nobilitas B. esse post potesta-*

tem *habet A.* seque] seseque *B.* civitatisque] que *add. B m. s.*

4. rebus] *om. B.* ante ad Brit. *A.* CC] ducentis *B.* in iis filio] in his filiis *A.* uti] ut *A.* permaneret] maneret *A B.* nihilo] nichil *A.* hos] eos *A* sigillatim *A.* quum] tum *B.* a se *B.* tum] tamen *A.* arbitratur *B.* tam] *om. A.* Id tulit graviter (factum *om.*) *B.* animo in nos *A.*

6. Dunnorix *B* Dubnorix *A* (aliquoties). de quo ante ab nobis d. *B* (a nobis *A*). habere] abire *B* (*marg.* habere). differri *A.* precibus primo *A.* ut] uti *A.* impediti sese diceret *B.* singulos sollicitare *A.* revocare *A B.* uti] ut *A B.* metu territare] *om. A.* id esse] *om. B.* in conspectum *A.* transductos] transductos *A,* inductos *B.* ut] id *B.* esse] esset *A.*

7. tribuerat] tribuebat *B.* coercendum *A B.* prospiciendum] *persp. B.* circiter XXV dies *B.* (chorus *A B*). locis] *om. B.* ut] uti *A.* Dunnorigem in officio *B.* Consilia omnia ejus *B.* cognoscere *A.* nactus idoneam potestatem milites *A.* in naves] in *om. A.* animis impeditis *Dubn. A.* misit retr. imperavit *A.* hunc] eum *A.* esse civitatis *B.* hominem atque] hominemque *B.* equites hedui *A B.* (*A* edui).

8. continenti *A.* cum tribus] cum *A* (*omnibus litteris scr.*). Duobus] II *A.* rei frumentarie prov. *A.* gererentur] fierent *A.* pro re] pro se *B* (*marg.* re). ipse] in se *B supra scr.* quinque] V *A.* relinquebat] reliquerat (*ad solis occasum*) *B.* æstu orta] est. Orta *A.* rursus] cursus *A.* virtus militum *B.* vectoriis] vectoribus *B* (*marg.* vectoriis). adequaverint *A.* comperit] cognovit *B.* convenissent] conlitiuissent *A.* commodi quisque causa fec. *A* (*B* causa *supra add.*). octingente *B* una erant *inse timore* a littore *A.*

9. exposito] *om. B.* (trecentis *B*). de tertia] de *om. A.* delegatas *B.* ad anchoras *A.* circiter] *om. A* (*mill'*

passus XII). conspicatus] suspic. *B.* causa ut videbatur *A* (videbantur *B*). VIIe *A*, septime *B.* et aggere] et *om.* *A.* eosque] eos *B.*

10. tripertito *A B.* equitesque] peditesque *B.* a Qu. Atrio] atque *A* (*vac. spat. reliquit*). Qui nuntiaverunt *B.* in littore *B.* inlitus *A.* eiectas] proiectas *B.* subsisterunt *B.* tempestatis pati *A B.* ex eo] eo *om. A.*

11. in itinere resistere *B.* circiter] *om. A.* delegit] deligi *A.* arcessi *A B.* possit *A.* navis *A.* ac laboris] et lab. *B.* omnis navis *A.* nec noct. *A B.* temporibus quidem *B.* quas ante] que ante *A.* reliquit] fuerant relinquit *A.* iam] *om. A.* Casivellauno *B* (*cassi vellauno A*), *B marg.* Cassivellanus. dividit] *om. B.* passus *A.* tempore] *om. A.*

12. interior] inferior *A.* ipsa] ipsi *A B.* ab iis qui] ab hiis *B* (*q supra adscr.*). ex Belgio *A.* remanserunt] permans. *B.* pecorum magnus num.] pecoris num. ingens *A.* Utuntur aut aere (*sic*) aut nummo aereo aut aliis ferreis *A.* ut. aut ere aut n. aureo anulis ferreis *B.* pro nummo] *om. A.* eius] *om. A.* ut in Gallia] ut in *B supra adscr.* atque] et *A B.* temperantiora *B.*

13. triquatra *A B.* naues ex Gallia *B.* spectat] expectat *A.* latus tenet] pertinet *B.* quingenta *B.* dimidio] insula dimidio *A.* æstimatur] existimatur *A.* e Gallia *A.* objectæ] subiecte *B.* esse noctes (*infra noctes videbamus om.*) *A.* continenti *A B.* ut eorum fert opinio *A.* Septingentorum *B.* obiecta est terra nulla *B* (*terre A*). huic] hoc *B.* octingenta *B.* existimatur] arbitrantur *A.* Ita] Itaque *B.* in circ.] in *om. A.* vicies e mill⁹ pas. *A.* vigies (*om. centum*) *B* (*marg. centum XX mill. passuum*).

14. a Gallia] a *om. B.* sunt vestiti] sunt *om. A.* se *om. A* nitro *A B.* hoc horridiores *B.* horribiliores (*hoc om.*) *A.* atque omni] et omni *A.* communes inter se *A.* sed si] si *om. A.* quo-est] quibus primo virgines queque ducte sunt *A.*

15. proelio] prelium *B.* tamen] ita tamen *A.* eas] omnes *B.* compulerint *A.* nonnullos ex s.] nonnulli *a s.* *A.* hæ] hee *A.* hec *B.* (*corr.*) Laberius] Labienus *A.* immissis *A.* summissis *B.*

16. armaturæ] armorum *B.* a signis *A.* proelio] *om.* *A.* a legionibus *A.* alii] *om.* *A.* defētigatis *A.*

17. lenius] lentius *A.* tres *AB.* C. Treb.] G. Treb. *A.* Gaium Treb. *B.* partibus] *om.* *B.* a (*pr. m. ab*) signis *et* legionibus *A.* reppulerunt *AB.* quoad] quod *A.* quo *B.* post se] post *B.* magno (*que om.*) numero eorum *A.* essedis] equis *A.*

18. Tamesim *B.* animadvertit *AB.* præfixisque *A.* defixe sub aqua *A.* His] Is *B.* perfugis captivisque *A.* eo] *om.* *A.* ierunt] gerunt *A.*

19. spe deposita contemplationes dimisit, Amplioribus *A.* milibus] militibus *B.* III *AB.* paulumque *AB.* sese] se *A.* iis *B.* vastandi prædandique *A.* elfunderet] eiecerat *B.* omnibus] omnis *A.* notis] *om.* *B.* cum magno periculo *B.* equitatum confligebat cum iis *B.*

20. trinovates *A.* Mandrubacius *A.* Imannuetitius (*v. imaminet.*) *A.* *om.* *B.* atque] et *A.* His] Is *B.* frumentumque *B.*

21. Trinovantibus *AB.* Cassivellauni *AB.* pecorumque *B.* repperit *AB.* inpetum *A.* ex alia parte *AB.* oppidi] *om.* *B.* pecoris numerus *B.*

22. Dum] Cum *B.* quatuor] III *B.* Cingetotrix *A.* (*clfr. V, 3.*) Segouax *AB.* (*sic semper.*) improviso *A.* li *B.* Lugotorige] Cingetorige *A.* civitatum *AB.* cum constituisset hiemare (*om. agere*) *B.* estati superesset *A.* quid] quot *B.* (*Mandobracio A.*) bellum faciat] noceat *B.*

23. ad mare reducit *B.* deportare constituit *A.* ut e tanto *A.* nulla omnino *A.* at ex iis] at in hiis *B.* reirentur *A.* reficerentur *B.* a navig.] a *om.* *A.* consecuta] secuta *B.* consecutus *A.* inita] *om.* *A.* incolumis *A.*

24. in Gallia] in *om.* *A.* tres in Belgis *B.* his *B.*

quæstorem] *om. A*, quintum *B*. Heburones *A*. Catuolci *A*, Catulorci *B*. præesse] esse *A*. sese] se *A*. præter eam] preterea *A*. quam *B marg.* partem] gentem *B*. milibus] militibus milibus *A*. centum] *c A*. quoad] quo ad *A B*. conlocasset] collocatas *B*. in Galliam *A*.

25. cuius] huius *B*. benivolentia *A B*. palam — interfecerunt] iam multis palam ex civit. et hiis auctoribus eum interf. *B*. ex Belgis *B*. cognoverat *B*. tradiderat *A B*. in hibernis esse *B*.

26. ventum] perventum *B*. Catuvulco *B*, pativilco *A*. comportassent *B*. ad castra oppugnatum *B*, ad castra oppugnanda *A*. arma nostri *A*. emissis] missis *A*. suos ab oppugnatione *B*. uti] ut *A*. prodiret *B* et *A* (*m. pr.*, ut videtur). quæ] quod *A*.

27. colloquendi caussa] *om. A*. Gaius Arpineius *B*, Carpinus *A*. Romanus] *om. A*. Tituri *A*. missu] iussu *A B* (*missu pr. m. A*). consueverant *A*, consuerunt *B*. ad hunc modum *B*. confiteri debere] confidere *B*. quod Aduatucis — remissi essent] *om. A* ("essent" missi (o: m. e.) *B*). aduatici *B*, atuatici *A*. apud se] *om. B*. tenuissent] retinissent *B*. fecerint *A*. in se haberet iuris *B*. posse quod — superare] *om. A*. se] *om. B*. posse confidat] posse *om. B*. alteri legioni *A B*. possit *B*. recuperanda *B*. pro pietate] proprietate *B*. se rationem) se libertati (*post del.*) rat. *B*. adfore] fore *A*, affore *B*. consilium esse *B*. aut ad Cic.) aut *om. A* ab his] *om. A*. tutum se iter per suos fin. *A*, suos *om. B*.

28. Arpinus *A*, Carpiticius *B* (o: C. arpinicius). audierunt *B*. tamen non *A B*. deferunt] defecerunt *A*. militum] milites *A*. existimabant] docebant *A*. sustinere *B*. quid esset levius *B*.

29. aut quum] et cum *B*. in Italia *A*. Carnutas *A*. interficiendi *A B*. Tasgeti *A*. ne Eburones *A*. tanta cum contemptione *A*; magna contentione *B*. sub populo romano *A*.

superiorem gloriam r. m. extinctam A. re] spe A. in utraque parte (perte) B. si nichil esset d. B, se nil sit d. A. esse perventuros B. consentiat] consentiret B [quid A haberet, discernere non potui]. at c. longinqua] aut c. longa A. pertimescenda] timenda B.

30. in utraque parte B. mortis in periculo A. hi sapient, si (om. et) A B. non reiecti A B. a ceteris A. intererant A.

31. e consilio A. facile esse rem A. remaneant B. omnes] om. A. et probent B. in dissensionem B (pr. m.). se] esse A B. sententiam A. possit A. langore A. augeatur periculum B, (augebatur A). sed ab] non ab A.

32. eorum] eius A. duobus] duorum A. adventum] advenctum A. et quum] cum A. maior] om. A. dimisisset A B. se ostend.] ei om. A. nostris] nostrorum B.

33. ut qui] qui B. trepidare et conc. A B. atque ut eum] utque es A. iis] om. A (hiis B). cogitasse videtur A. in itinere posse B. Quumque] cum B, quod A. minus] non A. facile] facere B. omnia per se B. quid quoque] quid que B. providere] scire A. pronuntiarī A. casu] quasi A. alacriorem fecit A. quæ quisque] queque quisque A B. arripere A B. prepararet B. clamore et fletu A B.

34. pronuntiarī A. illis servari A. posita esse exist. A. pugnandi pares A B. tam etsi B. salutis spem A. quotiens A B. procurrerat B. neu] ne A. in quam partem A (B in post add.). nihil iis] nichil ex his A. se] ne A. recipientis A.

35. ab iis] om. B. quæpiam] om. A. recipi] recipere A. Rursus et cum A. egressi B. locum] loco A. neque] nec B. tela a confertis vitari A. tot] tam multis A. conflictatis A. VIII] octavam A B. pugnaretur] pugnassent A. nihil] nichilo A. Baluentino B. pilum deduxerat A. traicitur A B. adhortans adversus hos funda v. A.

36. rogatum] *om.* *A.* nihil] non *A.* inque eam] in quam *A.* se suamque fid. *AB.* videatur] videbatur *A.* sperare se ab eo *A.* impetrari *AB.* iturum] iterum *A.* constilit] perseverat *B.*

37. sermo ab *A.* inst. *A.*; *om.* ab *B m. pr.* in castra se *B.* pugnaus fortissime *A.* nocte *A.* e prelio *A.* lapsi *B.*

38. sese subsequi *B.* acceperant *B.* duos *AB.* interfici posse. ad e. r. se prof. *A.*

39. Pleumoximos *B.* Geidunnos *AB.* sunt] continēbantur *A.* possunt manus cogant *A.* ad hib. Cic. advolent *A.* de Tit. morte fama *B* (Tituri *A.*). Huic] huc *B pr. m.* (o: hiic), hinc *A.* repentino equitatu (*pr. m.* equitum) interficerentur. *A.* Nervi *A.* socii clientesque *A* in celerit. hostes *B.*

40. a Cicerone *AB.* ex ea] ex *om.* *A.*, ea *om.* *B.* comportaverunt *A.* coactis copiis *AB.* a nostris *A,* *om.* *B.* reliquis fit deinceps *A,* reliq. deinc. fit *B.* opus sunt] possunt *B.* luriceque *A* (*semper*). parcere sibi *A.*

41. Tunc] Tum *A.* eademque que *B.* Galliam esse in arm. *A.* facundi *B m. pr.*, faciendi *A.* in Cicerone p. que r. animo *A.* per se incol. *A.* in partes] in *om.* *B.* ullam] *om.* *B.* sperare se *A.*

42. XI] X *A,* IX *B.* a nostris] ab nobis *B* cognoverunt *A.* nacti] habebant *B.* nulla *his* ferram. *A.* quæ sunt] que esset *A.* cespites *B.* exaurire *A.* cogebantur] videbantur *B.* potuit cognosci *A.* horis tribus vallum pedum XV in circuitu munitionem *B,* horis tribus decem milium in circuitum unitionem pedum XV *A.* reliquis (*om.* que) *AB.* altitudinem] latitudinem *A.* iidem] idem *AB.*

42. fundis] *om.* *A.* iacula [servelacta *A.* Hæ] hec *A,* hec *B.* per omnem locum castrorum *B.* inseculi quasi] sicuti *B.* at tanta] ac tanta *A.* decederet] *A* (*corr.*), diceret *B m. pr.* (*discederet corr.*), acerrime omnes *B.* fortissime (*que om.*) *B.* numerus hostium *AB.* et contingente] con-

tingentes *A* (*om. et*). vocibus (*que om.*) *B*. coeperunt] inceperunt *A*.

44. ea] *om. B*. iam] *om. B*. Pullo *AB*, Vorenius *AB* (*constanter*). Hi] *ii A*. quinam] uter alteri *A*. de locis *B*. ad munitionem *A*. Quem loc. pro laude virt. tue expectas *A*, quem l. tue pro laude virtutis spectas *B*. hic hic] hic *AB*. quum] dum *B*. extra] ex castris *B*. quaque — inrumpit] queque hostium pars conf. est visa eam irr. *A*, queque part (*charta perforata est h. l., ut tamen appareat vestig. litt. e v. i*) hostium conf. est visa erumpit *B*. Ne] *Ne^c B*. tum vallo sese cont.] s. v. cont. *B* (*om. tum*); s. cum v. cont. *A*. Mediocri] Tum mediocri *B*. mittit in hostes *B*. exanimatoque *A*, examinato *B* (*et om. AB.*). hostes, in illum] in hostem *B*. regrediundi] progrediendi *A*. transfigit *A*. verrutum *B*. huic casus *B*. conantis *B*. impeditumque *B*. illum veruto arbitrantur transfixum *B* (*cf. Elberling ad h. l.; etiam 6 litteræ priores voc. arbitrantur m. s. scriptæ sunt*). Gladio comminus rem gerit Vorenius *B*. V. gladiatorem c. g. *A*. inferiorem deiectus *A*. subsid. fert pullo *A*. c. laude intra m. se recip. *A*. altri *B*.

45. necabatur *AB*. Hic servo] huic s. *A*, huius s. *B*. in iaculo] in *om. A*. effert] affert *A*. cognoscit *A*.

46. circiter hora *A*. XI] VII decima (∴ undecima) *B*. mittit ad M. Crass. (*om. quæstorem*) *A*. ab eo aberant *B*. celeriter (*que om.*) *A*. Exit *AB*. Attrebatum *B*. sciebat] *om B*. commodum *B*. posset facere *A*. expectandam] exercendam *A*. CD] CCCC *A*, quadringentos *B*. cogit] colligit *B*.

46. tertia *B*. factus] est factus *A*. viginti] XX *AB*. progreditur] procedit *B*. Samarabrive profecit *B*. ei] *om. B*. civitatum *A*. et caede] cede *A*. venissent] convenissent *A*. ne si] ne *om. A*, si *om. B*. ut hostium *B*. remittit] dimittit *B*. peditatus equitatusque *B*. a suis *A*.

48. communi salute *A*, communis salutis *B*. persuadet] suadet *A*. cum epistola] *om. A*. intra munitionem

nem B. cum legione *A.* turrem *A.* a nostris *A.* a quodam] *om. B.* omnis leticia *alf. A.*

49. *ea]* *he A,* *hee B.* armate *AB.* Gallum *eundem Verticonem A.* repetit] *repperit AB.* referat] *deferat B.* circiter *mediam noctem A.* postera die *B.* magnam] *om. B.* cum tantulis *B.* Tum] *tunc A.* coque omnino] *equo animo AB.* extimabat *B.* loco potest *B.* septem *B.* contemtionem *B,* contentionem *A.* in omnem partem *A.* commodissime *B.* vallem] *om. B.* posset *A.*

50. *sese]* *se in A.* efficere] *fieri A.* a minore periculo (*ut. Ox.*) *A.* munire *AB.* agi timoris *A.*

51. *e vallo A.* seu *quis Romanus B.* quod *ca]* quod ad eas *B pr. m.* complere] *implere Gott. (?)* dat host. in fugam *A,* host. in *f.* dat *B.* uti] *ut A.* eis *B.*

52. *noluit veritus A.* illorum locum] *illum l. B,* illorum *l. eos A.* copiis] *om. A.* legione producta *B.* quemque] *quemquam A.* relictum] *reliquum B.* cum virtute] *cum om. A.* virtutem fuisse *AB.* e captivis *A.* contione *AB.* ferendum *AB.* lætatio] *leticia AB.*

53. milia pass. *XL* abesset (*om. circiter*) *A.* cum sua legione remittit in hiberna *B.* cum tribus *AB.* (*Samarobrivma A.*) explorant *A.* consilia *AB.* de consiliis *AB.* a Luscio *A* (*ab om. B m. pr.*) legato] *questore B.* tertiedecime *B.* certior factus est *AB.* octo *B,* *VII A.* abfuisse] *fuisse A.* allato *B,* ablato *A.*

54. ad se vocatis alios territ. cum sciret deficere alios cohort. *A.* denunciaret *post* cohortando *B.* Gallia] *Gallorum A.* et profugisset *A.* satisfaciendi *AB.* ad se omnem *A.* audientes dicto *A.* aliquos esse repletos *AB.* inferendi belli *B.* omnibus] *omnium A.* voluntatis *A,* voluptatum *B pr. m.* quum complur.] *quum om. A.* quod qui] *quod hi (s. m. hii) qui B.* disperdidisse *B.* a populo Rom.] *p. r. A (om. a).*

55. pollicerentur] *pollicitarentur Gott. (?)* persuadere *B.* Ariovistio *B* (*o. add m. s.*) Tencterorum *A.* thincte-

rorum *B.* tentandam] temptaturos *AB.* Induomarus *A* (*contra consuetudinem*). in Galliam *A.*

56. venire *A.* altera — instigari] *A* repet. instigare *A* (*utrobique*). consilium *AB.* indixit *A.* belli quod *B* *m. s.* (bellorum quo *m. p.*). puberes et arm. *B.* consuerunt] coguntur *A.* venit] convenit *B.* consilio *AB.* vercingetorigem *B* *m. s.* factionis principem *B* discessisse] cessisse *A.* iudicat bonaque] iudicandum curat. Bona *A.* in consilio *AB.* huc (hunc *A*) iter facturum] huc iterum (*o: iturum*) *B.* id faciat] hoc f. *B.* precepit *B.*

57. manu] om. *A.* sese teneret castris *B.* a Cinget.] ancingetorige *A.* consilio *AB.* nuncios mittit] circummittit *A.* certam diem *A.* intra munitionem *B.*

58. in die *A.* contempione *B.* contentione *A.* accersendos *B.* magna cum] cum om. *B.* a nostris *A.* precipitatque *A* (*ut Bong. I.*) perterritis *AB.* petant] peterent *B.* Induomarus] om. *A.* quis quem] quisquam alium *A.* viderit] videret *A.* videret *B.* mora] in ora *A* *m. s. iis*] his *AB.* deprensus *A.* Galliam quietiorem *A.*
explicit. Liber. Quintus incipit. VI. *A.*

Liber VI.

1. C.] om. *A.* Sexium *A.* delectum *A.* a C.n. *A.* ab Gneo *B.* remaneret] remanebat *A* (*B* supra: *p.* remanebat). ex Cisalp.] ex om. *A* et *B* *m. pr.* rogasset *A.* existimans] estimans *B.* id brevi] in brevi *A.* resarciri *B.* augeri *B.* delectu *A.* dilecto *B.* cohortium] consortium *A.* Q.] om. *A.*

2. a proximis *A.* ac Menapios *B.* Senonas *A.* a Treviris] abstreviris *A.*

3. proximisque Illor *B* (quatuor *A*). sibi] om. *B.* consilio *A.* Senonas et Carnutas *A.* belli ac] bellice *B.* hi] his *A.* hii *B.* abfuisse] affuisse *A.*

4. Accho *A*, Achico *B*. et conantibus *A*. petentibus] presentibus *B*. quod estivo tempore instante belli *B*. centum] *C A B*. in quorum erant *A*. consilium *A B*.

5. aut ex] aut *om. A*. His rebus *A B*. concertaturum] contenturum *A*. Cum iis] cum his *A B*. Germanos *B*. in Menapiis *A*. ad eum legiones *A*. quinque in] *V (om. in) A*.

6. legato] *om. A*. celeriter (que *om.*) *A*. adiit *B*. tripertito *A B*. numero habiturum *A*.

7. hiemaverat *B*. via bidui *A*. presidio *V coh. B*, *V coh. presidio A*. mille *A B*. et hostem *B*. habebat in animo *B*. equitatus] equitum *B*. Gallos Gallicis *B*. nocte *A*. coactis] convocatis *B*. sit sui *A*. det timoris *A*. populi Romani] *p. r. A*, prior *B*. effecit *B*.

8. longum esse] locum non esse *B (non supra add.)*. committere prelium *A B*. dubitabant *B*. citra] circa *A*. adesse eum] atque illum adesse *B*. iubet et] et *om. A*. nostri celeriter *A*. inmittunt] imittunt *A*, mittunt *B*. viderunt] videre *A*. petiuerunt *B*. paucos post dies *A*. recipit *A*. contulerunt] receperunt *B*. fuerant] extiterant *B*. excesserunt *A*, excesserant *B*.

9. quarum una erat *B*. receptum ad eos *A*. ad eos Ambiorix *B*. rebus constitutis *A*. paulo *A*. opus paucis diebus *A*. ad pontem presidio *B*. ne quis] neque *A*. oreretur *A m. pr. (ut videtur)*. Ubii] ubi hi *A*. sui] *om. A*. auxilia ex sua civit. *B*. parcat sibi (*om. ut*) *A*. et ut *s. p. B*. ne] ne *B (supra et add.)* velit] vellet *B*. dari *A*. repperit *A B*. Ubiorum] ubi horum *A B*.

10. post paucos dies *A*. in unum loc. *B*. nationibus *A*. sint] sunt *A*. uti] ut *B*. diligit *B pr. m.* ad iniquam] in aliquam *A*. venerant *B*. suis sociorumque] *om. B*. ibi esse *A*. infinitam *Gott. (?)* hanc] ac *B*. a Suebis *A*. silue initium *A*. Romanorum adventum *B*.

11. partibus pagisque *B*. in sing.] in *om. B*. sunt

principes *A.* omnium] omni *B.* Idque] itaque *B m. pr.* faciat *B.* habet *AB.* divise sunt in duas partes *A.*

12. erant eorum *B,* erant *om. A.* pollicitationibus (que *om.*) *A.* nihil se] n. esse *B.* initturos *A.* infecta] imperfecta *B.* clientelis veteribus *A.* aggregarant *A.* dignitateque *B.* qui propter] qui *om. A.* inimicitias veteres *B.* Ita et] ita ut *B.* hedui haberentur *A.*

13. qui in aliquo *A.* plebes *B m. pr.* que nichil habet preter (*corr. et per supra scr.*) se, nullo *B.* audet nulli adhibeatur *A m. pr.* aut ære] ere *A;* in servitutem sese *A.* sed de his] sed de his qui (*rec. m. corr. quidem*) *B.* facinus amissum *A.* si de finib.] si *om. AB.* iidem] idem *A.* discernunt *AB* privati *A.* gravissima est *B.* ita] *om. A.* habentur ac sceleratorum, ab his omnes d. *A* (his etiam *B).* eorum] *om. B.* contagione] cogitatione *B* (*marg. contagione*). neque his *AB.* habet inter eos *B.* si qui] aut siqui *B.* at] aut *AB.* pares plures *A.* adlegitur] *om. B* eligitur *A m. s.* (alligitur *m. pr.*). tempore anno *A.* eorumque] eorum *B* (*in Ex. Fabr. H. hanc lectionem habere traditur*). esse] *om. A.*

14. una cum] unquam cum *A.* excitatis *A.* propinquis (que *m. s. add.*) *B.* vicanos] XX *B.* rebus fere *A.* rationibus] *om. B pr. m.* litteris utantur *B.* michi *AB.* maxime] *om. A,* post virtutem habet *B.* de vi deorum ac p. (*om. immortalium*) *A.*

15. quod fere ante *C.* adv. *B.* copiis (que *om.*) *A.* habet *B.*

16. omnium *G. B.* non nisi hominis vita red. Non posse (*aliter om.*) *B.* quidem] *om. A.* magnitudine imani *A.* habuit] *om. A.* aut in] in *om. A.* defecit *B.* innocentiam *A.* descendunt *AB.*

17. vim max. habere *B.* et Martem] et *om. A.* Minerva operum *A.* tradere *AB.* celestum *A.* regere] gerere *B.* ceperunt *A.* superarint *A.* reliquasque *B.* con-

secratis locis *A*. liceret *B*. apud se] *om.* *A*. ei rei] ibi
A. supplicitiū horum delictorum cum *cr.* *A*.

18. a Dite *A* (b *erasa est*). ab Druidibus] ex Driudibus
A. spacium *om.* t. *A*. ut dies natalis *A*. a reliquis
AB (in *A* b *erasa est*) adoleuerunt *AB* (*B m. pr.*). ducunt] dicunt *B* (*sæpius*).

19. Virique quantas *A*. uter] ut *A*. superaverit *AB*.
fructibus] fructu *A*. illustriore *AB*. natus] *om.* *A*. conve-
niunt] veniunt *B*. igne *A*. omnia *queque* vivis *AB*. cre-
mantur *B*.

20. Que *A*, Quē *B*. existimantur] estimant *B*. ac
fama] aut f. *B*. acceperint, deferant *A*. uti ad m. —
communicet] *om.* *B*. impeditos *B*. capere] cape *A* (cape
B lineola per p ducta). quæque esse] que esse *A*. iudi-
caverunt *AB*. per consilium *B*.

21. ducunt] ducunt *B*. quidem fama *B*. ab parvulis]
a parvis *A*. ac] et *B*. permanserunt] Manserunt *B pr. m.*
ali .. ali] alii .. alii *AB*. (alii hoc st. *A*; alii vires (hoc
om.) *B*. rhenonum] renum *B*. tegumentis *B*. parte cor-
poris *B*).

22. eorum victus *AB*. in lacte et caseo et c. *A*,
cognationesque *B*. quique una *A*. qui cum una *B*. coie-
runt *A*. et quo] ei quo *B*. attribuunt agri *A*. Eius] cuius
Gott. (?). afferunt *A*, asserunt *B*. ne adsid.] quod
neque assid. *A*. gerendi *AB*. ne qua) atque *B*. dissen-
tionesque *A*, divisionesque *B*. contineat *A*.

23. latissime *B*, latissimis *A*. habere] habe *A*. ex-
pulsis agris *A*. prope se audere *A*. nullus] nullis *A*. in
consilio *A*. consurgant hii *B*. a multitud. *A*. (dicuntur
B). hospitem violare *B*. violari *A*. quaque] quacunque
A. venerunt *AB*. ab iniuria] ab *om.* *A*. sanctos (que
om.) *B*. iis] hisque *A*, hiisque *B*. domos *A*. communi-
cantur *B*.

24. Ac fuit] At fuit *AB*. Itaque] atque *A*. fertilis-
sima] fortissima *A*. Germanie sunt loca *A*.

Erathosteni] erat hostem *A.* notam] nota *A.* Volcæ] vulgo *A B.* Tectosages] testussages *B.* iustitiæ] iusticiam *A.* Nunc *A B.* quoque] quoniam *A,* qd' *B.* qua] quam *B.* et cultu] et *om. A.* provinciæ] provintiarum *A B (B ci).* usus] usum *A.* paulatim *A B.*

25. Hercyniæ] Hyrcanie *A.* novem] IX *A.* Helvetiorum] herustiorum (et Uemetum et tauriacorum fin.) *B (marg. adscr. austerlic).* a flumine *A.* neque quisquam] nec q. *A.* adisse] audisse aut adisse *A B.* eius] huius *A.* multaque *A B.* in reliquis locis *B.* a ceteris *A.* memorie *B,* memoria *A.*

26. directum] decretum *A.* rami quam] ramique *B.* diffundunt *A.*

27. Alces] altes *B.* capris *A B.* mutilæque] m utile (que *post add.*) *A.* conciderunt *A B.* sese aut] se ac *A.* omnis *A.* ab radicibus] ab *om. A.* reclinaverunt *A B.*

28. elephantes *B.* vis est eorum *A,* vis eorum est *B.* velocitas et neque *A.* homines] *om. A B.* mansueti fieri *B.* a nostr.] a *om. B.* cornibus boum *B.*

29. Suebos *A B.* sese] se *A.* CC^{orum} *A,* ducentorum *B* turrem *A.* IIII^{or} *A.* duodecim *B.* Gaium Vulcatium Tullium *B,* C. Vulcanum Tullum *A.* totius] *om. B.* a ripis *A.* et milibus ampl. *A.* quingentis *A B.* L. Municium *A.* Basilium *A B (constanter).* posset *A B.* ignis *B.* in castris fieri proh. *A B (A pr. m. prohibeat fieri).* procul] *om. B.*

30. contra (que *om.*) *B.* cum omnibus (in *om.*) *B.* sicut] *om. A B.* etiam atque imp. *A B.* hominibus] omnibus *A.* adventus] *om. B.* Sic *A B.* fuit] sunt *B m. pr.* cfugere *A.* eo factum] quoque factum *B;* eo *om. A.* domicilia] edificia *A.* atque fluminum *B.* intulit] impulit *A.* Sic et] et *om. A.* multum] tumultum *A.*

31. equitum] equitatus *A.* clam] *om. A B.* in continentes — his] *om. B.* continentis *A.* qui huic (*v. hinc*) proximi oceano fuerunt *A.* insulis] in siluis *B.* consue-

uerunt *A.* Calovolcus *A.* Catuvalcus *B.* una] *om. B.* aut bellij aut *om. B.* ferre] sustinere *B.*

32. Signi *A* pr. m. cogitasse *B.* re explorata *A.* tres *A B.* Atuaticam *A.* ad uaticam *B.* atque] et *A.* probabat] probaret *B.* quartamdecimam *B.* traduxerat *A B.*

33. Atuaticis *A.* ad Aduaticos *B.* tribus] VIII *A.* Scaldin *A.* partes *A.* Ambiorigem profectum *B.* septimum] VII *A.* ad quam diem *A.* deberi frumentum *B.* (deberi *A.*) ad eum diem *B.* initium belli *B.* possunt *A.*

34. praesidium] predium *A B.* sed in omnes partes *B.* (partes *A quoque*). Ubi cuique] ubicunque *B.* valles *A.* aut locis silvestribus palus imp. *A.* considerat *A.* vicinitatibus] incivitatibus. ab perterritis] ab *om. A B.* occultatisque in it. *A.* confertis *B.* Si] *om. B.* interf. vellent *A B.* contineri *A.* manip. vellent *B.* erat ipse *A.* At] ut *A B.* omitteretur] pretermitteretur *B.* ad ulciscendum] adolescentum *A.* Dimittit ad finitimas civ. nun. Cesar *B.* ad se] *om. A.* vocat *B.* periclitaretur *A.* Magnusque *B.*

35. appetebatur VI^{lus} *A.* Sycambri *A.* Sugambri *B.* ex fuga receptos thentheros *B.* (tencteros *A.*) transeuntes Rh. *B.* a Ces. *A.* esse iam *B.* fortunatissimos *A B.* omnes] *om. B.* ne murus] numerus *A B.* quispiam *B.* Oblata] Obiecta *B.* indicio hec *B.*

36. per] *om. B.* cum summa d. *B.* milites] *om. A.* VII die *A.* eum] *om. B.* permotus vocibus eorum *A.* e castris *A.* nullam eiusmodi causam exp. *B.* IX oppos. *A.* millibus *A.* tribus *A B.* V coh. *A.* misit] mittit *B.* (*A.* misit, sed post intererat). in castris] *om. B.* trecenti *B.* subsederant *B.*

37. in castra] *om. A.* sub vallem *B.* hostes ex reliq. part. *A.* possint *A.* trepidatur totis *A.* signa referantur *A.* iam castra capta *B.* castra iam capta *A.* Tituri *A.* in eo (dem *om.*) cast. occid. *A.* timore] tempore *A.* affirmatur op. *A.* adortantur *A.* e manibus *A.*

38. *cum* presidio rel. *B.* P.] *om. A.* qui prim. — *fecimus]* *om. B.* *apud* Cesarem d. *A.* iam] *om. B.* esse rem *B.* Consequitur hunc centurio *B.*; Sequitur h. cent. *A.* Reliquit an. *A.* vulneribus *deficiens.* Aegre *A.*

39. sit res] res fit *B.* tam] *om. B.* procul signa *B.*

40. Calones in *primum* tumultum proc. *A.* in signa se *A.* manipulos (que *om. m. pr.*) *B.* coniciunt] conitiunt *A.* perrumperent *B.* ut in iugo] ut *om. B.* inter se] iter se *A.* equite] milite *B.* eis *B.* equites calonesque *A.* atque hi in iugo constiterunt. Nullo *A.* profuisse] prodesse *B.* viderant] videbant *B.* potuerunt] poterant *B.* in locum] in *om. A.* dimiserunt *AB.* ante portam *B.* laudem rei mil. *A.*

41. ad castra] in castra *A.* facerent *B m. pr.* omnium] omnino *B.* timor] terror *B.* præoccupaverat] occupaverat *A.* tantum] *om. B.* adventus Cesaris *A.*

42. non ignarus (unum *om.*) *B.* casui *A.* castrorum] *om. A.* avertisset barbaros *B* (avertissent *A.*). delati] *om. A* (*vac. spat.*). optulerant beneficium *A.*; benef. optinuerunt *B.*

43. incendebantur. *pectora* (v. peccora) *interficiebantur,* preda *A.* a tanta] a *om. B.* hominum iumentorumque multitudiae *A.* etiam] *om. A.* se occult.] se *om. A.* in omnes partes *A.* ut non modo vis. a. s. *A.* i. f. *circumspicerent* captivi *AB.* a Cesare *A.* ac silvis] *om. B.*; aut siluis *A.* et noctu occultatus] ut n. occupatus *A.* (III *A.*).

44. Tali modo *factis religionibus* exerc. *A.* dampno *A.* Duro costerum Remorum *A.* consilioque *A.* pronunciat ac more *B.* aqua et igni *A.* duas *AB* (*utrobique*). ad finis *A.* VI] sex *A.* et *B.* Agendici] Agedinci *A.* acedici *B.* exercitui *AB.*

Explicit. liber. VI. incipit. VII. *A.*

Liber VII.

1. Clodii] *P. Clodii A. de senatusque] de om. A B.* iuniores] *minores A. delectum A (constanter). Fae] Ea B, he A. perfertur B. se iam antea A, se om. B. consiliis A B. posse hunc c. a. i. recidere B. initium] initia B. faciat... vindicet A. Eius] om. B. esse habendam A B.* clamdestina *B, clam destinata A. intercludatur] interdica- tur A pr. m. audeant absente imperatore A B. posset B. acceperant B. recuperare A B.*

2. cavere inter se *A B. possent B. ut iureiur.] aut iureiur. B, aut in iureiur. A. ac fide] aut fide B. quo more] qd' more B. gravissima cerimonia B. ab consilio A.*

3. Coneto dunno *A, conconnetodumno B. Genabin A, genebin B. signo dato A B. constituerant B C.] om. A. Citan A, citā B. rei frument. causa A. ac omnis A. ubi] ubique A B. hunc] hanc B, hinc A (voluit hanc, opi- nor). milium passuum circiter C. lx. B.*

4. Vergingetorix *A. Celtillij Catulli B. tocius Gallie A. a civit. A. interfectus] interdictus A. facile incendit] facere intendit A prohibetur a Gobannicione A B (Goban- nitino A). principibus] A. marg. m. s. desistit tamen A. ex sua civitate in suam s. B. Pistones A. Toronos B, tursomnos A. Aulurcos A, auleurcos B. Andos A B. adiun- git] adiungunt B m. pr. iubet] iussit B. addit] adit A. igne B.*

5. ipsi ex parte *A. pronunciarint B, pronuntiaverunt A. ponendum] proponendum B. statim (se om.) cum Avernis (sic semper fere) iunguntur B.*

6. Cæsari] *Cesar A. Cu. Pomp. A, Gne! Pomp. B. profectus est Galliam A. arcessiret B. ne is quidem eo temp. quique et (o: qui quieti) viderentur B.*

7. Lucretius *B (sed infra lucterio). accepit A. Narbo- nam A (semper). Aretomicis A B. Helvios] elinos (v. el- vios) A, Heduos B (sic etiam infra).*

8. mons] *om. Gott. (?)*. qui] *que A. Helviis] helnis A, heluis B.* anni tempore *B.* discussa *B.* VI in a. ped.] iter in altitudine pedum sex *A* (*sex non VI, etiam B*). labore] sudore *B.* quidem] *om. A.* tempore eo *A.* possent *B.* vagentur *ut* quam *A.* hostibus terrorem] *timorem (host. om.) B.* ac] *om. A.* nuntii *AB.* perferunt *A.* neu se] *neue B.* diripi patiatur] *diripiantur A.* Biturigis *A.* in] *per B.*

9. usu] *usus A (et B m. pr.).* perceperat *AB.* (*A bis*) per caussam] *pro causa B.* profecit *A (et B m. pr.).* omnes part. *A. a cast. A.* suis] *omnibus suis A.* Ibi] *Inde A.* due *AB.* si quid] *si quod AB.* mittat *A.* priusquam *AB.* reduxit *A.* Gergoviam] *Gortonam A, gorgobinam B.*

10. uno in loco] *in om. AB.* positum videret (*esse om.*) *A.* videretur *B.* sin] *si AB.* duris] *durus B.* subventionibus *A.* hortaturque *B.* Agedinci *AB (sic infra constanter).*

11. Vellaodunum *B.* ne quem] *neque A.* idque] *eoque A.* proferri] *conferri B.* sexcentos *AB.* legatum] *om. B.* conficeret] *faceret B.* tum primo *B.* Vellauduni *B,* Bellaudoduni *A.* eo mitterent] *committerent A, in eo mitt. B.* contingebat] *continebat B.* Cæsar] *Cesaris B m. pr.* vivi] *cuncti B.* angustijs multitudinis *B.* intercluserat *A.* diripit] *diruit B.*

12. obpugnatione] *ab oppugnatione A.* destitit *B.* oppidum] *B supra adscr. m. s.: s. biturigum. Biturigum — Noviodunum] om. B.* res reliquas *B.* conferri *B.* transdita] *data A (tradita B).* administrantur *A.* antecesserant *A.* consilii iniri *A* districtis *B (suo more).*

13. equitatum ex castris *B.* proelimumque] *prelium B.* CD] *CCCC AB.* habere secum *B.* produxerunt *A.* rebus *om. B.* in finib.] *a finib. A.* in potestate *A.*

14. Vellaunoduni] *cf. supra. c. 11.* Genabi Novioduni] *Genaninod' A.* consilium *A.* gestum sit *B.* et comm.]

aut comm. *B.* prohiberentur *A.* quod] ut *B* (*supra* cum *adscr.*), secare *A.* hos] *om.* *A.* ab equitatu *A.* deleri] deligi *B.* quoque versus *B.* adiri *A.* longius magno cum per. *A.* cum] *om.* *B.* processuros *B.* oppida] *ea* oppida *B.* munitioni *A.* neu] ne *A.* suis] sui *B m. pr.* detrectandam *A.* estimari *A.* debere] *om.* *B.*

15. hac] ac *A* (et *B m. pr.*), incendunt *B.* fit] *om.* *B.* quod se prope] *om.* *B.* recuperaturos *sperabant.* Deliberatur *A* (*dicebatur B.*), consilio *AB.* placeret] placeat *A.* omnibus] cum omnibus *Gott* (?). Gallie totius *A.* et praesid.] et *om.* *B.* civitatis *A.* vulgi *AB.*

16. itineribus Cesare[m] *A.* diligit *A.* milia] mil' *A* (*more suo*). agerentur] gererentur *A.* et, quid] et *om.* *A.* omnis *AB.* dispersisque *A,* dispersos (*que om.*) *B.*

17. a palude] palude *A,* paludibus *B.* desistit *A.* indigentia] indulgentia *B.* frumento milites *AB.* ex longinquioribus *B.* vox est aud. ab hiis *B,* ex his vox est audita *A.* complures *B.* anno *A.* numquam] nusquam *B,* numquid *A.* infecta] incerta *B.* ignominie loco laturos *A.* inceptam] incertam *B.* Genabi] genuani *A.* deferantur *A.*

18. turris *A.* insidiarum causa *B.* eo] *om.* *A.* omnes *A.*

19. quinquaginta *B.* distributis *B m. pr.* certis custodiis] *om.* *B.* prorumpere *B.* haesitantes] he si tantis *A.* viderent .. existimarent .. perspicerent *A.* ferre] perferre *B.* quot] qd' *B,* quid *A.* paratos animo *A.* videret *B.* salute sua *A.* pertinebant oppidi *B.*

20. reliquisset tantas copias *B.* fortuito *B.* illum] illud *B.* concessu] consensu *A.* debuisset *A.* illic] illis *B.* ne is] ne his *A.* videret] vidisset *A.* intervenire[n]t *B.* habenda gratiam *A.* receperunt *B.* a Cesare *A.* possit *A.* remitteret *AB.* a me] *om.* *B.* Hi] hic *A* (*hii B.*), ante] *om.* *A.* edocti] docti *AB.* fame atque inopia *A.* si] ne *A* possint *A.* cuiusquam *AB.* oppidi] *om.* *A.* proficissent *B.* deducere exercitum *A.* vestro] urō *A.* paene] *om.* *B.* hac] *om.* *B.*

21. consueuerunt *B*, consueverant *A*. dubutandum *B*. delecta] deiecta *A*. copiis] locis *B*. submittantur] mitantur *B*.

22. cuiusque modi] huiusce modi *A*. ut est] id est *B*. imitanda et] mutanda atque *A*. quæ ab quoque] *vac. spat.* *A*. traduntur *AB*. turribus] om. *B*. has coriis] hastoriis *A*. texerant *B*. crebri *A*. in opere occupatos *A*. altitudinē *A*. et apertos — prohibebant] om. *B*.

23. Muri autem Gallici omnes hac fere f. sunt *B*. de recte *A*. hæ revinc. intrors.] Aere (ere *B*) vintiuntur (vinc. *B*) extrorsus *AB*. in frontem *A*. effercuntur *A*. coagminatis *B*. adiicitur] additur *AB*. expleatur] cōpleatur *A*.

24. luto] om. *B*. tardarentur] terrentur *B*. quum is] cum his *A*, cum hiis *B*. et Cæsar] et om. *B*. cohortaretur] hortaretur *B*. ne quod] nō quod *A*. reliquas (que om.) *AB*. ut quo] Aut quo *A*. occurreretur] curreteretur *B*. semper due *B*. excubarunt *A*.

25. semper (que om.) *A*. turrium pluteos *B*. animadvertabant *B* (*constanter*). prætermittendum] pretereundum *AB*. qui] om. *B*. sebi *A*. altero] alteri *B*. propugnatoribus] pugnatoribus *B* omni ea parte *B*. hostibus] om. *A*.

26. ceperunt] fecerunt *A*. sese] se *A*. sperabant] putabant *A*. Vercingetorigis aberant] Vercingetorix habebat *A*. que perpetua *B*. hoc] hec *AB*. procurrerant *A*. flentes (que om.) *A*. petiuerunt *A*. quos] quas *A*. perstrare *A*. coeperunt] receperunt *B m. pr.*

27. directisque *A*. imbre *B*. arbitratus est *B*. suos quoque] suosque *B*.

Legionibusque extra castra vineas i. o. expeditis (expediti *pr. m.*) cohortatus *B*. excendissent *A*.

28. patentibus *A*. dimittere *B*. armis abiectis *A*. continenti impetu] continuo *A*. exitu portarum *AB*. Genabensi] Genabi *B*. eo] om. *B*. milium XL *B*. eiece-

runt *B.* silentio] sic *A.* concursu eorum (*om. ex*) *A.* ut] et *B.* disparandos] disperciendos *B.* cuique] cui *B.*

29. consilio *A.* ne se] se *om.* *A.* anime *A.* dimitterent *B.* omnes *A.* perventus *A.* consensui *AB.* ab iis] *om. A.* muniri *A.* hostium repentinis *A.* sustinere possent] sustinerent *B.*

30. Gallis, et maxime *B.* se] *om. AB.* imperantur *B m. pr.* et perferenda] *om. B.*

31. atque eas bonis pollicitationibus alliciebat *B.* diligebat *B.* facillime *B.* capi] *om. B.* diminute *AB.* militum numerum *B.* numerus in Gallia *B.* teutomatusolliconiconis *B.* tentomotus alloniconis *A.* a senatu *B.* amicus] *om. A.* numero equitum suorum *A.*

32. Avarico *B.* reficit *A.* vocaretur bellum *B.* veniunt] venerunt *A.* civitatibus *A.* regiam] *om. A.* annuam *A.* legibus *cr. esse*] creatum *A.* Convictolitauem *B.* convittolitatem *A.* Valetiacus] altiacus *A.* esse omnem *A.* esse *om. B.*

33. a bello] a *om. A.* ad arma] ad *om. AB.* descenderet] discederet *B.* sibi] *om. B.* pervertendum *A.* obtinerent] optinent *A.* de legibus aut iure (*om. de*) *A.* diminuisse *B.* ad se Decetiam] ad se etiam *B.* Decetiam *A.* Convictolitauem *B.* et fortasse *A.*

34. dissensionis *B.* omissis] obmissis *A m. pr.* eaque quæ] eaque *A.* ea que *B.* ab se] *om. B.* a se *A.* et] ac *B.* Quatuor *AB.* sex *AB.* cognita a Vercingetorige *A.* Elaveris] fluminis *B.*

35. utrique esset] utrimque exisset *B.* exercitui *A.* poneret] ponebant (*Disp.*) *B.* confecto ponte *B.* difficult. Cesaris res *B.* (*Cesaris etiam* *A.*). fere] fore *A.* castris positus] situs *B.* postero die] postridie *A.* restitit in occulto *B.* captis quartis quibusque] captis quibusdam *AB.* (*craptis* *A m. pr.*). uti] ut *A.* egredi iussis *B.* diei] *om. A.* caperet] ceperat *B.* isdem *B.* traductis *A.* *om. B.* electo *B.*

36. Gorgoviam *B.* eo die prelio leui *AB.* omnes *AB.* expugnatione] oppugn. *B.* desperavit d. obsess.] om. *B.* in monte] om. *B.* civitatum *AB.* ad cap. consilium *A.* quotidie] om. *A.* ad se venire iubebat *B.* periclitaretur] perspiceretur (*pr. m.* perficeretur) *B.* circumsciscus *A m. pr.* is] his *A.* venire possent *A.* potitus est loco *B.* luto] om. (*vac. spat.*) *A.* ad repentinum hostium incursum *B.*

27. Convictolitaus *A.* adsignatum) adiudicatum *B.* a Cesare adiudicatum demonstr. *A.* Litavicus *A* (*sæpe*). hortaturque eos ut *A.* civitatem heduorum *AB.* detineat *B.* reliquas *B.* apud eum iustissimam (ut. om.) *B.* disceptaturi *B.*

38. mil' pas. circiter *XL A.* equitatus noster *B.* Eporedorix *AB* (*plerumque*). Viridomarus *A,* viridimarum *B* (*uterque plerumque* Viridomarus). a Romanis *A.* caussa] re *B* (*cā A.*) ab iis] ab ipsis *B.* Litavictus *B* (*semper fere*). multitudini] om. *B.* Omnes] Multos *B.* quod] quos *B.* dicerentur] dicerent *B m. s.* militum] equitum *B.* perfugisse] fugisse *AB.* obsecrant ut sibi consulat *AB.* si quid in nobis aī est *B.* continuo] om. *B.* interficit] intercipit *A.* In eodem mendacio *A.*

39. ab Divitiaco sibi traditum *B.* loco] om. *A.* inter (*om. se*) *B.* contentio et] contēptio *A.* magistratum] magistratum *A.* Convictolitani *A.* Cotto *A,* cocto *B.* pugnaverat *A.* Litavici *A* et *B corr.* adolescentum *A.* providerat *A.* si se] ne se *B.*

40. qui semper *A.* illor *A,* IIII *B.* fuit] sint *A. C.]* om. *B.* duabus *AB.* repperit *B.* profugisse] fugisse *B.* ne necess.] ne om. *B.* conspicatur. In misso *A.* iter eorum] inter eos *B.*

appellari *A.* iubet] iussit *B.* tendere et deditionem *A.* perfugit *A.*

41. interficere *A.* exercitui] exercitu *A.* movet *A.* a Fabio *AB.* cum integri defessis crebro succ. nostros

(*vac. spatium*) defatigarent *A.* eisdem] isdem *B.* multitudinem *A.* omnis generis *B.* vallo] velle *B.* similemque casum apparare *B.* in castris *B.*

42. primis] trinis *A.* habeant] habent *B.* inclinatam *A.* Convictolitanus *A.* (- *avis B.*). plebem (que *om.*) *A.* in-pellit] in bellum *B.* reverti pudeat *B.* fide data *B.* Cavil-loncio *A.* in itinere] in *om.* *AB.* omnibusque *B.* exuunt] exiunt *Gott.* (?). ad arma] armatorum *B.*

43. nuntio ablato eorum omnes *A.* purgandi sui *A.* causa suorum *A.* et timore] et *om.* *B.* levitatemque] et lenitatem *A.* benivolentia diminueret *AB.* civitatibus] *om.* *A.* a Gergovia *B.*, ab *om.* *A.* a timore *A.* simili-sque *A.*

44. accedere *A.* rei gerende *B.* in castra minora *AB.* prospiciendi *A.* animum advertit *A.* sed *hunc* silvestrem *B.*, sed silvestre *A.* partem oppidi *A.* vehementer huic. illos loco *B.* a Romanis *A.* quin] *non dubitari* quin *A.* locum] *om.* *B.*

45. eo de m. nocte — paullo] eodem; media nocte imperat his ut paulo *A.* Eisd' m. n imp. ut paulo *B.* in locis] in *om.* *AB.* vagarentur *B.* mulorumque — stra-menta] *om.* *B.* eque iis] neque his *A.* latius] cautius *A.* vagentur *A.* easdem] eosdem *A.* omnes] *om.* *B.* petere] patere *A.* et paullo] et *om.* *A.* paulum *AB.* ad munitio-nem] munitionum *B.* lectis] testis *A.* ne] qui *B.* *qd'* fieri velit *A.* incommodi habeat *B.* vitari] mutari *B.* rem esse *A.* dat signum *A.* a parte dextra *A.* (*dextra etiam B.*). ad heduos mittit *B.*

46. muros *AB.* (muros oppidi) *A.* a planicie *A.* An-fractus *A.* MCC passus] CC passuum *A.* circuitui *A.* molendum *B.* spatio itineris augebatur *A.* in longitu-dine *B.* VI *B.* quo nrm imp. tardarent *A.* nostrum tar-daret impetum *B.* in capiendis castris *A.* Teutomatus] uotomatus *A.* uotomapatus *B.* Nitiobrogum *AB.* subito] *om.* *B.* parte corporis nuda *A.*

47. *canere A. legionique (om. decimæ) B, (Xe A.) constituit B. legionum milites AB. non audito A, sono tube AB. magna vallis B; magne valles intercedebant A. a tribunis AB. et superiorum B. sibi esse existimauerunt B. finem prius AB. oppidi muro A. appropinquarunt B. partibus uerbis (∩: urbis) A. hostes A. pectore nudo prom. AB. parsis manibus Romanos ostendebantur A. ne a mulierib. B. de muro A. militibus se tradebant A. L.] om. B. legionis octave B. quisquam] quisque B. sollevatus B. Hos i. s. expectans B.*

48. *clamore exaudito B. ab Romanis] a R. A, om. B. concursu] cursu A. de murc] om. AB. passum] sparsum A. atque] teque B.*

49. *copias augeri AB. ad Titum AB. mittit] misit AB. ex castris] om. A. a dextro A. si nostros] sinistros A. depulsos] pulsos A. progressus cum legione B.*

50. *pugnaretur] om. B. a latere A. ab dextra] abextra A. nostros vehementer B. ac] et B. pacatum AB. quique] et qui B. circumventi atque] circumuencionibus B. de] om. B. precipitabantur AB. Marcus Petronius B. a multitudine] a om. A. sibi] sui B. iam] om. AB. erant secuti A. irrupit A, prorupit B. paululum A. hiuc] om. AB. post paulum AB.*

51. *Nostrique cum A. sex et XL A. Xe legiones cohortes B. cum tito AB. ceperant locum B. hostem A. constiterant B. paulo minus DCC^{ti} sunt desiderati A, (paulum .. septingenti B.)*

52. *militum cupiditatemque A. quod] quos B. ipsi] ipse A. signo dato recipiendi A, signo dato rec. dato B(?). a trib. mil. AB. exposito] exposuit B. quum] quod A. ne] neque A. accideret] acciperet A. quantopere A. magnitudine B. quos] qd' B. reprehendere] apprehendere A.*

nec minus] non minus *A.* in milite] *ab m. B.* et continentiam] *om. A.*

53. ad extremam orationem *B.* virtuti hostium] *hosti A. e castris AB.* Quum] Tum *B.* nihilo magis] nichilominus *AB.* descenderit *A.* eo] *om. B.* movit castra *AB.* pontes reficit eoque exercit. *B* (pontem effecit *A.*). traducit *B.*

54. discit] dicit *A.* et ipsos] ipsum *B.* heduorum perfidiam *Cesar* persp. h. a. eorum *A.* ad maturari *B,* maturari *A.* retinendos] *pertinendos A.* censuit] constituit *B,* sensit constituit *A.* daret aliq. timoris suspicionem *A.* et compulsos *B.* multatis agris *A.* copiis] sociis *A.* cum] *om. B.* et quam in] et in eam *A.* quamque in ampl. dedux.] *amplitudinemque duxisse A.* eos ad se dimisit *B.*

55. Causa] causam *B.* coemtum] ceptum (*voluit: coēptum*) *A,* coemptos *B.* miserant *B m. pr.* et de statu c. cognovissent] *om. A.* Bibracti *B.* maximæ] *mage A.* Convictolicabim *B.* et de amicitia consilienda *A.* tantum] instans tantum *A.* aut itineris] *om. B.* a se t. iudicabant non posse, ne quo esset *B.* avexerunt] *anxerunt A.* ostentare ceperunt aut re si refrumentaria (*voluit fortasse coeperunt aut coepere si re*) *A.* ex] *om. A.* excludere] expellere *B.* eos multum *A.* posset *B.* transire *A.*

56. commutato] commuto *B.* non tum] tunc *A.* faciendum *A.* ut ne metu quidem necessario facundum (*om. existimabat ad finem versus*) *B.* cebenna *A,* cevenne *B.* abiuncto] adiuncto *A,* ad (*et vac. spat.*) *B.* nocturnisque (*om. atque*) *AB.* pervenit] venit *AB.* ut brachia] ad brachia *B.* copiam] *om. A.* iter inter Senonas *A* (*Senones B*).

57. egedinci *A.* (cf. ad VI, 44). *qd?* positum est in insula *B.* Aulerco] *vac. spat. A* magno imped. opere *A.*

58. confieri] cum fieri *B.* animum advertit *A.* melledunum *A,* melledunum *B.* in insula *silua B m. pr.* Se-

quana *AB*. de Lutecia *AB*. deprensus *B*. circiter *L*] *om. A*. (quinquaginta *B*). inpositis] iniectis *B*. erat ad bellum *B*. rescinderant *B*. ab his, qui Metiosedo profugerant *A*, ab hiis (*vac. spat.*) dodone fugerant *B*. incendi *B*. ipsi profecti *ab pal.* in ripas *A*; ipsi prospecta *pal. ad ripas B*.

59. a Gergobia *B*, a *om. A*. defectione et] *om. A*. Ligere *A*, legeri *B* (*vol. ligere*). autem] *om. A*. qui] quia *B*. erant ante *A*. Tum] cum *B*. sibi] *om. B*. egedincum *AB*. reducere *A*. Nam *cum* ex altera *p.* Bellovagi *A*. instabat *AB*. tum] cum *B*. atque] *om. A*.

60. Itaque] *om. B*. indistruque *A* (*cf. supralegeri B*). quas a mellodone (*om. deduxerat*) *B*; quas mediosedo dedux. *A*. III^{or} mil' *A*. III *m. B*. Quinque] *V A*. de media] de *om. B*. mittit] *om. A*. post paulo *A* (*sed signum invertendi ordinis verborum additum est*). primo paulum (*vol. post p.*; *sic sæpius infra.*)

61. ventum esset *A*. ut] *om. B*. erat subito *A*; erat *om. B*. a nostris *A*. Romanis] Rome *A*. exaudiri] audiri *A*. existimant *A*. tres *AB*. Nam et] et *om. AB*. e reg.] e *om. B*. Metiosed.] edosedum *B*. quæ] qua *B*. progrediebatur *B*. precessissent *B*.

62. cernebantur *B*. tot] *om. B*. retinerent memoriam *B*. hostis *A*. præsentem] *om. A*. preliis *A*. a dextro *A*. septima] *VII A*. hostes pelluntur atque] *om. A*. duodecima] *XII A*, quintadecima *B*. pilis] telis *B*. cohortabatur] hortabatur *A*, cohortatus *B*. At] *om. B*. nunc etiam *B* cum a septime (*VII^c A*) legione *B*. post terg.] p'imo terg. *B*. interfecti (*que om.*) *B*. contra Labienum (*om. castra*) *B*. victorumque *B*. Inde] in diem *B*.

63. Augebatur *A*. dubitantis *A*, *om. B*. ad se] ut ad se *A*. Re inpetrata] Re imperata *B*. et re] Re *A*, et rem *B*. deducta] deduci *B*, consilium *AB*. indicitur Bibracte *B*. eodem] *om. A*. multitudines *AB* (*Suff. A*). consilio *AB*. abfuerunt] aff. *A*. a Germanis *A*. neutri *A*.

ferunt se deiecit.] fuerunt sed eiectos *B.* querunt *A.* indulgentiam in se *B.*; indulgentia requiritur *A.* ab reliquis] a reliquis *A.*, aliis *B.*

64. Ille] ipse *B.* XV] quindecim *A.* milia] om. *B.* antea *A B.* habuerat *B.* in acie] in om. *A.* quoniam] quando *B.* pabulationibus (que om.) *B.* corrumpant frumenta *B.* se] om. *B.* finitimi *ei* provincie *A B.* octingentos *B.* inferri *B.* Gaballos *B.* item] om. *B.* in Rutenos *A.* ad fines] et finis *A.* Volgarum *A B.* Arrecomitorum] ac remorum *B.* clandestinis *A.*, claudest. *B.* Allobroges *A.* a superiore bello nondum *A.* rescdisse] redisse *B.*

65. erant provisa *A.* XX *A B.* coacta] om. *A B.* Helvii] Helvetii *A.* Gaius Valerius donuotauro *B.*, C. Valerius Dun inro (a. auro) *A.* Caburi filio] om. *A.* murosque] ac muros *B.* consuerant *A B.* quod] ut *A.* militum] mil' iterum *A.*

66. tota Gallia *A.* erant] om. *B.* in Sequanos] om. *A.* ferre *A.* ad consilium *A.* ad reliq.] at reliq. *A.* belli] bellandi *A B.* in agmine] in om. *A B.* adorirentur *A.* iter confici] item facere *B.* confidebat *A.* usu] uisu *B.* modo] om. *A.* ne ipsos quidem] et ips. quid. non *B.* dubitari *A.* Id quod maiore *A B.* habiturum pro castris *B.* hostibus futurum] hostium non defuturum] *A.* confirmare *B.* ne ad ux.] ne om. *A B.*; uxores *A.* bis] om. *A.* perequitasset *B.*

67. ad iusiur.] iureiurando *B.* tres *A B.* a primo] a om. *A.* tripertito *A B.* tunc] om. *B.* in omnibus partibus (partibus) *A.* constitit *B.* Cesar inferri *A.* converti] constitui *B.* latere] latere *B.* complures (que om.) *B.* ne circumirentur *B.* Capta] om. *B.* cotys *B.* convictolitabi *B.*, convictolitau'i *A.* post] primo *B.*

68. suas] om. *B.* protinus Alesia *B.* e castris *A.* duabus (que om.) *B.* secutus hostes quantum *A.* Circiter III mil' (hostium om.) *A.* perterritis (que om.) *B.* qua]

quo *AB*. maxima *B*. parte exercitus] om. *A*. confidebat *B*. adhortatur milites ad laborem *A*. Alesiam] om. *B*.

69. oppidum *alesia B*. non posse *B*. ex duabus partibus *A*. id] om. *A*. milia] mil⁹ *A*, mille *B*. reliqui *A*. cingebat *A*. Sub muroque pars *AB*. solem] om. *A*. fossam (que om.) *A*. in alt. sex p. produxerant *A*. XI] undecim *B*, X *A* (mil⁹ pass. *A*.) in quibus (castellis om.) *A*. ponebantur *B*. detinebantur *A*.

70. tria *AB*. in longitud.] om. *A*. et nostris a. aug. et hostes sunt in f. *A*. coartantur] coacervati cum *B*. acrius] acriter *B*. ad muros persequuntur *A*. cædes] cecedes *Gallorum A*. macerian] materiam *B*. perturbantur Galli *B*. venire *B*. iubet portas *B*.

71. prius quam] om. *B*. a Romanis *A*. ab se] om. *A*. demittere *B*. omnes (que om.) *A*. possent *B*. obstaturque] ostentaturque *B* (que om. *A*). optime d. c. libertate meritum *B*. in cruciatum hostibus *A*. qui si *A*. LXXX delecta (una om.) *A*. ratione intra exigit dierum XXX frumentum sed paulo *B*. tollerari *B*. His datis mandatis] His dictis *A* (His etiam *B*). qua opus erat] (nostrum om.) *B*. demittit *B*. iis] his *AB*. cuius] citius *B*. erat copia ab Manduviis compulsa *B* (a .. comp. *A*). recepit *B*. His *AB*. expectare Gallie *B*. parat administrare *B*.

72. cognitis ex perfugis et capt. *B* (et om. *A*). viginti derectis *A*. fossæ] om. *A*. quantum summe fosse labra distarent *B*. pedibus CCC deduxit *A*. tantum] tum *B*. spacium necessario esset *A* (spatio *B*). opus] corpus *B*, om. *A*. in munitiones multitudo hostium *A*. coicere posset *A*. XV pedum *A*. dimissis *AB*. dirivata *B*. luricam *A*. pinnasque] prunasque *B*. aggeres *B*. qui] ut *A*. operi *B*.

73. eodem] eo *B*. diminutis copiis nostris *A*. acastris *A*. numero] om. *B*. defendi munitiones *A*. delibratis horum *A*. dimissi *B*. a ramis *A*. Quini erant] qui *B*. coniecti *A*

vallis] vallibus *A.* appellant *B.* Ante hos] quos *B.* in altitudine trium pedum *A.*; tres in alt. pedes *B.* angustorie *A.* (cf. ad c. 60). dimitteb. *AB.* e terra emimerent *A.* soli pedes *B.* pedes in terra *A.* virgultis integebatur] vinculis impediabatur *B.* ducti] iuncti *B.* appellabatur *A.* talie *AB.* haniis] amis *A.* infixe *B.* effodiebantur *A.* Mediocribus (que om.) *A.*

74. His *AB.* paris *B.* accideret *B.* neu] ut *A.*, aut *B.* e castris *A.* cogatur *AB.* omnes habere *A.*

75. ad] apud *B.* consilio *A.* non omnes hos qui *B.* civitati] ex civitate *B.* frumentandi rationem] frumentacionem *B.* atque] et *A.* Ambivaretis] ambluaretis *B.*, amluaretis *A.* Brannoviis] blannoniis *A.*, blantioniis *B.* XXXV mil' *A.* Eleuthecis (v. tis) *A.*, eleutetis *B.* Vellaunis *A.*, Vallaniis (v. Vellaniis) *B.* Sequanis Senonibus *AB.* duodena milla] XII *A.* Helviis Suessionibus] helveciis senonibus *AB.* Nitiobrogibus *AB.* quina milia] V *A.* Cenomannis *B.* Velliocassiis *A.* lexoviis et Aul. *B.*; Aulercis om. *A.* terna] om. *A.* Bois *A.* lXXX *B.* m. pr. Coriosolites redones *B.* Ambibarii Cadetes Osismi *AB.* (osismi *B.*). Veneti Lemovices *A.*; Veneti om. *B.* sex] om. *B.* contulerunt] cōpleuerunt *B.* dicerent] dicebant *B.* neque cuiusquam imp. obtemperaturos] om. *A.* a Commio *A.* duo milia] XX una *B.*

76. ita] om. *B.* fideliter atque utiliter *A.* pro quibus meritis (ille om.) *A.* reddiderant *A.* atque ipsi] ipsique *B.* Morinors *B.* tamen tanta *B.* omnes (que om.) *A.* et opibus] in opibus *B.* milibus VIII et ped. c. CCL *A.*; equitum uni (v: VIII) peditum *B.* Commius atrebas, Viridomarus et Eporedorix hedui *A.* Vergasilauno *A.*, vercastanvuno (?) *B.* et quorum *B.* fiducie *B.*, fiducia *A.* nec erat *A.* modo] om. *A.* sustinere. *B.*

77. ii] hi *AB.* consilio *A.* suarum fortunarum *B.* Apud quos] ac *B.* sentenciis dictis quorum *A.* censebat *AB.* oratio ecritognati (crit. *B.*) videtur *AB.* ac nefario] et

nes. *B.* qui *in* turp. *A.* nomine deditiois *B.* ad consilium *AB.* Cum iis] cum his *A.* cum *supra script.* his *B.* mollitie] molestia *B.* paulisper inopiam *B.* reperiantur *B.* (repperiuntur *A.*) tantam apud me (*om. nam*) *B.* Quid *in* hominum *B.* auxilio vestro *B.* (Nolite hoc nrō aux. spoliare eos, qui nrē salutis *A.*) neglexerunt *AB.* ac] aut *A.* animi imbecillitate *B.* addicere] subicere *B.* Romanos] Romanorum animos *B.* animine caussa] sine causa *B.* si illorum] si *om. A.* exterriti] perterriti *A.* ad bellum inutiles *B.* Cuius rei si iudicarem] *om. A.* si] sic *B.* quidem] *om. A.* petiuerunt *A.* relinquerunt *A.* unquam alia conditione] ulla alia occasione *B.* legibus] regibus *B.* subiecta] subiectæ *A.*

78. ut qui] ut hi qui *B.* valitudine *AB.* sunt] sint *A.* (s' *B.*) expeditantur *B.* quam ab Ecritognati discedant sentia *A.* quam ab Crit. sententiam discedant *B.* (*si recte descripsi*). illo tamen *tempore* potius *B.* (prius *pro* potius *A.*) aut deditiois aut] deditiois *et A.* receperant] susceperant *B.* Romanorum] *om. A.* orant *B.* recepto cibo *B.* custodibus *B.*

79. et reliqui] reliquique *B.* longius] longe *B.* (mille *AB.*) a nost. *A.* e castr. *A.* mil' pass. III patere (III milia *B.*) abditas] additas *B.* Concurrunt his *B.* sit] et *A.* atque omnium] omniumque *B.*

80. munitionis *A.* e castr. educit *A.* omnes milites intenti pugne (animi *om.*) *B.* proventum pugne *A.* superiores pugna *B.* pugne superiores (*om. esse*) *A.* recti *B.* aut turp. *AB.* factum] *om. B.* poterat] *om. B.* excitabat *A.* in hostem *A.* usque] *om. A.* ad] in *B.* consecuti *A.* colligendo *B.* ab Alesia] ab *om. AB.* (Alesie *A.*)

81. media nocte] *om. A.* cratis *A.* proturbare *A.* perturbare *B.* parant administrare *AB.* ut cuique locus erat attributus (*om. suis*) *B.* attributus *etiam A.* libri-

libus] *om. A.* Gallos glandibus (*om. ac*) *B.* proterrent *A B*
 At] *om. A.* premi nostros *B.* iis] his *A B.* seductos *B.*

82. aberant Galli ab munitione *A* (ad munitionem *B.*)
 ipsi] *om. B.* delapsi] delati *B.* præparata erant] preparaverant *A B.* in his rebus *A B.*

83. ab his] ex his *B.* superioris *A.* poterant nostri *A.* necessario (*que om.*) *A.* fecerunt *B.* C. Caninus Reuilus *A.* lucius Caninius priuilus (*p'mlus*) *B.* regionibus] *leg. B.* milia] *om. B.* deligunt *A B.* quid quoque] qui quo *A;* quid quoquo *B.* meridie *A B.* His copiis *A B.* Vercassivellaunum Arvernium *A* (vercassivellanum *B.*) meridies] ad meridiem *A.* campestris *A.* pro castris sese *A B.*

84. ex arce] ex parte *A.* a cast.] a *om. B.* mulculos *A B.* paraverant *B.* acriter] *om. A B.* que (*sic etiam A*) minime visa (*v. om. A*) pars visa (*v. om. A*) firma est (*esset A*), *B.* valuit] valet *A B.* extitit *B.* existit *A.* virtute] salute *B.*

85. quid qua ex parte *B.* auxilium] *om. A B.* esse illud tempus *B.* tempus predicat quo *A.* conveniat contendere *B.* Vercassivellaunum *A.* vercassivellanum *B.* missum] *om. B.* Exiguum] Iniquum *B.* in munitione *A.* in terra *A B.*

86. VI cohortibus *A.* diductis *A.* pugnaret *B.* Ipse adit] Id *A.* cohortatus *B.* subcumbant *A.* atque ex ascensu *A.* aditus expediunt] fossas explent *A B.*

87. Cæsar] *B* habet ante post. VI] *om. A B.* VII] *om. A B.* integro subs. *A.* quod Labienum *A.* partem se sequi *A.* se *om. B.* circuire *B.* a tergo *A.* vim una hostium *A.* coactis de XL coh. *A.* coactis una XL coh. *B.* fors] sors *B.* faciendum *A B.* accelerat *A B.*

88. uti consueverat *B.* valle *A.* omissis *B.* appropinquabant *A* verterunt *A B.* Sedulius] Ascedullus *B.* Lemovicum] remorum *B.* occiditur *B* marg Vercassivellanus *B.* Cassivellaunus *A.* Arvernorum *A.* incolumes se *A.*

89. consilio *A.* id bellum se suscepisse *B.* et *b.* suscepisse *A.* sed] et *A* (set *B.*) libertatis] liberatis *A.* fortune

sit *A.* vivum] unum *B.* de his *A B.* produci] *om B.* atque] et *A.* possit *B.* exercitui *A* (*non B*).

90. se facturos] se *om. B.* legionem *A.* milia *XX A.* (*XX milia circiter B addito signo corrigendi ordinis verborum*). reddit: *T.*] reddidit *A.* cum duabus *A.* *M.*] *om. A.* Rutilium *A.* Gaium fabium legatum et minutium basilum *B,* l. municium (*Basilum om.*) *A.* cum legionibus duabus *A B.* Rebillum *B.* cavilloni *A,* cabillonni *B.* His reb. litt. Cæs. cognitis] hujus anni rebus cognitis *A.* indicitur] redditur *A B.*

Explicuit liber VII incipit VIII *A.*

Liber VIII.

Epist. vocibus tuis *B.* Balde *A.* rem] *om. A.* commentarios *B.* comparantibus *A B.* novissimeque *A.* a rebus *A.* operosum *A.* rerum] rerum gestarum *A.* deesset] desit *B.* præbita] predita *B.* cet-re [*B.* quum facult.] tum f. *B.* illud quidem] quidem *om. A.* sint nota] sunt nota *B;* sint *om. A.* dum excusationis causas omnes colligo *B.* (*omnis A*). ne cum a Cesare conferat, hoc ipsum *B.* Vale] *om. A.*

1. nulli *B.* civitatis renovari *A.* similis veri *B.* posse a Romanis *A B.* bella] tempora *B.* inissent] intulissent *A B.* exercitum] *om. A.*

2. ipse equitum presidio *B.* XIII] duodecimam *B,* XII *A.* ab finibus (*om. Aeduorum c. i. f.*) Biturigum *B.* XI] undecimam *B.* tuenda] *om. A.* potuerunt *B.* coniurationes (*que om.*) *A.*

3. deiectisque *A B.* hostium signum *B.* id] *om. B.* potuerant effugere *A B.* hospitii] auspiciis *A.* configerant *B.* dubitantis *A.* in fide *A.*

4. ducenos] ducentos *A.* II] tot *A B.* nummorum *B.* condonata *A B.* se] sese *A.* recepit *A B.* die] dies *A.* XI] XXX *B.* cum hibernis n. a. XVIII dies esset mora-

tus *A*, cum dies n. a. X et IX in lib. esset moratus *B*. legionem XIII^{mam} et sextam *B*. Arare *B*. ducit *AB*. quas ibi] quasi ibi *B*. explicandi *A*.

5. ad necessit. rep. exigua constituerant edificia *A*. amiserant *A*. perfugiunt *A*. nollent *B*. Genabo] cenabo *A*. partim qua] partimque *B* (sic saepe erratum). tentorium integ. *A*. suorum amissa *B*.

6. habere] habet *A*. ne] *om.* *A*. quantumque] quantumcunque *B*. esset] esse *A*. sub tempus aestivorum] *om.* *A*. cum duabus *AB*. cenabi *B*. Bellovagos *A*, et bello-vocatos *B*. Corbeo *B* (constanter). Atrebate] actrebate *B*. multitudine *ne* in f. S. *A* (Suessionum *B*?). rursus evocat undecimam *B*. uti] ut *A*. a Labieno *A*, ab lucio labieno *B*. Itaque *A*.

7. cognoscerent *A*. gratia] causa *B*. Cesar cum quere-ret *A*. quodve] quo die *B*. inveniebat] cognoscebat *A*. Aulurcos *B*. Vellocasses *AB*. Atrebatas *A*. inpedita] in silua *AB*. circumdata *AB*. impedimenta omnia *B*. auctores belli *A*. Atrebatem] *om.* *A*. plebei *A* (marg. al. plebis). Cesar ut diceretur *A*. sese offerre *A*, offerent se *B*. conditione postea *A*. adduceret et in e. l. *B*. delegisse, pabulationem *A*. cum exig. cum disiecta *A*.

8. Que *C*. cum sentientibus pl. cognovisset *A*; cognosset *B*. p'poneretur *B*. rebus] *om.* *A*. hostes *AB*. suorum] sua *A*. prodirent *B*, prodirent *A*. et IX] et *om.* *AB*. electeque *A*. iam] *om.* *A*. functa] *om.* *B*. collatione] in conlatione *B*, collocatione *A*. iis *B*. delata] delegate *A*. VII] *om.* *A*. iret *B*. mediocre] meliore *A*. undecimam] XI *B*, XI^{am} *A*. p'ne] *om.* *A*. in conspectu omnium scelerius hostium *A*. adduxit *A*.

9. Quas legiones repente instructas *A*. Galli cum viderent *A*. fiducia *A*. sive expectat. *A*. nec] ne *A*. valle *A*. manire *B*. coronis (que — altitudinis *om.*) inedicari *A*. coronisque] *om.* *B*. pro hac ratione *B*. denum quinnum *B*. deprimi directis *B*; directis deprimitur res *A*;

turres excitari crebras *B.* trium *A B.* luricula *A.* ut *ab* hostibus duplici fossa . . . defenderentur *B.*; ut hostis a duplici prop. ord. depelleretur fossa duplici *A.* permetteret tela *B.* quo propior *A B.* in ipso] *om. B.* in cidentibus] incipientibus *B.* altiorisque *A.*

10. magnitudinem] multitudinem *A.* aut Gallorum *A B.* hostes] nrī *A.* eandem] eadem *A,* eodem *B.* accidebant *A.* necesse erat *A.* inpeditis] impedimentis *B.* dispersis pabulatoriis *B.* barbarorum incitabat *A.* accercenda *A.* tametsi *A B.* erant] erat *B.* quingenti] *D* sed *A.* inflabantur] nitebantur *B.*

11. animadverteret *B* (constanter). hostes *A.* locis *A B.* opugnare *B.* nisi a maiore ex. — circumventos adgrederentur (*cap. 12*)] totum hunc locum *om. B.* cum tribus legionibus (quam *om.*) *A.* quarum magnum *A.* incursiones hostium *A.*

12. eademque equites *A.* insidiis] insidie *A.* deinde] deni (*v. dein*) *A.* mala sors *A.* dies] locus *A.* fungendi muneris obv.] fugiendi min'us evenerat *B.* a pedit.] a *om. B.* preliis se *A.* Vertisco] uercisco nerucio *A.* Inflantur] Inflammanur *B.* interfecto] *om. A.* cedentem] *om. A.*

13. Non intermittunt interim *A* transduxerat *A B.* equitibus] *om. A.* interpositi] impositis *B.* resistantibus] in resistendo *B.* ii *B.* consuerant *B.* turpiter fugerunt *B.* finem prius *A.* parvulis] minimisque *B.* an adverso mediocri casu timid. *B.*

14. isdem *A,* hisdem *B.* in castr.] in *om. A B.* pro suis] in suis *A B.* (*A. marg.* a copiis armatorum castrorum vias instruunt). processissent *B.* At Cesar n. r. aggrediundos tanto collis a. iudicabat *cet. B.* ex eo loco] eo *om. A.* non possent] non *om. B.* Ita palude impedita castra castrisque dimitterent dum divideret transeundi difficultas *A* (*marg. A.* que transeundi difficultas). dividerentur] divideret *B.* tardari *A.* animadverteret *A.* traducit *A B.* ab duobus *B,* duobus a *A.* muniebantur. Ubi leg. *A.*

15. paulatim (que om.) *B.* auderent] possent *B.* dispersi turbarentur *A.* cognita Cesar XX *AB.* muniri] menapios munire *A.* Absolutis] ac solutis *B.* pro vallo legiones *B.* in statione *B.* sine *periculo AB* (*A marg.* cibariis). inierunt] ceperunt *AB.* Falses ut consueuerant namque *B.* nam (que om.) *A.* commentariis *cesaris B.* per manus strameatorum *AB* (per manus *infra om. AB*). conlocarunt *B.* textit] *A marg.* al. extulit.

16. adverteret *A.* poterant *B.* initum] initium *A.* initium *B.* promovit et (æ: promovit v. promovet) (*om.* turmas mittit) ad inseq. *B.* fumum] summum iugum *B.* adverterent] animadverterent *B.* animum adverterent *A.* munitissimo loco *B.*

17. quum] *om. B.* accidere *B.* equitesque delegisse *A.* mille *AB.* collocaret *AB.* in quem (*om.* locum) *A.* missuros Romanos (*om.* pabulatum) *B.* Cæsar] *om. B.* soleret *A.* presidio *AB.*

18. Hostes insidiis positi *A.* sibi cum del. *B.* mille *AB.* undique aut impetuosisimo flumine munitum *cet. B.* flumine altissimo *A.* explorato host. cons. nostri *B.* adventu] aditu *A.* primus cum p. *B.* incursum] impetum *A.*

19. Quum] tum *B.* rare *A.* circumvenire *A.* ceteri *celeriter Cor. A.* ex filvis *B* (*etiam infra*). processit *B.* cogit] *om. B.* missos esse docui *A.* interpositis *B.* qui primos sustinuerant *B.* crebrisque *A.* et nost.] et *om. A.* nuncia deferuntur *A.* hostis *B.* iis *B.* *om. A.* quo fors tulerat] *om. B.* perfugiunt *A.* a nostr.] a *om. AB.* elatos] *om. A.*

20. octo] VIII *B.* VIII *A.* adventre Romanos *A.* consilio *A.* legati et obsides *A.* mittuntur *B.*

21. consilio omnibus probato *A.* profugit] confugit *B.* Germanos perfugit *A.* erat ad bellum aux. mutuat. (*om. id*) *A.* e vestigio] e *om. A.* illaturus esset *A.* adlictas] affectas *A.* magnum tamen *A.* esse consecutos] esse *om. A.* concitator] consiliator *A.* quantam *B.*

22. delegare *B.*

23. civitatum *A B.* quæ] qui *B.* eventus *A.* dant obsides *A.* fidei cuiusquam *A.* T.] *om. A.* idoneos ei] *om. A.* tradidit *B.* (et *om.*) ut convenerant *A.* arripisset centurio velut insueta re permotus vel celeriter a familiaribus prohibitus commii, conficere hominem non potuit *B.* celeriter commium interficere *A.* caput percussit] vulneravit *A.* districti *B.* affectum credebant *A.* Commius statuisset *A.* in conspectu *B.*

24. Cesar bellic. gent. victis *A.* iam] *om. A.* bellum *id* pararet, qd] *B.* sed] set *B.* et *A.* defugere *A.* XI] XII *A.* XI.^{ma} *B.* in diversam Gallie *A.* partem Gallie *B.* qui in illis] in *om. A.* præerat] erat *B.* (duas *A B*) legionem autem XII.^{nam} *B.* Galliam togatam *A.* Romanorum civium *B.* decursione] de incursione *B.* superiori *A.* acciderat quia *B.* eorum] incole illorum *B.* ad devastandos *B.* depopulandosque] oppugnandosque *A.* in suam redigi potestatem (posse *om.*) *B.* Ambiorix suos si quos reliquos fort. fec. *B.* propter tant. calamit. nullum reditum hab. *A.*

25. omnes *A B.* finium] finis *B.* aut legiones] aut *om. A.* atque] *om. A.* exercitata] exercita *B.* bellis exercitata *A.*

26. C. Caninius *Rebilus* legatus *A.* magnam] magna *B.* Durati *A B.* qui perpetuo — certius cognosceret] *om. A.* in amicitia manserat Romanorum *B.* eius] *om. B.* Limonum *B.* cognosceret et multis *B.* a Dumnaco *B.*; (a *om.*) Dēnaco *A.* Lemoni] limone] *B.* Lemonum *A.* infirmis *B.* posuit loco munito *B.* cognovisset] cognosceret *B.* cognoscet *A.* omnibus copiis *A.* in oppugnationem *A.* limonem redit *B.*

27. Eodem] Eo *A B.* litteris (que *om.*) *B.* C.] *om. A.* Canini *A.* Rebili] *om. A.* gerantur] gererentur *B.* Quibus] His *A.* Durati ferend. *A.* Fabii] *om. B.* si tempore eodem *B.* Romanum hostem et externum sustinere *A.*

Romanum *et ext. cet. B.* cum corpiis *B.* arbitrabatur *B.* nisi flumine Ligeri *B.* traduxisset *B.* etsi] si *A.* hostium venerat neque *A.* se Caninio iunxerat *B.* ab iis *B.* naturam noverant, credidit potissimum *territos* hostes *A.* non eum locum quem petebant *B.* pontem] locum *B.* equitatus] que *om.*) *B.* sine *fatigatione B.* Cum sequuntur equites nostri *A.* itinere] in *om. B.* Ita] Itaque *A.*

28. Insequente *B.* omne] *om. A.* Atius] titacius *AB.* vir singularis et a. et pr. suos ortatur *A.* consequutus *A.* turmax *A.* Consistit] confligit *AB.* hostium equitatus *A.* subsistentes equitibus] subsistentibus *B.* contemptis *A.* contentis *B.* superatisque *AB.* conficendi (*v. confitendi*) prelii *B.* nagti *A.*

29. contentione] entencione *B.* aciem instruit *B.* que suis equitibus esse presidio in vicem. Cum repente *B.* perterrita acies *A.* agmine impedimentorum (*magno om.*) *A.* se fuge m. *A.* conflixerent *A.* milibus *passuum XII B.* aut *armat.*) aut *om. A.* timore] eo tpr *B.* proicerent *A.*

30. Drappetem *B* (*Drapte cenonem A. lineola per p ducta*). Gallia defecerat *B.* collectisque *B.* exulibus omnibus omnium *A.* civitatum *AB.* adscitis] *om. B.* latronibus] latrociniis *B.* comneatus] comitatus *A.* II] duobus *A.* *om. B.* e fuga *A.* conlectis] *V collectis B.* consilium] *om. A.* Caninius] *C. Anthonius A.* (*duabus AB.*) de detrimento] de *om. AB.*

31. C.] *G. B.* Caius *A.* accisas] accitas *A.* instante] instigante *B.* fecerant] ferant *B.* oceanoque coniuncte *A* (*coniuncte B.*).

32. Draptēs *A* (*constanter*). libere vagandi *B.* latrocinandique facultatem *A.* consist. in agris] in finibus consistunt *B* (*cadustorum B.*) rebus] *om. B.* novorum *esset* consil. *A.* haberet auctoritatem *A.* Auxiliodunum *A.* clientela] dicentela *B.* egregie natura loci *B.* suis] *om. A.* Draptis *A* (*constanter*).

33. quum] *om.* *A.* venisset Gaius Caninius *B.* ani^m
adverteretque (o: animum adv.) *A.* quo defendente] qd'
defendere *B.* excelsissimo] celsissimo *B.*

34. animadverterent oppida in mis. *B.* fortunæ] for-
tissime *B.* omnium] omni *A.* proxima] maxima *B.* C.]
om. *A.* contatur] conatur *A.*, moratur *B.* posset aut plu-
ribus in locis *B.*

35. considunt] considet *B.* in oppidum. duxit *A.* (ducit
B.). X] decima *B.* agerentur] gererentur *A B.* cum coh.]
cum *om.* *A.* facit *A.* vivum] vinum *A B.* profugit
inde *B.*

36. Bene re gesta *A.* non longe amplius XII *B.* (*A*
 marg. a. intra mil' pass. X). re] *om.* *B.* perterritos]
perterreri *A.* et opprimi *A.* neminem excedere fugere in
castra *A.* cum in experiendo *A.* in trina] intra *B.* duxit
A. hostes] hostes *A B.* fert cons.] fere consuetudo est *A B*
(*A marg.* a. fere consuet'). dimissa *A.* equites (que *om.*)
A. omnibus] hominibus *A.* et proelium] preliumque *A.*
prelium *B.* ex omnibus partibus *B.* equites (que *om.*) *A.*

37. re felicissime gesta *A.* augere] dinire *A.*, antea
dividere *B.* operam *B.*

38. XV] XVI *A.* Bellovagus *A.*, belgis *B.* ad cap.
bellum] capiendorum belgis *B.* consilio] *om.* *B.* commen-
tario superiore *A.* Cæsar] *om.* *B.* metu] timore *B.* belli
concitorem *A.* Guttruatum *A.* (*marg.* a. maturatum),
gutuatum *B.* suis] *om.* *A.* Cogitur] conatur *A.* (*m. pr.*
conitur). supplicio *A.* contra naturam suam Cesar *A.*;
contra suam naturam *B.* concursu] *A marg.* a. consensu.
concurſi maximo militum *B.* qui ei] qui *B.*, qui et *A.*

39. quoque in] et in quo *A.* contempnebat *A.*, con-
tenebat *B.* esse adficiendam] efficiendam *A.* non vires
sibi defuisse *A.*, non ibi vires defuisse *B.* vindicarent se
A. notum esse sciret *B.* provincie sue *A.* Q.] *om.* *A.* cum
duabus legionibus *A.*, duabus *om.* *B.* reliquit *B.* se] *om.*
B. potest] ponit *B.* Canium *A.*

40. Cesar cum econtra expectationem omnium Uxelodunum *A.* magna] *om. B.* cognovisset *A.* tentare] *om. B.* positum erat Uxelod. flumen a. l. n. prerruptum undique opp. prohibebat *A.* flumen] *om. B.* averti] advertere *B* (*sed d del.*) in imis] in *om. A.* possit *A.* ascensu rec. se possent *A.* prohibebat fluminis *A.* aquatum] aquatorum *A B.* in unum locum *A.*

41. sub ipsius oppidi murum vero (*v. ubi B.* aquæ] *om. A.* CCC] CCCC *A.* trecentorum *B.* a fluminis circuitu *A.* e regione] e *om. B.* adversus] contra *A.* aggerem instruere *B.* cum magna (*om. labore*) *A.* decurrentes] decurrunt et *B.* eminus] *om. A.* periculo] opericulo *A.* preliantur . . vulnerant. Non deterrentur tamen milites *B.* milites nostri non terrentur *A.* proferre et labore atque op. locor. vincere diff. *B.* cuniculos tectos *B.* ad vineas agunt et caput f. *A B* (*A marg. a.* agunt ad caput fontis). et sine] et *om. B.* IX] VI *A B* (*A marg. al. LX.* quidem] *om. A.* adquaret] equaret *B.* set que superare f. f. *posset B.* ad id fontis aditum *B.* oppidani adequarentur (*om. possent*) *A* (aquare *B.*) magna] *om. A.* magna multitudo *hostium ibi cons. B.*

42. perterriti] territi *A.* scandulis completas et ardentas *A.* Eodemque temp. *B.* dimicationis periculo *B.* Romani deterrentur *A.* contra milites *A.* periculo genere prelio *B.* paratissimo] fortissimo *A B* (*A marg. a.* paratissimo). animo sustinebant *A.* et excelso] et *om. A.* Ita quam] quam *om. B.* quo notiorque virtus esset eius (*testatiorque om.*) *B.* offerebat *A.*

43. perterriti] terrili *A.* ignari suspensi] suspensi *A B* (*A marg. a.* ignari). facto prelii *A.* restingunt *A B.* magna etiam parte *A B.* amissa siti suorum *B.* permanebant *B.* aversæ] adverse *B.* repente perhennis *exaruit* fons tantamque attulit *B.* fons perhempnis exhaustus *A.* Itaque se n. c. tradiderunt *B.*

44. neque vereretur] nec veretur *A.* exitum consilii

sui *A.* si] set *B.* rebellare coepissent] consilia inissent *B.* reliquos] at quos (?) *B.* præcidit] p'scidit *B.* vitam-que concessit *B.* Canini *A.* indignatione] indignitate *AB.* et dolore] *om. A.* cibo se abstinuit. Epasneti *A.* habere cesarem *A.* Cesarem deberet habere *B.*

45. equestre prelium in Treveris facit secundum *B.* compluribusque *etiam* *Tr.* et *Germ.* interfectis *A.* qui nullis *B.* vivos redigit in suam potest. *AB.* in iis] in is *B.* qui et virtutem *B.*

46. partibus Gallie *b. r. geri* videret *B.* devictam subactamque *B.* ipse] *om. B.* sed] *om. B.* (duabus *AB.*) partem Gallie est prof. *B.* ut ibi] ubi *A.* estivorum consumeret. Quam *ob rem A.* sicuti *AB.* feliciter et celeriter conf. *A.* ad cum] ad cesarem *B.* cum presidio Narbonam *A* (cum *om. B.*) exercitum] exercitus *A.* in Belgis collocavit *B.* *M.] om. A.* et *Q.] om. A.* et *Q.* Tullio] *om. B.* legatis] legato *A.* duas legiones in heduos deduxit quorum *B.*; duas in *h. constituit*, quorum *A.*; auctoritatem esse *A.* in Thurones *B.* omnem *illam* regionem *B.* in Lemouicum finibus *B.* ipse paucos dies *A.* percurrisset *B.* cognosset *B.* facultatem habuerat qualis *A.* fuisset animo in totius Gallie defectione (*om. rempublicam*). *B.* substituerat *A.* Confectis rebus (*his om.*) *B.* se in Belgium recepit hibernavitque *A.* Nemotocenne *B.*

47. Atrebatem commium *B.* Commium atrabatam prelium *A* (*infra* Atrebacium *A.*) maneret] esset *B.* commemoravimus *A.* civibus esse] esse *om. B.* ne] *om. B.* latrociniiis se suos (*que om.*) *B.* in hiberna Rom. qui comportabantur intercip. *A.*

48. qui cum eo hiemaret *C.* Volusenus Quadratus *A* (hibernaret *B.*) equitatum hostium *B.* autem] *om. AB.* ad eam partem virtutem *A.* erat in eo *B.* Commii odium *A.* adiungebat quod libencius faceret *A.* sæpius] sepe *A.* equites eius *AB.* faciebat] aslerebat *B.* Commii intercipiendi *B* (intercipiendi cum hii *A.*) insequutus *A.* pro-

duxisset longius *B.* inimicus homini *A B.* repente omnium] *om. B.* per fidem interpositam *B.* inulta paterentur *A*; paterentur *impunita B.* faciunt hoc idem *B.* atque] et *A.* iungit] coniungit *B.* magnis viribus medium femur traicit Voluseni *B.* conversis equis hostem *B.* et partim] ac *p. B.* in fugam *A.* vitavit *A.* graviter] ac si prelio secundo graviter ab eo vulneratus *B.* et ibi] et *om. A.* obsidibus datis] obsidique *B.* Quam] cuius *B.* a iusto *A.* —

existimavi] estimavi *B.* propterea] *om. A.* L. Paulo] t. paulo *A,* v. paulo *B.* nullas habet magnopere Gallie res gestas *B.* fuissent] fuisset *A,* fecissent *B.*

49. Cesar cum in Belgio *A B.* unum illud] unum illum *B,* illud *om. A.* continendi in amicitiam civ. *A.* nullam spem aut *B.* armorum] armatorum *A,* amarum *B.* sub decesum suum *A,* sub discessu suo *B.* susciperent *A.* nulla honera iniungendo (*nova om.*) *B.*

50. Commendaverat sacerdotii petitione *B.* Antonii repulsa (*M. om.*) *A.* decedentis] decentis *B.* gratiam convellere cupiebat *B.* audierat] audivit *A,* audirent *B.* sibi iustam *B.* ut iis *B.* simul (*que om.*) *A.* in sequentis] in *om. B.* petitione *om. B.* propterea] preterea *A.* insolenter] *om. A.* L. Lent.] *L. om. A B.* C. Marc.] *C. om. A.* Cesaris spoliarent *A B.* Sergio Galbe *B.* quum is] cum his *A B.* gratia sulfragii *A.* necessitudine] consuetudine *B.*

51. (*De B cf. Elberl. ad h. c.*)
est] *om. A.* atque amore] *om. A.* tum] cum *B.* erat] esset *A.* posset] poterat *A B.* omnis mult. o. pr. cum liberis, omnibus locis hostie immolab. *A.* percipi *A.* possent *B.* humiliores] meliores *B.*

52. percurrisset *B.* cum celer.] cum *om. B.* rediit] redit *A* (et *B?*). ibique] ubique *A.* prefecit togate *B.* itinerum] itinere *B* (*vol. itineris*). ad mutationem] propter municionem *B.* adduci potuit *B* (potuit abduci *A*).

(*Desinit B ita: g. curio tr. pl. cum ces.*) foro] fore *A*
inferret *A*. disseserunt *A*.

53. transiit] transit *A*. quo maiores sperarent necessi-
sates quibus cet.] hæc verba sic scripta finito capiti 50 sine
ulla intermissione adjungit *B*. pararent] parerent *A m. pr.*
ipsi] ipse *B*.

54. S. C.] senatus consultum *B*. pârthicum bellum *A*.
Cn.] Gneo *B*, om. *A*. C.] om. *A*. mitteretur *AB*. hæ] om.
om. *B*. uni] om. *A*. Cæsari] om. *B*. Cn.] Gn. *B*, om. *A*.
Cæsaris] Cesari *B*. cum de vol. minime dubium esset ad-
versariorum suorum Pompeio legionem remisit ex suo nom.
quintamdecimam *B*. XIII] terciamdecimam *B*. legionem] om.
om. *A*. tueatur] tuerentur *B*. XV] om. *A*. ducebatur *A*.
C.] om. *B*. Belgæ] Belgie *A*. et Ædui] hedui *B*. summa
esset auctoritas *A*. Ipse] ipse et *A*.

55. Quo quum — per C.] om. *B*. duas legiones ad
se *B*. remissas] missas *A*. ad bellum particum *A*. Cn.] om.
om. *A*. disceptanti quam billigerandi (om. contendit) *A*.

EXPLICIT. LIBER. VIIIus. INCIPIT. IXus. BELLII.
CIVILIS. *A*.

SKOLEEFTERRETNINGER

for 1846—1847.

Overeensstemmende med Skolens Indbydelsesskrift for 1846 afholdtes den offentlige Hovedexamen fra den 16de til den 27de Juli.

Efter Rektors Indbydelse deeltog Professor *Bohr* i Bedømmelsen af Latin i IV Kl., II A og II B samt Græsk i II A; Provst *Steenberg* Religion i alle Klasser, Græsk og Hebraisk i IV Kl.; Krigsraad *Garde* Historie og Geografi i IV Kl.; Cancelliraad *Gorm* Tydsk i IV Kl., Fransk i IV Kl., II A og II B; Kammerjunker *Lerche* Dansk og Tydsk i I Kl.; Kapt. v. *Klubien* Matematik og Regning samt Gymnastik i alle Klasser; Overlæge *Zahrtmann* Naturhistorie i I Kl.; Pastor *Hansen* Historie, Geografi og Fransk i I Kl., Dansk i II A og Naturhistorie i II R. A; Cand. theol. *Jork* Engelsk i II R. (A og B), Tydsk i II A og B, Dansk i II B, Historie og Geografi i II A og B. I Bedømmelsen af IV Klasses skriftlige Prøver deeltog Prof. *Bohr* i Latin (Stiil og Oversættelse), Provst *Steenberg* i Dansk Stiil og Kapt. v. *Klubien* i Matematik.

Ved Offentliggjørelsen af Examens Udfald tog sluttelig Rektor paa Skolens Vegne Afsked med Dimittenderne, der hæderligt havde bestaaet Skolens Afgangsexamen (alle 3 med Hovedkarakteren *Mg*; de Karakterer, de have erholdt ved Examen Artium udviser omstaaende Tabel).

Dimitterede 1846	Udarbejdede i Modersmaale.	Latin (Version)	Latinsk Stil	Gresk	Hebraisk	Keligion	Geografi	Historie	Arithmetik	Geometri	Tydsck	Fransk
<i>W. I. Steenberg</i>	h. ill.	laud. (laud.?)	h. ill.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.p.c.	laud.p.c.	laud.	laud.p.c.
<i>Chr. G. Koefoed</i>	laud.	laud. (laud.?)	laud.	laud.p.c.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.p.c.	laud.	laud.p.c.	laud.p.c.
<i>B. Bærentsen</i>	laud.	laud.p.c. (laud.)	laud.	laud.	laud.p.c.	laud.	laud.	laud.	laud.p.c.	laud.	laud.	laud.

Hovedkarakterer: *laudabilis* for alle tre Candidater.

Den 1ste September 1846 begyndte Skolen sin Virksomhed i dette Skoleaar med sex Klasser, nemlig to fælles Klasser (I og II), tredie Realklasse (der dog i de fleste Fag slutter sig til anden Klasse), tredie studerende Klasse, fjerde studerende og fjerde Real-Klasse. Fjerde Realklasse, der har de fleste Fag fælles med fjerde studerende, betragtes som denne sideordnet og indtager sin Plads i Skolen efter den af samme udviste Flid (som oftest har den været överst). Klassenavnene I—IV betegner efter den nyere Klasseinddeling förste—fjerde Skoleaar.

I *Lærerpersonalet* er foregaaet den Forandring, at Skolens to ældste Lærere, Adjunkterne *M. Sommer* og *H. P. Westh*, der begge i en lang Række af Aar med Nidkærhed have virket ved og for denne Skole, under 28de Oktober f. A. efter Ansögning bleve entledigede i Naade og med Pension fra deres Poster ved Skolen. I deres Sted ere de theologiske Kandidater, *J. C. Jork* og *M. Chr. Ancher* af den kongl. Direktion for Universitetet og de lærde Skoler under 24de November f. A. konstituerede som Lærere ved Skolen; begge tiltraadte deres Poster ved Nytaarstid, til hvilken Tid Adjunkterne *Sommer* og *Westh* vedbleve at fungere.

Fagfordelingen har derefter været följende for den övrige Deel af Skoleaaret:

Rektor, Latin i III Kl. og IV Kl. . . .	16	Timer	ugentl.
Overlærer <i>Lefolii</i> Dansk og Tydsk i I Kl. og II Kl.	23	—	—
Adjunkt <i>Hasseltrüs</i> Fransk og Skrivning i alle Klasser	20	—	
Adjunkt <i>Ravn</i> Græsk i IV Kl., Tydsk i III Kl. og IV Kl., Religion i I—III Kl.	16	—	--
Adjunkt <i>Jessen</i> , Religion i IV Kl., Mathe- matik og Regning i II—IV Kl. . .	18	—	—
Konst. Lærer <i>Jork</i> Dansk i III Kl. og IV Kl., Engelsk i III R. og IV R., Historie og Geografi i III Kl. og IV Kl.	20	—	—

Efter Programmet for 1846 var *Discipelantallet* 33.

Af disse bleve *W. E. Steenberg*
C. G. Koefoed og
B. Bærentsen

dimitterede til Universitetet (s. S. 69 fg.).

Fra Forberedelsesklassen optoges i Skolen *P. H. Rønne*,
Fr. Steenberg, *Th. Arboe*, *H. Colberg* og *A. P. Rasch*, af
ny indmeldte *C. Chr. L. Gether* og *L. M. Lauritzen*. Saa-
ledes talte Skolen ved Skoleaarets Begyndelse 34 Disciple.

Af disse udgik i Aarets Løb:

Brødrene *C. P. Michelsen*, af IV R. og } ved Septbrs. Udg.
N. C. Michelsen af I Kl. }
H. G. Arboe } af III R., efter Confirmationen,
J. A. Munch }

alle fire for at gaae over i borgerlig Stilling.

Paa Grund af Forældrenes Forflyttelse ere siden ud-
mældte: *A. Steenberg* af III R. og

Fr. Steenberg af I Kl.

A. H. F. Klubien af IV stud. Kl. og

L. G. F. Klubien af III stud. Kl.

Skolen tæller saaledes for Öjeblikket 26 Disciple, der
paa følgende Maade ere fordeelte i Klasserne:

Fjerde Real-Klasse.

1. *P. M. Jespersen* og 2. *A. Chr. Römer*.

Fjerde studerende Klasse.

1. *A. Colberg*. 2. *L. Chr. L. Lassen* og 3. *Chr. G.*
Johnson.

Tredie studerende Klasse.

1. *H. Chr. S. Brix*, 2. *C. A. Römer*, 3. *L. P. Dam*,
4. *Carl Christian Leopold Gether* (Søn af Overauditör J.
Gether, Byfoged i Nexö; f. d. 3die Marts 1834) og 5. *M.*
A. P. Rasch.

Tredie Real-Klasse.

R. C. Munch.

Anden Klasse.

1. *H. L. Hammer*, 2. *P. K. Tranberg*, 3. *P. Chr. Riis*,
4. *V. Chr. B. Olivarius*, 5. *Chr. S. S. Dam*, 6. *H. T. Michelsen*,
7. *C. A. A. J. Terp*, 8. *K. F. Grove*, og
9. *J. P. J. Munch*.

Første Klasse.

1. *H. A. Römer*, 2. *Ludvig Mossin Lauritzen* (Søn af
Kjøbmand *P. Lauritzen* i Rønne, f. d. 21de Avgust 1836),
3. *P. H. Rønne*, 4. *H. A. Colberg*, 5. *Thomas Arboe* og
6. *A. P. Rasch*.

Forberedelsesklassen.

Ved dette Skoleaars Begyndelse afgik fra denne Klasse til den lærde Skole *Peter Rønne*, *Frits Steenberg*, *Thomas Arboe*, *Hans Colberg* og *Andreas Peter Rasch*; i Juli Maa-
ned var allerede *W. Heggelund* indmeldt, og i Septbr. ind-
mældtes *Chr. Jespersen*, *Fr. Tryde* og *Schach Steenberg*; i
Aarets Løb indkom *G. Johnson* og *J. West*; *Steenberg* ud-
traadte formedelst Forældrenes Bortrejse, og *André Klubien*,
en Elev, der ved sin Sædelighed, Flid og hele Elskværdig-
hed havde vundet alle sine Lærere og sine Medelever, blev
os ved Döden berövet; han har efterladt sig et Minde, der
vil bevares i kjærlig Erindring af Enhver, der kjendte ham.

Denne Klasse tæller nu 12 Elever i følgende Orden.

1. *Christian Jesper Jacob Peter Jespersen*, Søn af Land-
væsenskommissær, Kammerraad *Jespersen* i Bodils Sogn,
født 11te Oktober 1837.
2. *Valdemar Terp*, see Prog. f. f. A.
3. *Thorvald Arboe*, ligeledes.
4. *Christian Munch*, ligeledes.

5. *Jörgen Theodor West*, Søn af Kjøbmand J. West i Rønne, født 8de Marts 1836.
6. *Caspar Hasselriis*, see Progr. f. f. A.
7. *Ludvig Krabbe*, ligeledes.
8. *Hans Westh*, ligeledes.
9. *Sophus Whitte*, ligeledes.
10. *Frederik Vilhelm Tryde*, Søn af Bogtrykker Tryde i Rønne, født 21de Februar 1838.
11. *Georg Christian Johnson*, Søn af engelsk Vicekonsul Johnson, født 13de Avgust 1839.
12. *William Christian Heggelund*, Søn af Kammerraad Heggelund, Toldkasserer i Rønne, født 9de Oktbr. 1841.

I Fagfordelingen er der foregaaet den Forandring, at Adjunkt *Hasselriis* har overtaget Underviisningen i Skrivning; iøvrigt er Bestyrelsen af denne Klasse og Betalingen som forhen.

Sygeligheden har i det forløbne Skoleaar været saa stor, at vi med Undtagelse af de tre første Uger kun 1 Dag have været samlede med alle denne Klasses Elever, ja i længere Tid ej engang Halvdelen været tilstede; at dette har udøvet en skadelig Virkning paa Underviisningen, er en Selvfølge.*)

De læste Pensa ere:

Hjorts danske Börneven. Iste Parti: 74—128, 439—448, 450—452, 454—485, 561—603; 2det Parti fra S. 1—45. Af Krossings poetiske Læsebog Iste Deel ere flere Digte lærte udenad. De Ældre have skrevet danske Stile efter Diktat. Herslebs lille Bibelhistorie, Iste Parti: forfra til Hosea, fra Jesu Mirakler og ud, med Undtagelse af nogle Stykker; 2det Parti: fra Skabelsen til Dommerne. Jacobis Regnebog benyttes. I Tydsk har Iste Parti læst forfra til pag. 48 i Rungs tydske Læsebog, 2det Parti fra

*) Ogsaa i Skolens øvrige Klasser med Undtagelse af II. har hersket mere eller mindre Sygelighed, dog meest i IV. studerende Klasse.

pag. 17—45 i Rungs Elementarbog. I Geografi er af Iste Parti læst Asien og Afrika, af 2det Parti Norge, Sverige, Rusland, Polen, Preussen, Holland, Belgien, England, Frankrig, Spanien, Portugal, Schweiz og Italien. Alle Elever skrive Sammenskift undtagen de 3 nederste. Ströms Naturhistorie, Iste Parti: Pattedyrene, 2det Parti: forfra til de insektædende Pattedyr.

De i indeværende Skoleaar gennemgaaede *Pensa* og foretagne Övelser ere fölgende:

Dansk og Tydsk i II. og I. Klasse. *)

Denne Underviisning er i Aar drevet efter den i forrige Aars Indbydelsesskrift udviklede Plan; i II. Klasse er den bleven fortsat med de Lærlinge, med hvilke den ifjor var begyndt i I. Kl. Idet Sætningsanalysen der er bleven overført paa det Tydske, er der blevet Lejlighed til at meddele Lærlingene Grundtrækkene for Brugen af den forestillende Maade, saaledes som denne kan komme til Anvendelse i Tydsk, og ved Forholdsformerne ere de især blevene bekendte med de nye Anvendelser af Ejeformen, som dette Sprog fremviser. Ved at anstille Sammenligning mellem begge Sprog har vi seet, hvorledes det, som ved Tydsk er almindeligere Regel for Ejeformens Brug, deels forekommer i ganske enkelte Udtryk i Dansk, deels betegnes ved andre Omskrivninger, ligeledes hvorledes forantret Betegnelse af Tidsforholdene eller vidtløftigere Omskrivninger paa Dansk betegne det Samme, som paa Tydsk kan udtrykkes ved forestillende Maade; ved en saadan Sammen-

*) Paa Grund af dette Underviisningsfags Vigtighed som Grundlag meddeles herom en fuldstændigere Fremstilling af Læreren i samme. Iövrigt henviser jeg til Indbydelsesskrifterne fra de foregaaende Aar.

ligning mellem Dansk og Tydsk er vi i det Hele kommet til at lægge Mærke til Ordstillingens Betydning i Dansk. De ved Analysen meddeelte Regler for Tydsk ere blevne anvendte paa Stile; en Time om Ugen er nemlig bleven anvendt saaledes, at korte danske Sætninger bleve opgivne først paa ordentligt Dansk, dernæst med tydsk Ordfølge, og saa, efter at de fornødne Gloser vare meddeelte, af Lærlingene nedskrevne paa Tydsk; heri har altsaa Erfaringen viist, at vi kunde gaae en Deel videre, end der ifjor blev angivet som Plan. Desuden er der skrevet en Stil ugentlig, som paa forskjellige Maader blot sigtede til at bestyrke Lærlingene i Opfattelsen og Betegnelsen af det tydske Sprogs Lyd. Efter trykt Bog er i Sproglæren ikke læst mere end ifjor, nemlig Alt, hvad der hører til Ordenes Bøjning efter Hjorts mindre tydske Sproglære; Grunden hertil har været, at vi ved Aarets Begyndelse troede at kunne vente en ny tydsk Sproglære, om hvilken vi antog, at den bedre end de hidtil brugte vilde kunne tilfredsstille vore Fordringer, men vor Forventning er ikke bleven tilfredsstillet. Oversættelsesunderviisningen er bleven fortsat paa samme Maade, som i forrige Klasse, idet vi dels fra Dansk til Tydsk har læst til Ende og atter gjennemlæst den Deel af Rungs tydske Læsebog for Börn, hvortil der er dansk Oversættelse, dels fra Tydsk til Dansk samme Bog Side 34—92, 117—152 og 169—207. Desuden har Lærlingene efter deres egen fri Bestemmelse uden Tvang lært tydske Digte udenad efter samme Bog, og en Gang hver Uge ere de blevne hørte, som opgave noget Saadant som læst. I de danske Timer har vi fortsat Udenadslæsningen af Digte efter Krossings Versebog for de lavere Klasser, hvortil er anvendt en Time ugentlig; herved har Opmærksomheden mere været henvendt paa Foredraget, end for var Tilfældet, det Samme har ogsaa været Tilfældet med Oplæsningen, hvorved vi har gjennemlæst Holsts danske Læsebog forfra til Side 150. Ugentlig har vi i to paa

hinanden følgende Timer skrevet en dansk Stil, som for det Meste bestod deri, at Lærlingene skulde gjengive en tre Gange foredraget Fortælling; i Bedømmelsen er der da blevet taget et tredobbelt Hensyn, nemlig deels til Fortællingens Gjengivelse, deels til Sproget og deels til Ret-skrivningen.

I *første Klasse* har vi saa godt som ganske fulgt samme Fremgangsmaade som i forrige Aars første Klasse, nemlig indövet Oplæsningen i Dansk ved at gennemgaae af Hjorts Börneven Side 214 til 450 og desuden Sproglæren efter den i sidste Indbydelsesskrift angivne Plan ved samme Bog Side 75—100; dertil er kommet to Gange ugentlig Overhørelse af udenad lærte Digte af Krossings Versebog for de lavere Klasser og to Gange ugentlig Diktatstiil for Ret-skrivningens Skyld. I Tydsk har vi ligesom ifjor læst Rungs Læsebog fra Dansk til Tydsk Side 34 til 55 og fra Tydsk til Dansk Side 34—64, af Sproglæren alle Böjninger af Navneord, Tillægsord, Stedord og Udsagnsord saavel efter første som efter anden Böjningsmaade samt Forholdsordene efter Hjorts mindre Sproglære; kun have vi endnu ikke lært Udsagnsordenes forestillende Maade, men vil gjemme dette, indtil Lærlingene ved Analysen har faaet Kundskab om dennes Betydning; desuden have vi for det Meste en Gang ugentlig skrevet en lille tydsk Diktatstiil efter et fra Oversættelsen nøje bekjendt Stykke. I Böjningerne ere Lærlingene altid blevne hörte saaledes, at de i en opgivet dansk Sætning selv maatte finde, i hvilken Form vedkommende Ord skulde staae og svare derefter.

Dansk i III. og IV. Klasse.

Tredie Klasse har læst af Holsts danske Læsebog forfra til S. 297. Af Krossings poetiske Læsebog Iste Deel ere følgende Digte lærte udenad: Fiskerkonens Aftensang; Foraarssang; Oldingen og hans Nabo; En Ven; Venskab; Forskjelligt Samkvem; Erkjendelse af Moderplejen; En Er-

indring; Kirsten Piils Kilde; Fru Marthes Kilde. Bojesens Grammatik er læst og indövet ved Analyse. Een Stiil om Ugen er udarbeidet hjemme.

Fjerde Klasse: Holsts danske Læsebog forfra til S. 189; af Krossings poetiske Læsebog 2den Deel er lært Digtene: Til mit Fædreland; Glæde over Danmark; Hjemvee; Matrosen; Den engelske Kaptajn; Roskilde bygges. Bojesens Grammatik er læst; een Stiil om Ugen er skrevet hjemme; undertiden er en Stiil udarbejdet paa Skolen.

Tydsk i III. og IV. Klasse.

Tredie Klasse: Hjorts Læsebog S. 21—87; af Hjorts Grammatik: Substantivernes Kjön, Deklination, Adjektivernes Deklination og Comparison. Af Rungs Elementar­ bog lært udenad S. 34—46. Efter Halvaarsexamen ere nogle faa Timer blevne anvendte til tydsk Stiil.

Fjerde Klasse: Hjorts Læsebog S. 173—247; Hjorts Grammatik, Böjningslæren til Side 70; af Rungs Elementar­ bog lært udenad fra S. 50—77. Realisterne have skrevet Stiil (1 Time om Ugen) efter Bresemanns Stilebog fra S. 1—33 (med Forbigaaelse af S. 20—24) og lært udenad fra S. 1—20.

Fransk.

Anden Klasse og tredie Realklasse: Borrings „Manuel de langue française” fra Pag. 47 til 123; Kjönsdannelsen, Fleertalsdannelsen, Stedordene, de regelmæssige Udsagns­ ord efter Abrahams Sproglære og de 15 förste Fabler i Bjerrings Læsebog.

Tredie studerende Klasse: Borrings franske Læsebog for Mellemlasser, forfra til Pag. 95, les interprétations und­ tagen; de vigtigste Afsnit af Formlæren efter Abrahams Sproglære og i Bjerrings franske Læsebog, forfra til Pag. 11.

Fjerde Klasse: Borrings franske Læsebog for Mellemlasser, fra Pag. 46—53 samt fra Pag. 74—188, Form-

læren efter Borrings Grammatik og i Bjerrings franske Læsebog fra Stykket 13—43 i „Histoire du petit Jeannot.”

Engelsk.

Tredie Realklasse har læst hele Mariboers „Stories selected from the history of England” med Undtagelse af de 6 første Stykker. De tilsvarende Stykker i „Nøglen til Mariboers engelske Læsebog” ere brugte til mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk. Af Mariboers Grammatik er læst forfra til de mangelfulde Udsagnsord.

Fjerde Realklasse har læst af Lohmejers engelske Læsebog fra S. 89—159 og S. 170—191. Til mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk opgives af Mariboers „Engelsk Læsebog efter en ny Methode”: The history of little Jack Stykkerne 46—67 og alle Fablerne. Samme Forfatters Grammatik er læst fuldstændig.

Latin.

Tredie studerende Klasse: Madvigs Formlære fuldstændig, dog med Undtagelse af enkelte for Begyndere mindre passende Specialiteter; Chrestomathia Ciceroniana, udgivet af Friedemann, S. 13—22, 26—28 Nr. 6, 29 Nr. 12—32, 61—67, 78 Nr. 58—80, 121—125*). Af Trojels „Exempler til at oversætte fra Dansk paa Latin” er mundtlig lært S. 1—28.

Fjerde studerende Klasse: Madvigs Sproglære, Lydlæren, med Undtagelse af Kap. 2, Bøjningslæren K. 1—12, samt uregelm. Udsagnsord, af Ordføiningslæren 2det Afsnit (overalt er det med smaa Typer udførte for det meste forbigaaet). Cæsar de B. G. lib. I—III. Til mundtlig Stil er

*) At denne Bog ikke egner sig til Underviisning i de lavere Klasser og næppe passer synderligt til Skoleunderviisning overhovedet, er en Erfaring, jeg har gjort iaar ved Benyttelsen af samme i denne Klasse, og den vil derfor for Fremtiden ikke blive brugt af os.

benyttet Ingerslevs Materialier, 1ste Samling, S. 1—14, til skriftlige Övelser Trojels Exempler S. 39—84.

Græsk.

Fjerde Klasse: Xenophons Anabasis 1ste Bog 1—9de Kap., Tregders Grammatik forfra til 15de Kap. (med Forbigaaelse af de for Begyndere mindre vigtige Paragrapher og Anmærkninger). Af Langes Læsebog skrevet og lært udenad S. 95—104.

Religion.

Förste Klasse: Af Herslebs mindre Bibelhistorie det gamle Testamente. Af det nye Testamente er læst og gennemgaaet Matthæi Evangelium.

Anden Klasse og Tredie Realklasse: Herslebs mindre Bibelhistorie S. 85—148 (det nye Test.), Balles Lærebog, 1ste, 2det og 3die Kap., Palæstinas Geografi S. 34—55. Af det nye Testamente gennemgaaet Matth. 15—28.

Tredie Klasse: Herslebs større Bibelhistorie, det gamle Testament S. 1—92; Balles Lærebog 1ste og 2det Kap. og af 6te Kap. fra S. 56—76; Jensens Palæstinas Geografi S. 7—31. Af det nye Testamente er den sidste Halvdeel af Matthæi Evangelium bleven gennemgaaet.

Fjerde Klasse: Balles Lærebog, de 6 første Kapitler, Herslebs store Bibelhistorie, 2den Afdelings 4de, 5te, 6te, 7de og 8de Periode. Jensens „Palæstinas Geografi“, forfra til S. 43; Matthæi Evangelium Kap. 14, ud.

Historie.

Förste Klasse har i Bohrs „Lærebog i den gamle Historie“ læst fra Begyndelsen til S. 108, de to Överste have læst hele Bogen (kun det med større Stiil læses her).

Anden Klasse har læst den gamle Historie efter „Kofods fragmentariske Historie“.

Tredie Klasse har af Kofods Udtog af Verdenshistorien læst forfra til den romerske Kejser Septimius Severus.

Fjerde Klasse har efter samme Bog læst hele den gamle Historie.

Geografi.

Förste Klasse har læst Europa og Asien efter Ingerslevs kortfattede Lærebog i Geografien; de 2 Överste have læst hele Lærebogen.

Anden Klasse har i „Velschows Geografi” læst fra Begyndelsen til Storbritannien (S. 123.)

Tredie Klasse har efter samme Lærebog læst fra Schweiz til de indiske Öer.

Fjerde Klasse har efter samme Lærebog læst fra Schweiz og Asien ud.

Naturhistorie.

Förste Klasse har læst Pattedyrene og de to förste Ordener af Fuglene.

Anden og Tredie Klasse Pattedyrene efter „Ströms naturhistoriske Lærebog”.

Fjerde Klasse har læst Krybdyrene, Leddyrene og Blöddyrene efter „Bramsens og Drejers kortfattede Lærebog i Zoologi.”

Regning.

I *förste Klasse* ere fornemmelig de 4 Species blevne indövede, i det Exempler deels ere tagne af Hoffmeyers, deels af Ursins Regnebog; de to Överste have tillige regnet de 4 Species i Brök; 1 Time ugentlig er anvendt til Hovedregning.

Hoffmeyers „Ledetraad ved Underviisningen i Regning” er lagt til Grund for Underviisningen i de övrige Klasser*).

*) Eleverne i disse Klasser have næsten ugentligt havt Stykker hjemme at udregne.

Anden Klasse, tredje Klasse og fjerde studerende Klasse
til Procentregning.

Fjerde Realklasse til Forvandling af Maal og Mønt.

Mathematik.

Tredie Realklasse: Jürgensens Arithmetik 1—54.

Tredie studerende Klasse: Jürgensens Arithmetik 37—71.

Fjerde studerende Klasse: Jürgensens Arithmetik 59—74; Oppermanns Geometri 46—124.

Fjerde Realklasse: Jürgensens Arithmetik 71—88; 100—105; Oppermanns Geometri 74—203.

Underviisningen i *Skrivning, Tegning, Sang* og *Gymnastik* er iaar i det Væsentlige fremmet efter de samme Principer som forrige Aar. Til Brug ved Underviisningen i Sammenskrift er anskaffet *E. Bjerrings* danske og engelske Forskrifter, 6 Hefter (Kbhvn 1843—46), opklæbede paa Pap.

Til Brug ved Sangunderviisningen er anskaffet 6 Exemplarer af *Chr. og E. Erslews* Haandbog ved Sangunderviisningen. Kbhvn 1845.

Oversigt over Skolens og Stipendie-

A. Skolens

Indtægt.

	Rbd.	Sk.
Beholdning fra forrige Aar	3519	69½
Indtægt ifølge Decisionen for Regnskabet for 1845	1	13½
Indkomne Restancer fra forrige Aar	1	40
Tilbagebetalte Forskud	400	”
Tilskud fra den almindelige Skolefond	4167	46
Indtægt i Rentepenge	112	79
Degnepensioner	14	92
Skolepenge (efter Fradrag af Fjerdeparten, der efter Kongelig Resolution tilfalder Stipendiefonden)	324	66
Lyse- og Brændepenge	95	24
Inskriptionspenge	50	”
For Testimonier	10	”
Tavlepenge	64	63
Indbetalt af Rector for Albenyttelsen af Sko- lens Jorder	36	”
Beløbet af de Bidrag, flere af Landets Kirker have ydet til Opførelsen af den Skole- localet givne Tilbygning	100	”
Indbetalt til Skolebygningens Vedligeholdelse af Amtsrepartitionsfonden det ved Kon- gelig Res. af 3die Novbr. 1843 bestemte Beløb	100	”
Student B. Barentsens Oplag, som er ført Stipendiefonden til Udgift	100	”
Indtægt	9098	13
Udgift	7599	69½
Kassebeholdning	1498	39½

fondens Indtægt og Udgift for 1846.

*Regnskab.**Udgift.*

	Rbd.	Sk.
De faste Læreres Gager	4464	47
Godtgjørelse til Timelærere	263	”
Professor Bohrs Pension	1200	”
Til Bibliothekets Forsyning	200	”
Bygningernes Vedligeholdelse	102	67
Brændsel	164	20
Belysning	25	”
Skatter og Afgifter	15	35½
Regnskabsførers Procenter	171	23
Løbende og tilfældige Udgifter	232	20
Extraordinaire Udgifter	330	”
Revilgede Lönningsforskud	200	”
Adjunkt Sommer's og West's Pension fra 28de Oktober 1846 er bleven ført til Udgift som afgivet Overskud til den al- mindelige Skolefond	231	49
	7599	49½

B. Rektorboligen*Indtægt.*

	Rbd.	Sk.
Beholdning fra 1845	55	62
Modtaget fra den almindelige Skolefond . .	6000	„
Den Sum, hvorfor den til Nedbrydning be- stente Rektorbolig blev solgt	547	„
Indtægt	6602	62
Udgift	6552	85
	49	73

C. Stipendie-*Indtægt.*

	Rbd.	Sk.
Beholdning fra forrige Aar	70	31½
Fjerdeparten af Skolepengene	108	22
Rentepenge	40	„
Indtægt	218	53½
Udgift	102	92
Kassebeholdning	115	57½

*vedkommende.**Udgift.*

	Rbd.	Sk.
Den hele Udgift i Aaret 1846 udgjör et Beløb af	6552	85
	6552	85

*fonden.**Udgift.*

	Rbd.	Sk.
Student B. Bærentsens Oplag	100	
Regnskabsføringen	2	92
	102	2

Skolebeneficierne for dette Skoleaar ere ifølge Resolution af den Kongelige Direktion for Universitetet og de lærde Skoler fordeelte saaledes:

- I. **Høieste og mellemste Stipendium.**
Ingen.
- II. **Laveste Stipendium** (20 Rbd. at oplægge).
 1. *C. A. Römer*, III stud. Kl. No. 2.
 2. *L. P. Dam*, III stud. Kl. No. 3.
 3. *M. A. P. Rasch*, III stud. Kl. 5.
 4. *P. Chr. Rüs*, II Kl. No. 3.
- III. **Fri Underviisning** (foruden Stipendiarierne).
 1. *A. H. F. Klubien*, IV Kl. No. 1.
 2. *C. A. A. J. Terp*, II Kl. No. 7.
 3. *W. Chr. B. Olivarius*, II Kl. No. 4.
 4. *H. L. Hammer*, II Kl. No. 1.
 5. *P. K. Tranberg*, II Kl. No. 2.

Gehejmeraadinde Stampes Legat for Aaret 1846 er af Sjællands Stifts Biskop efter Rektors Indstilling tildeelt *Chr. G. Koefoed*, efter at han havde underkastet sig Examen Artium med Hovedkarakteren *Laudabilis*.

I ovennævnte *Chr. G. Koefoeds Sted* har Lehnsbesidderen af Grevskabet Bregentved, Hs. Excellence Gehejme-Statsminister Greve af Moltke udnævnt *L. Chr. L. Lassen* til at nyde Renten af den Rønne lærde Skole tillagte Portion af det *Moltkiske Legat* for Embedsmænds Børn.

Under 21de Juli f. A. tilskrev den kongelige Direktion for Universitetet og de lærde Skoler Forstanderskabet, at Hs. Majestæt Kongen under 18de s. M. allernaadigst har bifaldet, at der i Forbindelse med den ved allerhøjeste

Resolution af 9de Avg. 1845 allernaadigst approberede Ombygning af Rektorboligen ved Rønne lærde Skole tillige foretages en *Ombygning af det gamle Gymnastikhuus* overeensstemmende med den af Bygningskonduktör *Thielemann* foreslaaede Plan, saaledes at der hertil anvendes et Beløb af indtil 1445 Rbd.

Ombygningen af dette Lokale blev dernæst snarest mulig iværksat, og det nye Gymnastikhuus kunde allerede benyttes til Övelser i December Maaned.

Skolens Bogsamling er siden sidste Programs Udgivelse bleven foröget med følgende Skrifter:

- Monumentum Ancyratum restituit J. Franzius, comment. perpetuo instruxit A. W. Zumptius. Berol. 1845. 4.
- E. Anhalt, Die Universität, Ueberblick ihrer Geschichte und Darstellung ihrer gegenwärtigen Aufgabe. Jena 1846.
- Arriani Anabasis et Indica. Emendavit Dübner. Fragmenta collegit et indices adjecit C. Müller. Græce et latine. Parisiis 1846.
- J. Baggesens danske Værker, 2den Udgave ved A. Baggesen, VIII og X Bind. Kbhvn. 1846—47.
- — Biografi ved A. Baggesen, III, 1. Kbhvn. 1846.
- Beckers Verdenshistorie, oversat af Riise, XIV, 1—6. Kbhvn. 1846.
- P. W. Becker, Samlinger til Danmarks Historie under Kong Fredrik III's Regering. Iste Deel. Kbhvn. 1847.
- C. H. A. Bendtsen, Et Par Ord om Reformen i vort lærde Skolevæsen. (Program.) Ribe 1846.
- C. F. W. Bendz, Authentiske Efterretninger om J. B. Winslöws Overgang til den catholske Kirke. (Progr.) Horsens 1846.
- P. C. Berg, Methodisk ordnede Opgaver. Kbhvn. 1847.
- Bergk u. Cæsar, Zeitschrift f. d. Alterthumswissenschaft 1846, H. 6—12, 1847, H. 1—4 Cassel.
- H. H. Blache, Efterretninger om Aarhus Cathedralskole og om den Ruthardske Methode i Sprogunderviisningen. (Progr.) Aarhus 1846.

- S. N. J. Bloch, Bidrag til Roskilde Domscoles Historie. 4de H. (Progr.) Roskilde 1846. 4.
- H. G. Bohr, Efterretninger om det v. Westenske Institut. Kbhvn. 1846.
- — Lærebog i den gamle Historie. Kbhvn. 1842.
- E. F. Bojesen, Kort Begreb af den danske Sproglære. Kbhvn. 1846.
- — Locorum philologicorum fasc. I. (Program fra Sorö Akad. Skole.). Kbhvn. 1846.
- P. Bramsen og S. Drejer, Kortfattet Lærebog i Zoologie og Botanik. 2den Udg. Kbhvn. 1846.
- B. Borgen, Udkast til en Underviisningsplan for de udvidede lærde Skoler. (Progr.) Kbhvn. 1846.
- V. A. Borgen, latinsk Læsebog for de første Begyndere. Kbhvn. 1834.
- K. Brandes, litterarische Zeitung. Berlin 1846.
- C. J. Brandt og L. Helweg, den danske Psalmedigtning 2den Deel, 1—5 H. Kbhvn. 1846.
- Fr. Brömmel, Genealogische Tabellen zur Geschichte des Mittelalters bis z. d. J. 1273. Basel 1846. Tverfol.
- Budget for Aaret 1847 og Regnskabsoversigt for Aaret 1845; begge Skr. Kbhvn 1847. 4.
- H. N. Clausen, Tidsskrift for udenl. theol. Litt. 1846, 1—4 Hefte. 1847, 1ste Hefte.
- S. Drejer og P. Bramsen, Lærebog i Naturhistorien for Skoler. Kbhvn. 1840.
- K. Eckermann, Lehrbuch der Religionsgeschichte und Mythologie der vorzüglichsten Völker des Alterthums. III B. 1ste und 11te Abth. Halle 1846—47.
- J. H. C. Eggers über den ursprünglichen Gebrauch der griechischen Präpositionen. (Progr.) Altona 1846. 4.
- C. W. Elberling, Anmærkninger til Q. Horatius Flaccus's 3die og 4de Brev i 1ste Bog (Program fra Slagelse lærde Skole.) Kbhvn. 1846.
- Chr. og E. Erslew, Haandbog ved Sangunderviisningen i i Skoler. Kbhvn. 1845, 6 Exempl.
- Th. H. Erslew, Almindeligt Forfatterlexicon. 9de Hefte Kbhvn. 1846.
- H. Ewald, Geschichte des Volkes Israel bis Christus. I & II B. Göttingen 1843—45.

- J. G. Fichte's sämtliche Werke, herausgegeben von J. H. Fichte. VII—VIII B. Berlin 1846.
- — nachgelassene Werke I—III Band. Bonn 1834—35.
- E. W. Fischer, Griechische und Römische Zeittafeln. Altona 1846. 4.
- E. Flemmer, Demosthenes's Kamp mod Philip. Kbhvn. 1846.
- H. M. Flemmer, Efterretninger om Frederiksborg lærde Skole. Kbhvn. 1846.
- F. T. Friedemann, Gradus ad Parnassum Latinum, ed. IV. II Voll. Lipsiæ 1842—45.
- — Chrestomathia Ciceroniana. Vol. I, pars I, ed. IIItia. Brunswigæ 1842.
- G. Girard, Ueber den regelmässigen Unterricht in der Muttersprache. Deutsch v. Pabst. Biel 1846. (2te—4te Lieferung.)
- M. W. Göttinger, Deutsche Sprachlehre für Schulen. 6te verb. Aufl. Aarau 1845.
- Gräfe u. Clemen, Pädagogische Zeitung, zweite Jahrgang. Leipzig 1845.
- L. Gude, Bemærkninger om Religionsunderviisningen i den lærde Skoles højere Klasser. (Progr. fra Borgerd. paa Chrhv.). Kbhvn. 1846.
- B. Gunlaugssyni, Leidarvisir o. s. v. Reykjavik 1846. (Progr.)
- R. J. F. Henriksen, de fragmento Gottorpiensi Lucretii. (Progr.) Odense 1846.
- — Bidrag til Odense Kathedralskoles Historie. 1ste H. (Progr) Odense 1846.
- K. F. Hermann, Lehrbuch der gottesdienstlichen Alterthümer der Griechen. Heidelberg 1846.
- L. Herrig u. H. Viehoff, Archiv für das Studium der neueren Sprache. Nr. I. Elberfeld und Iserlohn 1846.
- G. F. Hetsch, Om Tegneunderviisning. 2den forög. Udg. Kbhvn. 1847.
- P. Hjort, Om højere Undervisningsanstalter, især et Agerdyrkningsakademi i Danmark. Kbhvn. 1847.
- A. B. Hoffmeyer, Ledetraad ved Underviisningen i Regning. 3 Dele. Kbhvn. 1844—45.
- H. P. Holst, Dansk Læsebog, 1ste Afd. 3die Udg. Kbhvn. 1845.

- J. F. Horn, Die begriffliche Entwicklung der Redetheile. (Progr.) Glückstadt 1846. 4.
- C. F. Ingerslev, epistola critica ad V. D. Alschevski, part. II. (Progr. fra Kolding l. Sk.) Kbhvn. 1846.
- — Kort Lærebog i Geographien, 3die Udg. Kbhvn. 1844. 12.
- J. P. A. Jungclaussen, Andeutungen über locale Anschauungen in der Sprache. (Progr.) Schleswig 1846. 4.
- Chr. Jürgensen, Elementair Arithmetik og Algebra, 3die Udg. Kbhvn. 1846.
- F. C. Kielsen, Lærebog i Naturhistorien for Begyndere, 4de Oplag. Odense 1839.
- — Icones mammalium, avium, piscium, amphibiorum, vermium, insectorum. Indices systematicos addidit. VI. Voll. Hafniæ 1835.
- H. Köester, Commentationis de scoliis fasc. Imum scrips. (Progr.). Flensburg 1846. 4.
- J. L. A. Kolderup-Rosenvinge, Supplement til Samlinger af Lovbud og Collegialbreve, Gejstlighedens vedkommende, for 1840—45. Kbhvn. 1846.
- Kolster, de adornata Oedipodis Colonei scena. (Progr. fra Meldorf l. Sk.) Itzehoe 1846. 4.
- F. K. Kraft und C. Müller, Real-Schule-Lexicon f. d. stud. Jugend. Altona 1846—47. 1—9 Lief.
- H. Krøyer, Naturhistorisk Tidsskrift. Ny Række, 2 B., 1 og 2 Hefte. Kbhvn. 1846.
- J. P. F. Königsfeldt, Genealogiske Tabeller til Oversigt over Hertugd. Slesvigs og Holsteens Historie. Kbhvn. 1847. Tverfol.
- F. Lange, Efterretninger om Vordingborg lærde Skole. Nykjöbing 1846.
- G. F. W. Lund, Om det oldnordiske Sprog som Underviisningsgjenstand. (Progr.) Nykjöbing 1846.
- Ch. Lütken, Om Sorö Akademies Idee. Kbhvn. 1847.
- J. N. Madvig, Det latinske Sprogs Form. Kbhvn. 1844.
- J. H. Mansa, Nörrejyland pl. VIII. Landk. Kbhvn. 1846.
- H. F. Massmann, Gedrängtes althochdeutsches Wörterbuch, oder vollständiger Index zu Graff's alth. Sprachschätze. Berl. 1846. 4.
- L. Mein, Holsteinische Geschiebe. I. (Progr.) Kiel 1846. 4.

- Ch. Molbech, *Nyt historisk Tidsskrift*, I B. I Hefte. Kbhvn. 1846.
- — Om Sorø Akademie, dets Skiebne og dets Fremtid. Kbhvn. 1847.
- K. Ph. Moritz's *Gudelære*, oversat og med et Omrids af den nordiske Mythologie, udg. af Chr. Winther. Kbhvn. 1847.
- G. Mühlmann und E. Jenicke, *Repertorium der class. Philologie*, Iter B., 2tes H. Leipz. 1846.
- K. O. Müller, *Kleine deutsche Schriften über Religion, Kunst, Sprache, Leben und Geschichte des Alterthums*, herausgegeben von E. Müller. Ister B. Breslau 1847.
- E. Munthes *Geographie*, omarbeidet af H. M. Velschow, 10de Opl. Kbhvn. 1846.
- J. P. Mynster, *de illo fratre, cujus Paulus 2 Corinth. VIII, 18 mentionem facit, comm.* Hauniæ 1846. 4.
- C. F. Nägelsbach, *Lateinische Stilistik für Deutsche*. Nürnberg 1846.
- K. C. Nielsen, *Efterretninger om Realskolen i Aarhus*. Aarhus 1846.
- L. Oppermann, *Elementær Plangeometri*. Kbhvn. 1845.
- Paludan-Müller og Rohmann, *Aktstykker til Oplysning især af Danmarks indre Forhold*. 2den Saulings 2det H. Odense 1845. 4.
- A. Paulys *Real-Encyclopädie der class. Alterthumswissenschaft*, fortgesetzt v. Chr. Walz u. W. S. Teuffel. 65—84 Lief. Stuttg. 1846—47.
- Platonis opera ex rec. C. E. Chr. Schneideri. Græce et Latine cum scoliis et indicibus. Vol. II. pars I. (Civitas, Timæus, Critias). Parisiis 1846.
- Julii Pollucis *Onomasticon* ex rec. J. Bekkeri. Berol. 1846.
- E. Ruthardt, *Vorschlag u. Plan einer äusseren Vervollständigung der grammaticalischen Lehrmethode*. Breslau 1841.
- C. E. Scharling og C. T. Engelstoft, *Theologisk Tidsskrift*, 10de Bd. 2det Hefte. Kbhvn. 1846.
- Schreiter, *Einige Bedenken üb. die Maturitätsprüfungen*. (Progr.). Husum 1846. 4.
- H. P. Selmer, *Kjöbenhavns Universitets Aarbog* f 1845.
- F. C. Sibbern, *Om den christelige Yttringsfrihed*. (Progr.). Kbhvn. 1846. 4.

- S. A. W. Steinii de neuromate quodam nervi ischiadici. disp. (Progr.). Hauniæ 1846. 4.
- H. Stephani, thesaurus Græcæ lingvæ Vol. V, fasc. 7, Vol. VI, fasc. 6. Paris 1846. Fol.
- E. v. Sydow, Methodischer Handatlas f. das wissenschaftl. Studium der Erdkunde. 2te Aufl. Gotha 1846. Tverf. Ite Lief.
- Sörensen, Ueber die Ungewissheit der Geschichte des heidnischen Dänemarks. (Progr.). Plön. 1846. 4.
- Poetæ bucolici et didactici. Theocritus, Bion, Moschus, recogn. Ameis. Nicander, Oppianus, al. rec. Lehrs. Phile iambi, emend. Lehrs et Dübner. Græce et Latine c. scoliis et indice. Paris 1846.
- C. A. Thortsen, Bemærkninger til nogle Steder i Horat- ses Oder (Progr.) Randers 1846.
- P. N. Thorup, Historiske Efterretninger om Ribe Cathed- ralskole. Iste Deel. Iste Hefte. Ribe. 1846.
- P. H. Tregder, Kort Udsigt over den græske Kunsts Hi- storie. (Progr.). Aalborg 1846.
- Chr. Trojel, Exempler til at oversætte fra Dansk paa Latin. 2den Udg. Kbhvn. 1846.
- P. Virgilii Maronis opera, herausgeg. v. Süpfle. Karls- ruhe 1847.
- P. Vollquardsen, Ueber den angeblichen Unterschied der Partikeln *λέν* und *ἄν* (Progr.). Hadersleben 1846. 4.
- C. F. Wegener, Om A. Sörensen Wedel (Program fra Söro Akad.). Kbhvn. 1846. 4.
- I. H. K. Whitte, Om den provisoriske Underviisnings- plan af 25de Juli 1845. II. H. H. Lefolii, Om Underviisningen i Dansk og Tydsk som Grundlag for den grammatiske Dannelse (Progr. fra Rönne l. Sk.). Kbhvn. 1846.
- G. H. Winther, Quibus artibus et conatibus ludi reales, qui vocantur, in Germania apud protestantes ad init. hujus seculi instituti sint, dissert. pæda- gogica (Magisterdisp.). Hauniæ 1846.
- E. Wolle, Om Opgaver til Udarbeidelse i Modersmaalet ved Ex. art. og de udvidede Skolers Afgangs- examen. (Program). Viborg 1846.
- Xenophontis Anabasis ed. C. G. Krüger. Berl. 1830.
- H. C. Örsted, Oversigt over det kongl. danske Videnska- bernes Selskabs Forhandlinger i Aaret 1845, Nr. 1—6.

Da der i Bibliotheket fandtes flere Dubletter af gode Værker, og en Deel, som var kjøbt paa Auktioner ved forskjellige Lejligheder, deels var uden virkeligt Værd, deels forældet, androg jeg for den kongl. Universitetsdirektion om Tilladelse til at afhænde disse Skrifter. Efterat Direktionen dernæst havde ladet sig give en Fortegnelse over disse Skrifter (c. 700 i Tallet), bleve disse dernæst efter Ordre af Direktionen tilstillede samme i Löbet af forrige Sommer.

Meddelelser om Lærlingernes Bogsamling.

Efter det i sin Tid til Skolens Rector indgivne Regnskab for Aaret Iste April 1846 til 31te Marts 1847 beløb i det angivne Tidsrum Kassens Indtægt og Udgift sig til følgende Summer.

Indtægten bestod næst

Kassebeholdningen fra forrige Aar	„	Rbdlr. 2 Mk. 13 Sk.
hvortil kom som betalt for meget		
paa en Regning fra Aaret 184 $\frac{5}{8}$.	„	— 1 — „ —
i Deeltægernes Bidrag tilsammen	. .	40 — „ — 13 —

saa at hele Indtægten bliver 40 Rbdlr. 3 Mk. 13 Sk.

hvorimod Udgifterne vare

til nye Böger	33 Rbdlr. „	Mk. 8 Sk.
og til Indbinding	6 —	1 — 8 —

saa at hele Udgiften bliver 39 Rbdlr. 2 Mk. „ Sk.

og i Kassen var altsaa tilbage til

indeværende Aar 1 Rbdlr. 1 Mk. 13 Sk.

Heller ikke i Aar har Universitetsbestyrelsen seet sig i Stand til at bevilge en til den indgivet Ansøgning om et Tilskud, men Bogsamlingen vedbliver at være flittig benyttet af Skolens Lærlinger.

Efter Afslutningen af den i forrige Aars Indbydelsesskrift meddelte Liste over ny tilkomne Böger ere foruden Fortsættelsen af de større Værker, hvorpaa der var subskriberet, følgende Böger anskaffede:

Carl Bernhards Noveller og Fortællinger saa vel som Krøniker fra Christian den Andens Tid.

Af Hverdagshistoriens Forfatter følgende: Korsveien, To Tidsaldere, En Brevvexling og Een i Alle. Gerson, Confirmanten. Kbhvn. 1846.

Oehlschläger, Garrick i Frankrig. Kbhvn. 1846. Barfod, Skandinavisk Folkekalender for 1846.

H. T., To Noveller. Kbhvn. 1845.

P. P., Niels Juul. Kbhvn. 1847.

Andersen, nye Eventyr, 2det Bind, Iste Samling Kbhvn. 1847.

Fra Skolens større Bogsamling er afgivet til Udlaan fra Lærlingernes Bogsamling Fortsættelsen af det tidligere Begyndte.

I Programmet for 1846 er S. 99 angivet de Böger, som benyttes i de forskjellige Klasser. For det forestaaende Skoleaar ere følgende Forandringer paatænkte:

I første og anden Klasse. Dansk Læsebog for de lavere Klasser af Funch, Rögind og Warburg; Bohrs Lærebøger i Historien; Thriges Geografi.

Tredie studerende Klasse. Lefoliis latinske Læsebog for Begyndere (istædenfor Friedemanns Chrestomatie og Trojels Stiløvelser.

Fjerde studerende Klasse. Trojels Stiløvelser (istædenfor Ingerslevs Materialier); Lunds græske Læsebog.

Femte Klasse. Samme Böger som forrige Aars fjerde Klasse, undtagen i Fransk: Borrings Etudes littéraires; i Engelsk: the vicar of Wakefield og Bloms Grammatik, Mariboers Læsebog efter en ny Methode. I Religion: Krog-Meyers Lærebog. Örstedes Naturlære; den mechaniske Deel (Realafdelingen).

Den offentlige Examen

i

Rønne lærde Skole

for Aaret 1847

foretages i følgende Orden:

Skriftlig Examen:

Fredagen d. 16de Juli.

- Kl. 8—11. IV. Latinsk Stil; R. Engelsk og Tydsk Stil.
 III. Dansk Stil.
 II. Tydsk Stil.
 I. Regneopgave.
 3—6. IV. } Regneopgave.
 II. }
 I. Tydsk Diktat.

Lördagen d. 17de Juli.

- 8—11. IV. Dansk Stil.
 III. Regneopgave.
 II. Dansk Stil.
 I. Dansk Diktat.

Mundtlig Examen*)-

Mandagen d. 19de Juli.

- 8—12. Examen i Forberedelsesklassen.

Tirsdagen d. 20de Juli.

- 8—11. II. Dansk og Tydsk.
 11—12. III. Latin.
 12—1. IV. Latin.
 3—4. IV.R. og III.R. Engelsk.
 4—5. I. Historie.

*) Under den mundtlige Examen ere Disciplenes Tegninger og skriftlige Arbejder for hele Aaret fremlagte til Eftersyn.

Onsdagen d. 21de Juli.

- Kl. 8—9. III. Dansk.
 9—11. I. Dansk og Tydsk.
 11—1. IV. Mathematik.
 3—4. II. Geografi.
 4—5. III. Geografi.

Torsdagen d. 22de Juli.

- 8—9. IV. Dansk.
 9—10. III. Fransk.
 11—12. I. Religion.
 12—1. II. Regning;
 3—4. IV. Naturhistorie.
 4—5. III. Naturhistorie.

Fredagen d. 22de Juli.

- 8—9. I. Regning.
 9—10. IV. Religion.
 10—11. III. Historie.
 11—1. II. Historie.
 3—4. IV. Fransk.
 4—5. II. Fransk.

Lördagen d. 24de Juli.

- 8—9. IV. Græsk.
 9—10½. III. Religion.
 10½—11. I. Naturhistorie.
 11—12. II. Naturhistorie.
 3—4½. III. Tydsk.
 4½—6. IV. Tydsk.

Mandagen d. 26de Juli.

- 8—9½. IV. Historie og Geografi.
 9½—11. III. Arithmetik.
 11—12½. II. Religion.
 12½—1. I. Geografi.

Tirsdagen d. 27de Juli.

Prøve over de ny anmeldte Disciple.

Fredagen d. 30te Juli

bekjendtgjøres offentlig de forskjellige Prövers Udfald.

Til at overvære denne Examens mundtlige Deel og Offentliggjörelsen af Udfaldet indbydes Enhver, der har Interesse for Skolen.

Röme d. 1ste Juli 1847.

H. K. Whitte.
